

Slovenské pohrebníctvo

magazín nielen pre profesionálov

I / 2014

Publikované pod záštitou Slovenskej asociácie pohrebných a kremečných služieb

ISSN 1339-2131

Zasíláme více než dvěstěpadesáti podnikatelům v České republice
ZDARMA

Spodné vody

Vaša posledná vôľa

Pod kostolom v Trnave

Vojenské historické cintoríny

Organizácia štátneho pohrebu

Úlohy Čestnej stráže prezidenta

Vaše dedičstvo môže pripadnúť štátu

Editoriál

šéfredaktora Ladislava Stríža

Vážení priatelia,

náš magazín sa donedávna úspešne vyhýbal kauzám, ktoré sa udiali v oblasti pohrebníctva. Vďaka po nich siahli médiá, ktoré si ich prezentáciou zvyšujú svoju sledovanosť bez ohľadu na etiku či dôveryhodnosť. Naša asociácia sa napokon rozhodla prinášať vo svojom magazíne aj takéto informácie, ale až po dôslednom preverení a získaní relevantných faktov.

Medzi prvými kauzami, do ktorých sa aktívne zapojila aj Slovenská asociácia je prípad „Koroner“, ktorý sa táhá už takmer rok. Táto firma sa rozhodla podnikáť v rámci zvozu zosnulých a prevozu obhliadajúcich lekárov. Už netransparentné výberové konanie naznačilo, že s ňou nebude všetko v poriadku. A skutočne. Vykazované údaje na základe ktorých fakturovala svoje služby ÚDZS neboli správne. Okrem toho tu bolo podozrenie hraničiace s istotou, že pracovníci tejto firmy získavali zákazky na pohreb pre firmu Memória, kde v minulosti pracovali. Asociácia sa snažila o nápravu daného stavu komunikáciou s ÚDZS. Napokon, s ohľadom na ochranu svojich členov, siahla k podaniu trestného oznámenia.

Ochrana svojich členov je prioritnou záležitosťou SAPaKS. Preto v ďalšom prípade muselo prísť na výjazdové rokovanie v Liptovskom Mikuláši. Po dlhodobých sťažnostiach na Pohrebnú službu ARON, Tomáš Juhásik, ktorého preslávila kauza zaparkovaných zosnulých v garáži, som sa stretol s primátorom Liptovského Mikuláša, MUDr. Alexandrom Slafkovským a riaditeľom Verejnoprospešných služieb Ing. Jozefom Klepáčom, aby sme prerokovali pôsobenie PS ARON, Juhásik v kraji. Prijaté rozhodnutia dajú problematike jasne najavo, že takýmto spôsobom prevádzkovať službu nesmie a v prípade ďalšieho porušenia pravidiel príde o licenciu.

Najviac zarezonovala na verejnosti kauza pána MVDr. Miloša Skokánka z Malaciek. Bez pýtania sa, bez škrupulí, bez následného oznámenia o odbere tkanív, odobrali zosnulému toľko kostí, že vyzeral ako handrová bábika. Keďže naše zákony sú nastavené takým spôsobom, že táto prax je právne nepostihnuteľná, na rozdiel od oveľa vyspelejších a humánnejších krajín ako je napr. Nemecko, rozhodla sa Asociácia pomôcť všetkým potencionálnym nedobrovoľným darcom. I preto v našom vydaní nájdete formulár, ktorý by mal aspoň morálne a čiastočne aj fakticky zabrániť takýmto neetickým praktikám. Písaním o tomto prípade, ktorý rozhodne nebol prvý a ani posledný, chce Asociácia vyvolať verejnú debatu na túto tému, ktorá by mala v prípade rešpektovania vôle občanov vyústiť až do novelizácie zákona č. 576/2004 Z. z., ktorý hovorí o odoberaní orgánov a tkanív z tiel zomrelých.

Ako vidíte, ani oblasť pohrebníctva nie je v rámci legislatívy dokonale ošetreaná. Na jednej strane sú prípady, kedy prišlo ku skutočnému porušeniu zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve a to priamo službami, ktoré by mali byť garantom jeho dodržiavania, na druhej ide o prípad, kedy sa nehľadí na dôstojnosť zomrelého a tento sa stáva tovarom na súčiastky vďaka zle nastaveným zákonom. Ak by niekto chcel apelovať na našu spolupatričnosť s chorými, či dokonca nás obviní, že sme proti záchrane ľudských životov za použitia transplantátov, musíme sa voči tomu razantne ohradiť. Naopak, sme za pomoc, za transplantácie, za záchranu či predĺžovanie života. Sme však rozhodne proti spôsobu, akým sa k odberom pristupuje, sme proti hanobeniu ľudských pozostatkov bez súhlasu, ktorý by dal zomrelý počas svojho života, alebo jeho pozostalí. Sme za dôstojné zaobchádzanie, ktoré je garantované zákonom č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve v § 2, písm. d); § 3, bod 2; § 4 bod 1. písm. f). Zosnulí majú právo na dôstojnosť po smrti, a preto i naďalej budem pozorne sledovať ich poslednú cestu na cintorín.

Ladislav Stríž

Slovenské pohrebníctvo

ročník IV., číslo I, marec 2014
štvrtročník

Vydavateľ

SAPaKS, Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb
Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava
IČO: 30869421

Šéfredaktor

Ladislav Stríž

Redakcia

PhDr. Marcel Lincényi, Bc. Helena Schusterová, Pavel Ondera, Mgr. Zuzana Dinková, Mgr. Zuzana Voštenáková

Stáli prispievatelia

Ing. Denisa Halajová, PhD.,
PhDr. Margita Jágerová, PhD.,
Peter Kicoš, Mgr. Peter Ondera

Grafika & design

Pavel Ondera

Fotografie

Pavel Ondera, Peter Kicoš

Obálka

Ústredný vojenský cintorín Červenej armády, Zvolen; Pavel Ondera

Kontakt

+421 903 716 024
+421 903 756 679
www.pohrebnictvo.sk
e-mail: sapaks@sapaks.sk
e-mail: pohrebnictvo@pohrebnictvo.sk

Registrácia

MK SR č. EV 4257/11
ISSN 1339-2131

Tlačiareň

SINEAL spol. s r.o., Kazanská 2,
821 06 Bratislava

Cena

Reálna cena 4,75 €, magazín je nepredajný, distribuovaný zdarma na náklady vydavateľa - SAPaKS

Distribúcia

HENRIETTA direct marketing s.r.o.
henrietta@henrietta.sk

Vyšlo

15. marca 2014

Nasledujúce vydanie

uzávierka 15. 05. 2014
distribúcia 01. 06. 2014

Partneri a sponzori

TOPA s.r.o., www.topa.sk
LAUK s.r.o., www.lauk.sk

Znak dvojjazyčného obsahu

Z obsahu magazínu

Spodné vody

Spodiny hnilobného procesu môžu významným spôsobom znečistiť podzemnú vodu a spôsobiť infekcie.
str. 10 - 11

Primátor Trenčianskych Teplíc

Trenčianske Teplice príkladom, že aj v čase krízy sa dajú nájsť finančné prostriedky na obnovu Domu smútku.
str. 14 - 15

Pod trnavským kostolom

Pozrite sa s nami do podzemných priestorov jednej z najzaujímavejších a najrozsiahlejších hrobiek Slovenska.
str. 16 - 17

Štátny pohreb

Majú na štátny pohreb nárok iba činní ústavní činitelia, alebo aj bývalí? Kto môže mať štátny pohreb?
str. 18 - 19

S rakví, nebo bez rakve?

Na českých stranách sa odborníci vyjadrujú k súčasným otázkam v oblasti pohrebníctva.
str. 24 - 29

Dedičstvo môže pripadnúť štátu

Dedičské konanie zaháji súd aj bez návrhu - z úradnej povinnosti, akonáhle sa súd dozvie o úmrtí...
str. 36 - 37

Chebra kadiša/pohrebné bratstvo

V prípade agónie zotrávajú pri lôžku chorého dňom i nocou až do jeho posledného vydychnutia.
str. 43 - 44

Výsadba zelene na hroboch

Dnešný vzhľad našich cintorínov je negatívne poznačený úpravou detailu hrobov, či už spevnenými povrchmi hrobov alebo vyvýšenými obrubami hrobov, ktoré vnášajú na cintoríny nepokoj, triešťa plochu hrobového poľa, komplikujú údržbu a prevádzku. Pri navrhovaní nových pohrebísk vo svete, ale už aj v našich podmienkach, pristupujeme čoraz častejšie k budovaniu tzv. zelených hrobov, teda hrobov, ktorých povrch je riešený rôznou formou výsadby zelene.

Takéto formy hrobov majú svoj pôvod v lesných a parkových typoch cintorínov. Aj na našom území sa na vidieku v minulosti upoľovali hroby vo forme trávinatej mohyly. Trend odklonu od zakrytia celého povrchu hrobov neživým materiálom smerom k výsadbe zelene je pozitívny, či už z hľadiska estetického, kompozičného, historického alebo ekologického.

„Zelené hroby“ bývajú najčastejšie riešené na úrovni terénu a navzájom sú ohraničené obrubami hrobov. V súčasnosti pri navrhovaní hrobov s výsadbou zelene je vhodné dodržiavať nasledovné zásady:

- na jednom hrobovom poli má byť použitý jednotný materiál obrúb hrobov,
- o obruby sa usilujeme len tam, kde sa dotýka povrch hrobov s povrchom nespevnenej cesty, čo je potrebné z hľadiska údržby,
- u spevnených povrchov ciest je budovanie obruby neopodstatnené, cesta poskytuje dostatočne pevný okraj,
- hroby je vhodné riešiť v rovnakej výške s cestou (ak sú ponechané vyvýšené mohyly na hroboch, musí toto riešenie spájať celé hrobové pole),
- obruby zo strihaných živých plotov sa pre vysoké nároky na údržbu u jednotlivých hrobov neodporúčajú.

Optimálnym riešením obrúb hrobov v súčasnosti je ponechať obruby na úrovni terénu. Toto riešenie významne uľahčuje aj údržbu zelene na pohrebisku, najmä kosenie trávnatých cestičiek, alebo trávnatých povrchov hrobov.

Súčasná architektonická stvárnenie miesta sa odráža aj v trendoch a možnostiach výsadby hrobov. Keďže sa upúšťa od zakrytia celej plochy hrobov kamennými doskami, celý povrch hrobu je možné nahradiť výsadbou. Kým v minulosti sa pre výsadby hrobových miest používali najmä letničky, dnes sa najmä z dôvodu náročnosti ich údržby pristupuje k zmenšovaniu podielu letničiek v ploche výsadby, alebo sa od nej úplne upúšťa. Výsadby hrobov smerujú v súčasnosti k extenzívnejším formám výsadby zelene, ktoré vyžadujú menej intenzívnu údržbu, a to k používaniu pôdopokryvných drevín a trvaliek v kombinácii s nižšími krami a miestami pre sezónne výsadby rastlín (letničky, dvojročky). V súvislosti s údržbou hrobu je teda dôležitý vhodný plošný pomer medzi trvalou (kry, trvalky, trávnik) a sezónnou výsadbou rastlín (letničky, dvojročky). Výber rastlín sa riadi najmä veľkosťou hrobu a podmienkami stanovišťa (pôdnymi, svetelnými).

Z hľadiska kompozície výsadby, by rastliny mali vytvoriť kludné pozadie pre náhrobky, vhodné ich orámovať a zvýrazniť predsadbou. Najmä na tak malej ploche, ako je plocha hrobu je dôležitá jednoduchá kompozícia výsadby a súlad s výsadbami a úpravami okolitých hrobov.

Pri úpravách povrchu hrobov sa môžu použiť aj rôzne neživé materiály, štrky a piesky. Tam, kde je možné zabezpečiť pravidelné kosenie a závlahu, je možné využívať pri úrave povrchu hrobov aj trávnaté plochy, ktoré však musia byť ucelené kvôli údržbe. Pri riešení výsadby hrobu je potrebné myslieť aj na vhodné miesta pre kytice, kladenie vencov či pálenie sviečok. Akejkolvek výsadbe hrobov, by malo predchádzať najmä dobré poznanie vlastností rastlín určených pre výsadbu.

Pre dlhodobu kvalitný efekt výsadby je potrebné však aj zaistenie odbornej pravidelnej údržby. Kvalitný návrh výsady a jej údržbu je preto vhodné zveriť do rúk odborníkom, teda cintorínkym záhradníkom. Kým v zahraničí sú výsadba a údržba hrobov vždy spojené s existenciou služieb cintorínskych záhradníctiev, na Slovensku tieto služby stále nie sú

bežné. Preto pri návrhoch pohrebísk so „zelenými hrobmi“ je nutné nevyhnutne počítať aj s vytvorením podmienok pre služby cintorínskych záhradníctiev.

Fotografie poskytla a článok pripravila
Ing. Denisa Halajová, PhD.

Môj manžel nikdy nespravil zvieratú to, čo jemu patológovia

Nedávno sme vás informovali o prípade zohavených ľudských pozostatkov bývalého veterinára Miloša Skokánka z Malaciek, ktorému mali lekári pri pitve odobrať viaceré časti kostí. Jeho manželka Anna Skokánková vtedy okamžite podala trestné oznámenie na neznámeho páchatela. Zaujímalo nás, do akej miery doriešili jej žiadosť orgány činné v trestnom konaní.

Slovenskú verejnosť šokoval prípad zohavených ľudských pozostatkov vášho manžela. Ako postúpilo šetrenie v tomto prípade? Žiaľ, trestné oznámenie, ktoré som podala na okresnej prokuratúre 13. decembra 2013 bolo zastavené, nakoľko všetko malo prebehnúť v súlade so zákonom. Moja právnička v žiadosti požadovala, aby boli vypočítané všetky osoby, ktoré boli pri presune kostí môjho muža, čo bolo zamietnuté.

Ste sklamaná z prístupu štátnych inštitúcií?

Áno, z rozhodnutia som sklamaná a znechutená. Odvolala som sa voči rozhodnutiu Okresnej prokuratúry Bratislava 5 a teraz čakám na rozhodnutie krajskej prokuratúry. Obávam sa, že s tým nebudú chcieť nič robiť. Mám však v sebe takú zlosť na tento systém, že ja to tak nenechám a celú vec požením pred Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. Skutočne ma zaujíma, či aj v iných európskych civilizovaných krajinách človeka takto vykostia, ako vykostili môjho manžela. Toto si on

Pani Anna Skokánková pri hrobe svojho manžela na cintoríne v Malackách

skutočne nezaslúžil. Čo potom robia s bezdomovcami, ktorí nemajú nikoho? Kde to žijeme? Pôvodne som prípad môjho muža nechcela medializovať, no keď som sa od policajtov dozvedela, že zastavujú celé konanie, tak som sa nahnevala. Nech vie celé Slovensko, ako na patológiách niektorí lekári narábajú s telami mŕtvych, ako si vážia ľudí.

Aká bola vaša prvá reakcia, keď ste sa dozvedeli, čo spravili vášmu manželovi?

Práve som išla zaplatiť pohreb, keď mi volali z pohrebnej služby, že s telom môjho manžela nie je niečo v poriadku a jeho zohavenie práve konzultujú s patológom. Keď mi ho ukázali na vozíku, nedokázala som plakať, len som v sebe mala veľkú zlosť, ako mu mohli spraviť niečo také neľudské. Hoci zomrel na infarkt, z patológie na Antolskej ulici v Bratislave sa jeho telo vrátilo zošité od hlavy až po päty a doslova vykostené. Kostí na pleciach mu trčali a bolo vidieť, že niektoré časti tela mal vypchaté. Po odporúčaní pohrebnej služby a konzultáciách s nezávislým patológom som na prokuratúre podala trestné oznámenie. Následne som požiadala o obhliadku tela nezávislým lekárom.

Aké boli závery lekára po obhliadke?

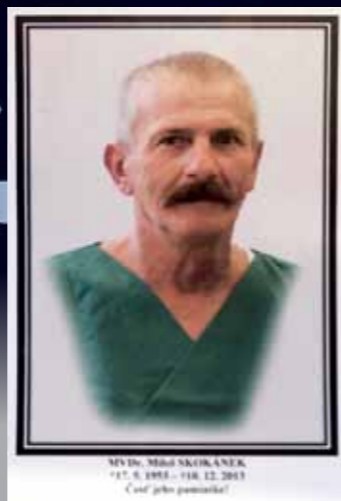
Nezávislý lekár spravil iba obhliadku tela, nakoľko opakovanú pitvu by musel dovoliť Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, a ja som si nemohla dovoliť, aby sa zase zdržalo pochovanie môjho manžela. Nezávislý lekár v záveroch potvrdil, že v prípade môjho muža nešlo o štandardnú pitvu, nakoľko z jeho ľudských pozostatkov boli obojstranne odobraté hlavice ramenných kostí, časti bedrových a hlavice stehenných kostí, jabĺčka s ihlicami, ako aj päťové kosti. On bol vysoký a chudý, no po pitve bol tak vypchatý, že mal široké stehná a ruky.

Dal váš manžel za života súhlas s darovaním buniek a tkanív?

Manžel nedal za života žiadny súhlas s darovaním orgánov. Už pri obhliadke mŕtveho sa mi zdalo niečo podozrivé, nakoľko z Bratislavy sa na neho prišli pozrieť dvaja patológovia a jedna žena. Pýtali sa ma na choroby, ktoré manžel prekonal. Povedala som im, že v živote nebol u doktora, no ako veterinár bol dohryzený od psov približne raz za mesiac. Nič mi nedali podpísať, určite som im nič nepodpisovala. Ešte som lekárom dokonca zdôraznila, že si neželám pitvu.

Aký mal váš manžel vzťah k téme darovania orgánov?

Nikdy sme sa na túto tému nerozprávali. No keby sa niekto slušne opýtal mňa a vysvetlil by mi účel transplantácie, tak by som určite povedala áno, keby som vedela, že kosti môjho manžela môžu niekomu zachrániť život. Ale takto neviem, kde tie odobrané kosti skončili a či vôbec niekomu pomohli. Veď môj

muž bol zverolekár a keď ho pohrýzli psy, alebo fretky, mohol mať v sebe chorobu, ktorá teraz niekomu môže uškodiť.

Vášho manžela ste pochovali začiatkom januára. Zdá sa, že mal veľa priateľov, keď ešte dnes je jeho hrob zasypaný kvetinami.

Môj manžel bol 33 rokov veterinárom, mal veľkú klientelu a ľudia si ho vážili. Spolu sme robili vo veterinárnej ambulancii, kde som mu robila sestričku. Často mal toľko práce, že sme cestovali cez víkend po celom Záhorí. Veď on sa takto nespravil ani k zvieratám, čo spravili jemu patológovia. On po zákroku dal psa, kým sa neprebral, na vykurovací matrac. Ja si neviem predstaviť, že keby nám zdochol pes – čo sa nám stalo trikrát za život – že by sme mu zobrali kosti. Veď by nás majiteľ zvieratá zabil!

Aké sú reakcie okolia na to, že ste medializovali prípad zohaveného tela vášho manžela?

Zatiaľ som sa v mojom okolí stretla len s pozitívnymi ohlasmi. Mnohí ľudia mi hovoria, že som silná žena, že oni by nedokázali bojovať v tak ťažkých chvíľach, aké človek zažíva pri strate blízkeho. Iní zase hovoria, že som otvorila Pandorinu skrinku, o ktorej zatiaľ verejnosť nevedela. Akurát včera som poslala na úrady papiere, kde nesúhlasím s odobratím orgánov po mojej smrti a spravila to aj moja dcéra s mužom. A hovorím to aj ďalším priateľom, aby nezabudli na nesúhlas a nedopadli po smrti tak, ako môj muž.

Prípravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Súdni lekári a patológovia v minulom roku vykonali 7 248 pitiev

Na jedenástich súdnolekárskych a patologicko-anatomických (SLaPA) pracoviskách Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ÚDZS) v roku 2013 spravili spolu 7 248 pitiev. Počet vykonaných pitiev na Slovensku od roku 2005 postupne klesá.

Ak porovnáme činnosť jednotlivých pracovísk, najviac pitiev sa v minulom roku vykonalo na SLaPA pracovisku v Košiciach – 1 018 a naopak, najmenej na SLaPA pracovisku v Žiline – 362. Treba však povedať, že v hlavnom meste sú tri SLaPA pracoviská, z toho dve na Antolskej ulici v Petržalke a jedno na Sasinkovej ulici v Starom meste. Ak by sme teda spočítali činnosť všetkých týchto troch pracovísk, v Bratislave sa v minulom roku vykonalo spolu 1 731 pitiev. Vyplýva to zo štatistik, ktoré našej redakcii poskytla hovorkyňa ÚDZS Mgr. Soňa Valášiková.

Každý siedmy

Na Slovensku zomrie ročne v priemere 52 000 ľudí. Ako nás informoval hovorca Štatistického úradu Slovenskej republiky Mgr. Marián Jánošík, za prvých jedenásti mesiacov v roku 2013 zomrelo celkovo 45 811 ľudí. Na Slovensku je tak v priemere pitvaný každý siedmy človek.

Klesá počet pitiev

Treba povedať, že celkový počet vykonaných pitiev na všetkých pracoviskách na Slovensku od roku 2005 do roku 2012 klesá. Zatiaľ, čo sa v roku 2005 na SLaPA pracoviskách vykonalo celkovo 9 677 pitiev, v roku 2012 to už bolo o 2 429 pitvaných tiel menej. V minulom roku pokles stagnoval, nakoľko sa celkovo vykonalo 7 248 pitiev, presne ako v roku 2012. Mení sa aj aktivita jednotlivých pracovísk. Zatiaľ, čo na väčšine pracovísk počet vykonaných pitiev klesá, v SLaPA Nitra a SL Bratislava – Antolská počet rastie, alebo aspoň stagnuje. Tak napríklad, zatiaľ, čo v SLaPA Nitra v roku 2005 vykonali 533 pitiev, v minulom roku to bolo 952 výkonov.

Jedenást pracovísk

Od vzniku ÚDZS sa menil počet SLaPA. V roku 2013 bolo na Slovensku celkovo 11 súdnolekárskych a patologickoanatomických pracovísk: SL Bratislava – Antolská, PA Bratislava – Antolská, PA Bratislava – Sasinkova, SLaPA Nitra, SLaPA Banská

Bystrica, SLaPA Lučenec, SLaPA Martin, SLaPA Žilina, SLaPA Poprad, SLaPA Prešov, SLaPA Košice. V minulosti boli zrušené pracoviská SL Bratislava – Sasinkova, SLaPA Trnava, SLaPA Nové Zámky, SLaPA Želiezovce a SLaPA Trenčín.

192 patológov a súdnych lekárov

Ako informovala hovorkyňa ÚDZS Mgr. S. Valášiková, k 31. 12. 2013 bol celkový počet zamestnancov úradu na pracoviskách súdneho lekárstva a patologickej anatomie 192. Zaujímalo nás aj vývoj zamestnancov na pracoviskách v rokoch 2004 – 2013, avšak úrad podľa hovorkyne nemá k dispozícii takto spracovanú štatistiku.

Prípravil Marcel Lincényi, údaje poskytol ÚDZS

Počet pitiev vykonaných na patologickoanatomických a súdnolekárskych pracoviskách ÚDZS v r. 2005 až 2013

Pracovisko	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SL Bratislava, Antolská	756	891	963	1131	891	838	833	698	806
SL Bratislava, Sasinkova	409	270	172	zrušené	0	0	0	0	0
PA Bratislava, Antolská	544	478	509	513	484	377	379	492	369
PA Bratislava, Sasinkova	652	454	588	524	499	476	478	477	556
SLaPA Trnava	252	97	zrušené	0	0	0	0	0	0
SLaPA Nitra	533	637	770	1206	1108	1074	988	928	952
SLaPA Nové Zámky	462	586	533	0	0	0	0	0	0
SLaPA Želiezovce	64	zrušené	0	0	0	0	0	0	0
SLaPA Trenčín	252	189	zrušené	0	0	0	0	0	0
SLaPA B. Bystrica	1062	1001	958	990	928	823	856	905	872
SLaPA Lučenec	554	513	481	484	547	444	421	416	410
SLaPA Martin	1031	1003	1015	991	884	801	803	783	793
SLaPA Žilina	435	443	418	509	410	408	368	390	362
SLaPA Poprad	493	552	548	508	504	432	476	438	436
SLaPA Prešov	725	732	743	765	692	631	686	607	674
SLaPA Košice	1453	1295	1206	1317	1212	1106	1084	1114	1018
Spolu	9677	9141	8904	8938	8159	7410	7372	7248	7248

Navštívili sme miesta večného odpočinku známych slovenských osobností

Národný cintorín Martin

V predošlom čísle sme vám predstavili miesta posledného odpočinku spisovateľov Janka Kráľa, Svetozára Hurbana Vajanského a Martina Kukučína. Dnes sa s nami pozrite na hroby ďalších významných slovenských spisovateľov. J. Cíger Hronský, Štefan Krčméry a Ján Bodenek sú pochovaní na Národnom cintoríne v Martine, ktorý je miestom odpočinku vyše 300 významných osobností slovenského kultúrneho, vedeckého a národného života. Národný cintorín je národnou kultúrnou pamiatkou a nájdete ho v centre Martina na Sklabinskej ulici.

J. C. Hronský (* 23. február 1896, Zvolen – † 13. júl 1960) Bol slovenský spisovateľ, učiteľ, maliar, redaktor, nakladateľ, publicista, autor literatúry pre mládež, neskôr tajomník a správca Matice slovenskej. Narodil sa vo Zvolene v rodine tesára Petra Pavla Cígera a Jozefíny Cígerovej, rodenej Markovej. Začínal písaním noviel a krátkych próz, ktoré neskôr vyšli v zbierkach *U nás*, *Domov*, *Medové srdce* alebo *Podpolianske rozprávky*. Vo svojich dielach opisuje obyčajných slovenských ľudí, často sa vracia k spomienkam na detstvo, takže niektoré jeho diela sú silne autobiografické. Do svojich diel pre deti vkladá dobrodružstvá a učenie o kresťanskej láske. Často sa sústreďoval na historický motív, no väčšinou sklzáol do oblasti legend, hoci v jeho príbehoch vystupujú reálne postavy z dejín. Taktiež upravoval slovenské ľudové rozprávky, no vytváral aj svoje vlastné, ktoré ale úplne odbočujú od klasickej schémy ľudových rozprávok, skôr dávajú vyniknúť fantázii, humoru. Niektoré jeho diela vyšli v angličtine, maďarčine, češtine, poľštine alebo ruštine.

Ako predseda Matice slovenskej priviedol túto národnú inštitúciu na nebyvalý stupeň rozvoja a prosperity, naplno rozvinul jej vydavateľskú a výskumnú činnosť. V roku 1944 ho počas Slovenského národného povstania povstanci zatkli a uväznili. Napriek tomu, že ho po krátkom čase prepustili, začiatkom roku 1945 sa presťahoval z Martina do Bratislavy, odkiaľ onedlho utiekol do emigrácie z obáv pred trestným stíhaním. V roku 1945 sa vydal najskôr do Rakúska, kde žil v americkej zóne. Neskôr sa rozhodol odísť do Talianska, kde v Ríme ostal až do februára 1948. Po zatknutí talianskou políciou sa mu podarilo utiecť a odišiel do Argentíny, kde sa usadil v meste Luján. V roku 1956 sa stal predsedom Slovenskej národnej rady v zahraničí a bol menovaný čestným predsedom Spolku slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí. V roku 1959 založil Zahraničnú Maticu slovenskú. Po páde komunizmu bola jeho osobnosť plne rehabilitovaná. Znova a v úplnosti začína vychádzať aj jeho literárne dielo. Roku 1993 previezli jeho telesné pozostatky do Martina a uložili ich na Národnom

cintoríne. Symbolicky ho pochovali spolu so Štefanom Krčmérym, lebo milovali tú istú ženu.

Štefan Krčméry (* 26. december 1892, Mošovce – † 17. február 1955, Pezinok)

Inšpirátorská osobnosť slovenskej literatúry a kultúry ako básnik, literárny historik a kritik, prekladateľ, publicista, redaktor a organizátor. Bol správcom Matice slovenskej a jedným zo signatárov Martinskej deklarácie z 30. októbra 1918. Publikovať začal v roku 1913, pričom prispieval do viacerých časopisov (*Slovenské pohľady*, *Dennica*, *Živena*, *Národné noviny*, *Mladé Slovensko* a i.). Debutoval v roku 1920 zbierkou básní *Keď sa sloboda európskymi romantickými básnikmi*. Okrem kritického realizmu používal i prvky symbolizmu. Svojou poéziou spájal literárnu tradíciu s básnickou modernou. Venoval sa písaniu vlasteneckej a ľúbostnej lyriky, ale tiež spirituálnej lyriky. V jeho básňach sa často vyskytujú symboly tmy a svetla, ale tiež symbolický uzavretý priestor tmavých hôr, ktorý vyjadruje pocit neodvratného, bezvýchodiskového, osudového smerovania človeka. V prozaickej tvorbe lyrické obrázky a úvahy zakomponoval do osobných vyznaní vo forme listov budúcej manželke. Jeho najvýznamnejším teoretickým dielom sú dvojzväzkové dejiny slovenskej literatúry 150 rokov slovenskej literatúry (spomína významné i menej významné osobnosti 18. a 19. storočia). Okrem toho publikoval množstvo štúdií a príspevkov o literatúre, umení a kultúre v slovenských periodikách. Mimoriadne zásluhy si získal ako redaktor *Slovenských pohľadov* (1922 – 1932), okolo ktorých sústredil takmer všetkých starších i začínajúcich autorov.

Ako tajomník Matice slovenskej sa pričínal o organizovanie jej vedeckých a umeleckých odborov, v rámci Ústredia slovenských ochotníckych divadiel i matičných miestnych odborov aktivizoval divadelnú a osvetovú činnosť na celom Slovensku. Venoval sa aj prekladaniu poézie z maďarčiny, nemčiny, francúzštiny, zo slovanských literatúr, ako aj poézie iných národov.

Ján Bodenek (* 6. marec 1911, Vrútky – † 20. november 1985, Banská Bystrica)

Bol slovenský spisovateľ, prekladateľ a autor literatúry pre deti a mládež. Narodil sa v rodine stolára vo Vrútkach a skončil Obchodnú akadémiu v Martine. Pracoval ako úradník v Matici slovenskej, redaktor vo vydavateľstve UNÁS v Bratislave, no po dvoch rokoch sa vrátil späť do Martina a Matice slovenskej, kde pracoval ako redaktor časopisu *Slniečko*. Počas 2. svetovej vojny sa aktívne zúčastnil SNP. Po skončení vojny sa stal vedúcim vydavateľstva Matice slovenskej, redaktorom edície *Dobré slovo* a v rokoch 1953 – 1958 riaditeľom vydavateľstva *Osveta*. V roku 1963 sa presťahoval do Banskej Bystrice a stal sa redaktorom *Stredoslovenského vydavateľstva*, odkiaľ musel v čase normalizácie odísť. V roku 1971 odišiel do dôchodku.

Do literatúry sa uviedol prózou *Ivkova biela mať* (1938). Potom sa na dlhší čas odmlčal. V 50. rokoch sa venoval úpravám starších zápisov ľudových rozprávok, pre menšie deti v roku 1960 vydal knižku *Žeriavček* a roku 1975 román pre mládež *Leto na Rovniach*. Sociálna atmosféra medzivojnového obdobia ho motivovala v románe *Zapálené srdce* (1939). V zbierke noviel *Svetlá na bublinách* (1942) rezignoval na sociálnu problematiku a pod vplyvom postupov lyrizovanej prózy sa sústredil na psychický svet svojich intelektuálnych postáv. Po románe *Križ profesora Hunku* (1945), koncipovanom ako konfrontácia ľudskej autentickosti s deformovanou morálnou praxou malomestskej spoločnosti, vydal zbierku povstaleckých poviedok *Z vlčích dní* (1947). Túto tému spracoval aj v románe s kriminálnou zápletkou *Pod horami biele pláne* (1962). Po satirickom románe zo športového prostredia *Katastrofa* (1961) sa v nasledujúcich knihách – poviedky *Medzi nami* (1967), román *Vina* (1968), novely *Keď zanikol čas* (1977) a *Dom s manzardkou* (1980) – usiloval preniknúť k spoločensko-mravným konfliktom súčasníka.

Pripravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

poistenie pohrebných nákladov

Myslíte na svojich blízkych

Vo vyspelých krajinách nie je poistenie pohrebných nákladov žiadna novinka. Myšlienka úhrady pohrebných nákladov siaha hlboko do histórie. Už v antickom Ríme existovali kluby, do ktorých členovia pravidelne finančne prispievali a z týchto príspevkov bol potom uhradený ich pohreb. Využívali ich najmä bežní rímski občania, ktorých pozostalí nemali dostatok financií na zaplatenie vysokých nákladov za pohreb.

Na Slovensku ponúka modernú formu tohto poistenia Poistovňa Poštovej banky. Poistenie pohrebných nákladov prináša odpoveď na otázku nejedného človeka: Kto zaplatí môj pohreb? Klient, ktorý si uzavrel poistenie pohrebných nákladov, už túto otázku riešiť nemusí. Poistovňa vyplatí príbuzným zosnulého dohodnutú sumu a pomôže im zvládnuť ťažkú životnú situáciu. Výhodou poistenia je jeho nízka cena. Suma, ktorú poistovňa vyplatí

pozostalým, sa nezdaňuje a nepodlieha ani dedičskému konaniu. To znamená, že príbuzní majú peniaze k dispozícii rýchlo a môžu ich použiť na pokrytie nákladov spojených so smútočným obradom alebo s kúpou náhrobného kameňa.

Ďalšou veľkou výhodou poistenia je, že poistovňa za smrť spôsobenú úrazom poisteného pozostalým vyplatí plnú sumu, bez ohľadu na to, ako dlho klient poistenie platil. V praxi to znamená, že ak 50-ročný klient zomrie po dvoch rokoch od uzavretia zmluvy, poistovňa vyplatí jeho pozostalým dohodnutú sumu, napr. 2 000 €, napriek tomu, že klient za dva roky na poistnom zaplatil iba necelých 222 €.

Keďže výdavky spojené s pohrebom bude mať klient pokryté vďaka poisteniu pohrebných nákladov, peniaze, ktoré má nasporené už teraz, môže použiť na svoje účely alebo na potreby svojich blízkych.

Výhody poistenia pohrebných nákladov od Poistovne Poštovej banky

- nízka cena pre každého
- bez zdravotných prehládok
- plnenie nepodlieha zdaneniu a dedičskému konaniu

NOVINKA!
Asistenčné služby od MONDIAL Assistance s.r.o. zdarma

PRE NOVÝ CINTORÍN MUSIA BYŤ VHODNÉ HYDROGEOLOGICKÉ PODMIENKY

HLADINA SPODNEJ VODY POD POHREBISKOM BY MALA BYŤ MINIMÁLNE 2,5 AŽ 3 METRE

Rozširovanie súčasných pohrebísk, alebo zriadenie nových je podľa zákona 131/2010 o pohrebníctve možné len s kladným hydrogeologickým prieskumom. Napriek tomu sú na Slovensku niektoré cintoríny, kde sa po výkope hrobu nachádza voda v jame. Po probléme sme pátrali na Ústave hydrologie Slovenskej akadémie vied (SAV). Rozprávali sme sa s Ing. Viliamom Novákom, DrSc. z Oddelenia hydrologie podzemných vôd Ústavu hydrologie SAV.

Aké sú hlavné úlohy Oddelenia hydrologie podzemných vôd Ústavu hydrologie SAV?

W Výskum v našom oddelení, okrem iného, zameriavame na štúdium procesov prenosu vody vo vodou nasýtenom pórovitom prostredí a tvorbu zovšeobecnených zákonitostí týchto procesov. Ďalej sa zameriavame na metódy určovania fyzikálnych charakteristík pôdy a iných pórovitých prostredí v poľných a laboratórnych podmienkach, na monitorovanie a meranie charakteristík režimov vody, látok a energie v pôde ako súčasť systému podzemnej vody – pôda – porast – atmosféra a ich modelovanie. Jednoducho povedané, snažíme sa pochopiť, ako celý systém funguje a modelovať ho. Samotné merania hladín a kvality podzemných vôd zabezpečuje Slovenský hydrometeorologický ústav, ktorý má na Slovensku vyše 100 meracích miest, kde sa merajú polohy hladín podzemnej vody a odoberajú sa ich vzorky potrebné na určenie kvalitatívnych vlastností podzemných vôd.

Kde sú na Slovensku oblasti s najvyššou hladinou podzemnej vody?

W Najvyššia hladina podzemnej vody je tá, ktorá je najbližšie k povrchu terénu. Vysoké hladiny podzemnej vody sa nachádzajú v južnej časti Žitného ostrova, ale aj v okolí nív vodných tokov; najrozsiahlejšie údolné nivy sú v okolí tokov Váhu, alebo Hrona. Najbližšie pod povrchom je podzemná voda na Žitnom ostrove medzi mestami Veľký Meder a Komárno, kde v niektorých miestach sú hladiny spodnej vody aj meter pod terénom. V hornej časti Žitného ostrova, nad vodným dielom Gabčíkovo je minimálna hĺbka hladiny podzemnej vody viac ako 4 metre. Vďaka regulačným kanálom po oboch stranách derivačného kanála na VE Gabčíkovo sa poloha hladín podzemnej vody v obciach Veľké Bodíky, Dobrohoš, Gabčíkovo stabilizovala.

Rozšírenie existujúcich pohrebísk alebo zriadenie nového pohrebiska v obci podľa § 15, písmena 3 zákona 131/2010 o pohrebníctve nie je možné v inundačnom území prilehlom k vodnému toku alebo v území ohrozenom povodňami. Ako definuje zákon záplavové územie?

W Zákon o ochrane pred povodňami č. 7/2010 Z. z. definuje inundačné územie v § 20. Záplavové (inundačné) územie možno charakterizovať ako územie v blízkosti vodného toku,

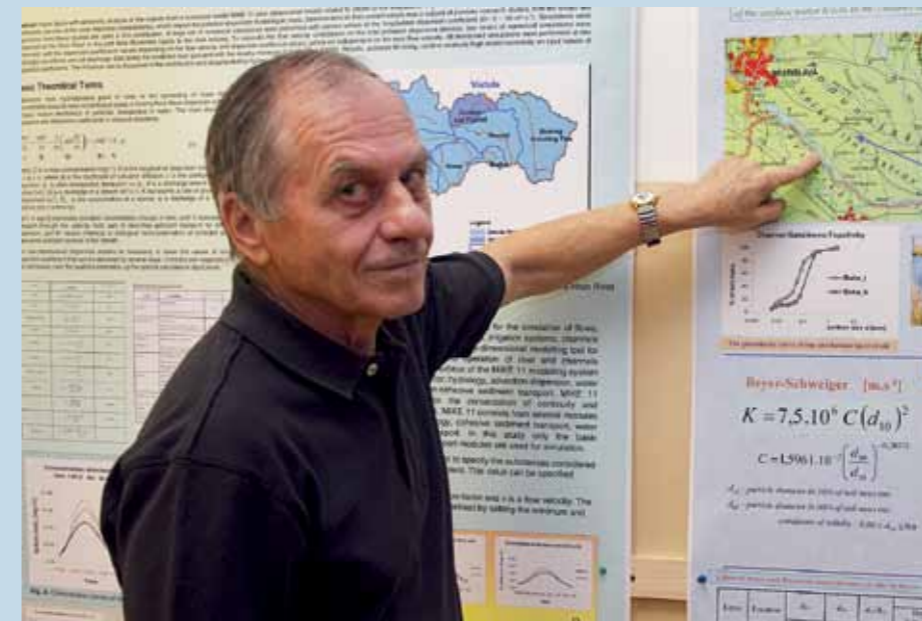
ktoré môže byť za určitých podmienok pri veľkých prietokoch a náhlom zvýšení hladiny rieky či potoka zaplavené vodou. Vo väčšine prípadov v takomto území prirodzene nikto cintoríny nenavrhuje, pretože ľudia z minulosti vedia, že býva zaplavované.

Ak sa má na pohrebisku pochovávať do hrobov a hrobiek, žiadosť o zriadenie nového pohrebiska podľa spomínaného zákona o pohrebníctve musí obsahovať aj výsledky hydrogeologického prieskumu, z ktorého je zjavné, že pozemok je vhodný na takýto spôsob pochovávaní. Aké sú minimálne hydrogeologické podmienky pre založenie nového cintorína podľa Vás, keď zákon ukladá podľa § 19, že prehĺbený hrob musí mať hĺbku aspoň 2,2 metra pre ukladanie ľudských pozostatkov?

W Z môjho pohľadu je informácia o hydrogeologickom prieskume oveľa dôležitejšia ako samotná vzdialenosť od veľkých tokov. Z výsledkov hydrogeologického prieskumu by malo vyplývať, či minimálna hĺbka hladiny podzemných vôd pod terénom nezasahuje do oblasti predpokladaných hrobov. Prieskum by mal preukázať, či sa v predpokladanom areáli cintorína nevyskytujú svahové vody, to znamená podzemné vody prúdiace dolu svahom po nepriepustnom (skalnatom) podloží nad úrovňou minimálnej hĺbky hrobov a či nesmerujú do miest, kde sa vyskytujú obydlia a studne s pitnou vodou. Cintoríny by sa preto mali zakladať v prvom rade tam, kde je hladina podzemnej vody dostatočne hlboko, teda minimálne 2,5 až 3 metre pod povrchom, čím sa bude eliminovať problém stretu ľudských ostatkov s podzemnou vodou. Taktiež treba dávať pozor v prípadoch, keď sa cintorín zakladá do svahu, aby tam neboli svahové podzemné vody, čo je tiež častý problém ak je cintorín založený na dlhom svahu s veľkým sklonom.

Pri zákonom stanovenej hĺbke hrobu 1,6 metra a prehĺbeného hrobu 2,2 metra tak v okolí Veľkého Medera a Komárna môže byť v niektorých oblastiach pri výkope jamy voda, čo môže spôsobiť vážny problém.

W Samozrejme, že voda vo vykopanej hrovej jame je problém, pretože v tom prípade nie je možné pochovávať. Či už sa podzemná voda dostane do úrovne, alebo nad úroveň hrobu, je v kontakte s ľudskými ostatkami, pričom táto voda prúdi ďalej a niekde v blízkom okolí môže spôsobiť problémy.

Ing. Viliam Novák, DrSc. vysvetľuje pohyb podzemných vôd na Žitnom ostrove

Na niektorých cintorínoch majú problém s podzemnou vodou napriek tomu, že sú postavené vo svahu. Ako je to možné?

W Dôvodom je zrážková voda, ktorá spadla v danej oblasti, spravidla na svahy nad cintorínom. Keďže voda narazí na nepriepustné podložie, napríklad na skalú, steká dole svahom. Stret takejto vody s ľudskými ostatkami nemusí byť problém, pokiaľ voda skončí v toku, kde sa už zdegradované splošiny rozkladajú organických látok rozriedia a ďalej degradujú. Problémom by bolo, keby sa takáto voda dostala do studne.

Aká je situácia so spodnou vodou v hlavnom meste?

W Cintoríny v hlavnom meste nie sú ohrozené, nakoľko hladina podzemnej vody je sedem až desať metrov pod zemským povrchom, čo je dostatočne hlboko.

Kde na Slovensku je najvyššie miesto, kde sa objavuje spodná voda?

W Podzemná voda sa najčastejšie nachádza pod povrchom pôdy v nížinách a v údolných nivách vodných tokov. V horskom, alebo kopcovitom prostredí je výskyt súvislej hladiny podzemných vôd zriedkavý. Môže sa však vyskytnúť aj vo vyšších nadmorských výškach, hlavne v terénnych depresiách; tam sa spravidla prejavuje ako mokrad. Podzemná voda sa môže v malom rozsahu vyskytnúť aj napr. na hrebenoch hôr v bezodtokovej depresii, kde úhrn zrážok prevyšuje úhrn výparu (hrebeň Nízkych Tatier).

Do akej vzdialenosti sa presúva podzemná voda?

W Samozrejme, že podzemná voda nestojí na jednom mieste. Osemdesiat percent Slovenska je zásobovaných podzemnými vodami, ktoré sa čerpajú zo studní. Voda neustále priteká do studní rýchlosťou, ktorá závisí od rýchlosti čerpania vody zo studne. Čím viac vody sa odčerpáva, tým viac jej do studne priteká. Ak je odčerpávané množstvo vody väčšie ako môže do studne pritecť, dochádza k trvalému poklesu hladín podzemnej vody a vysušeniu horninového prostredia.

Môžete byť konkrétnejší, akou rýchlosťou sa pohybuje podzemná voda?

W Rýchlosť prúdenia podzemnej vody sa pohybuje v priemere od centimetrov až po metre za deň. Napríklad podzemná voda na Žitnom ostrove orientačne prúdi v metroch

za deň, pričom za 365 dní pretečie pol kilometra. Možno to bude znieť neuveriteľne, ale voda z Malého Dunaja pri Bratislave môže za sto rokov prejsť cez masív až do Komárna. Podzemné vody v oblasti Komárna sa však dopĺňajú kratšou cestou: infiltráciou z Dunaja. V Piešťanoch zase vyviera kúpeľná voda, ktorá bola pod zemou 25 000 rokov, pričom pochádza zo svahov Veľkého Inovca za Trenčnom. Príkladom rýchlosti prúdenia podzemnej vody pod Bratislavou bolo odstavenie vodného zdroja medzi Vajnormi a Vrakouňou z roku 1972 kvôli uhľovodíkom, ktoré sa sem dostali z rafinérie Slovnaft, ktorá v minulosti nebola vybudovaná v ochrannéj betónovej vaničke. Vzdialenosť asi 5 kilometrov podzemná voda prekonala približne za 15 rokov.

Môžu pochované ľudské ostatky znegativovať podzemnú vodu?

W Je to nebezpečná záležitosť. Splošiny hnilobného procesu môžu významným spôsobom znečistiť podzemnú vodu a spôsobiť infekcie v prípade, ak by sa táto voda dostala do studne s pitnou vodou. Pravdou je, že rozkladné procesy organických látok vo vode prebiehajú asi dvakrát pomalšie, ako v suchom prostredí, to znamená že produkty rozkladu sú potenciálne rizikové dlhší čas. V suchom prostredí prebehne úplný rozklad približne za rok. Ak je telo uložené v rakve, proces rozkladu sa spomaľuje v porovnaní s uložením tela v suchom prostredí. Riziká spojené s pochovávaním tiel v styku s podzemnými vodami poznali aj naši predkovia. Aj preto boli cintoríny zakladané na vyvýšených miestach.

Cintorín môže okrem podzemnej vody ohroziť aj neočakávaná privalová voda z riek, respektíve prerhnutých vodných nádrží. Je v tomto prípade ohrozená aj spodná voda?

W Krátkodobé zatopenie cintorína v priebehu niekoľkých dní by nemalo spôsobiť problémy, pretože rozkladné procesy sa nenaštartujú tak rýchlo a podzemná voda sa zdrží v tomto prostredí len krátko.

Sú prípady, keď sa človek utopí v jazere, alebo spácha samovraždu skokom do rieky. Najmä v rieke môže mŕtve telo ostať vo vode aj niekoľko dní, kým ho vytrahnú pracovníci vodného diela. Je problémom rozkladajúce sa telo v jazere, alebo rieke pre vodný zdroj, alebo nie?

W Ja si myslím, že nie, pretože proces rozkladu prebieha pomaly, ale nie som odborník v tejto oblasti.

Spomínali ste, že znečisteniu vodného zdroja medzi Vrakouňou a Vajnormi v minulosti mohlo zabrániť postavenie rafinérie v betónovej vani. Pomohlo by, keby cintoríny boli vybudované v chránenom podloží?

W Ja si myslím, že vybudovanie cintorínov v takzvaných betónových vaničkách na Slovensku nie je reálne, pretože by si to vyžiadalo vysoké náklady. To by sa pred založením cintorínov musela vykopáť jama do hĺbky troch metrov, ktorá by sa zabetónovala a zaizolovala presne ako pri základoch domu. Myslím si, že racionálnejšie a ekonomickejšie je hľadať optimálne podmienky pre nové cintoríny, ktoré spĺňajú požadované kritériá.

S Ing. Viliamom Novákom, DrSc. sa zhovárал Marcel Lincényi, fotografie Boris Cambel a Pavel Ondera

Zatiaľ nedošlo ku kontaminácii podzemných vôd

Rozšírenie existujúcich pohrebísk alebo zriadenie nového pohrebiska v obci, podľa zákona 11/2010 o pohrebníctve, nie je možné v inundačnom území, príslahom k vodnému toku alebo na území ohrozenom povodňami. Ak sa má na pohrebisku pochovávať do hrobov a hrobiek, žiadosť o zriadenie nového pohrebiska musí obsahovať aj výsledky hydrogeologického prieskumu, z ktorých je zjavné, že pozemok je vhodný na takýto spôsob pochovávaní. Regionálny úrad verejného zdravotníctva (RÚVZ SR) má v územnom konaní o zriadení pohrebiska postavenie dotknutého orgánu, vydáva pre územné konanie o zriadení pohrebiska a kolaudačné konanie o zriadení pohrebiska záväzné stanovisko. O možnostiach rozšírenia existujúcich pohrebísk, alebo zriadení nového pohrebiska sme sa rozprávali s vedúcim odborom hygieny životného prostredia na Úrade verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR) Mgr. Michalom Jajcajom.

V koľkých prípadoch od platnosti zákona RÚVZ SR ako dotknutý orgán vydal záväzné stanovisko pre územné konanie o zriadenie pohrebiska? Z toho koľkokrát kladne a koľkokrát záporne?

ÚVZ SR, resp. príslušné RÚVZ SR sa vyjadrujú k zámerom zriaďovania nových pohrebísk, ako aj k zámerom rozširovania cintorínov, pri ktorých upozorňujú na nevyhnutnosť splnenia zákonných podmienok, pričom predpokladom pre kolaudáciu je akceptovanie týchto požiadaviek. ÚVZ SR však evidenciou počtu vydaných záväzných stanovísk RÚVZ SR súvisiacich so zriaďovaním pohrebísk nedisponuje.

Napriek uvedenej legislatíve na Slovensku sú niektoré cintoríny (predovšetkým na južnom Slovensku, ktoré vznikli pred platnosťou zákona), kde pri zákonom stanovenej hĺbke hrobu 1,6 metra, respektíve prehĺbeného hrobu 2,2 metra sa po výkope hrobu nachádza v jame voda. Môžu sa v takomto prípade pochovávať ľudské ostatky, alebo nie?

V prípadoch, ak je vysoká hladina podzemnej vody vo výkope hrobu, nie sú vytvorené vhodné podmienky na pochovanie ľudských pozostatkov do takéhoto hrobu. Vplyvom prítomnosti vody sa ľudské pozostatky v takomto hrobe rozkladajú pomalšie a ich tlecia doba sa predlžuje. Takýto stav je v rozpore s § 19 ods. 1 písm. b) zákona o pohrebníctve, preto nie je možné do takéhoto hrobu mŕtveho pochovať uložením do zeme. Odporúča sa preto pochovať mŕtveho iným spôsobom, a to spopolením.

Môžu pochované ľudské pozostatky znehodnotiť podzemnú vodu?

Cintoríny sú považované z hľadiska ochrany vôd za možné zdroje znečisťovania a majú byť dostatočne vzdialené od vodných

zdrojov určených pre zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Problematika znehodnocovania kvality podzemných vôd spadá do kompetencie orgánov rezortu životného prostredia.

Kto má zo zákona kontrolovať, či sa na Slovensku nepochováajú ľudské ostatky do hrobu, v ktorom sa nachádza voda? Kontrola prevádzok pohrebísk spadá v zmysle zákona č. 131/2010 Z. z. do kompetencie obcí.

Cintorín môže okrem spodnej vody ohroziť aj neočakávaná prívalová voda z riek, respektíve prerhnutých vodných nádrží. Je ohrozená spodná voda aj v tomto prípade?

Pri haváriách a mimoriadnych udalostiach, akými sú záplavy, môže byť ohrozená kvalita životného prostredia, vrátane kvality podzemných vôd, ako aj povrchových vôd.

Sú prípady, keď sa človek utopí v jazere, alebo človek spácha samovraždu skokom do rieky. Najmä v rieke môže mŕtve telo ostať vo vode aj niekoľko dní, kým ho vyťahnu pracovníci vodného diela. Je problémom rozkladajúce sa telo v jazere, alebo v rieke pre vodný zdroj, alebo nie?

Kvalita vody sa posudzuje podľa účelu použitia tejto vody. Je rozdiel, či ide o tečúcu vodu v riekach, o jazero, rybník alebo o vodárenskú nádrž pre zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Pitná voda, ktorá slúži na zásobovanie obyvateľstva je pred dodávkou spotrebiteľovi upravovaná a dezinfikovaná, takže aj v prípade rozkladajúcich sa tiel organizmov sa riziko kontaminácie eliminuje. Najviac využívané vodné plochy na kúpanie sú počas kúpaciej sezóny pravidelne monitorované. Úrad verejného zdravotníctva SR doposiaľ nezaznamenal prípady kontaminácie vôd a následného poškodenia zdravia v dôsledku rozkladajúcich sa mŕtvych tiel.

Zhovárал sa Marcel Lincényi

Záplavová časť, budova je od Dunaja cca 60 metrov. Výška jeho hladiny v normálnej kolíže okolo hranice troch metrov. Foto Pavel Ondera 26. 12. 2013

Tá istá budova počas povodne. Výška hladiny sa zdvihla na úroveň 100 ročnej vody. Dosiahla bez mála 10 a pol metra. Foto Pavel Ondera 5. 6. 2013

Správy Informácie

Príprava medzinárodnej konferencie

V roku 2012 naša Asociácia iniciovala prvú výstavu z oblasti pohrebníctva v strednej Európe pod názvom Slovak Funeral 2012. Jej výsledky nás milo prekvapili, nielen počtom vystavovateľov, ale aj návštevníkov a záujmom médií. Práve tam sme pochopili, aký veľký kus práce nás ešte čaká pri prekonaní dávnych zvyklostí u našich občanov, ktorí všetko spojené s výrazmi ako truhla, rakva, mŕtvoľa, hrob, exhumácia atd. považujú za niečo morbidne, pričom si ani neuvedomujú, že výraz slova „morbidný“ sa má správne používať v spojitosti s významom chorý, nezdravý.

Ľudia si smrť, pochovávanie a rozlúčky stále spájajú s čímisi, čo treba zo svojich životov vytesniť až niekde za okraj. Keďže je to veľmi citlivá oblasť, niet sa čo čudovať, že verejnosť zaujíma na pohrebných službách a v oblasti pohrebníctva zväčša len to negatívne a zlé. Potvrdzujú to i médiá, ktoré ešte doposiaľ nikdy nevyzdvihli našu náročnú prácu, keď sa rozlúčky vykonávajú tým najdostojnejším spôsobom, ale vždy skočia po všetkom, čím nás môžu zhodiť a obviňovať, neraz bez pádných dôkazov.

Osveta, otvorenie sa spoločnosti je podľa nás jediným východiskom ako priniesť do oblasti pohrebníctva rozvoj, ako sa dostať na úroveň západných krajín. Naša pripravovaná konferencia by mala byť jedným zo spôsobov, ako na túto cestu úspešne vykročiť. Oslovili sme preto štyri štáty okolo nás, s ktorými máme najužšie kontakty a takmer denne s nimi spolupracujeme.

Českú republiku zastupovali:

Sdružení pohřebnictví - Pavel Cajzl, Ing. Pavel Lacina, Petr Čuj, Julius Mlčoch, Cech hrobnický - Mgr. Jaroslav Šejvl, MMR ČR - Mgr. Tomáš Kotrlý.

Slovenskú republiku zastupovali:

ÚVZ SR - Mgr. Michal Jajcaj, Ing. Magdaléna Ambróšová SAPaKS - predstavenstvo a členovia, Agentúra Emerge - Zuzana Jezerská s organizačným tímom.

Maďarskú republiku zastupovali:

Horváth József, Dr. Ladocsy Géza, Balogh Károly, Szekrényes András, Predseda Správy cintorínov Maďarska a šéfredaktor odborného magazínu Maďarské pohrebníctvo Varga József.

Za Poľskú republiku

Marek Cichewicz - Poľská asociácia

Cieľom stretnutia bolo dohodnúť sa na konkrétnych témach, ktoré budú na konferencii prezentované. Všetci účastníci postupne navrhovali oblasti, o ktorých by mala konferencia pojednávať. Zo všetkých návrhov najviac rezonovali témy týkajúce sa koordinácie a spolupráce na národnej úrovni a téma etiky a poskytovania kvality služieb.

Konferencia sa bude konať v dňoch pred výstavou Slovak Funeral 2014. Termín 4. - 5. novembra 2014, výstavnisko Expo Center Trenčín. Aktuálne informácie nájdete na domovskej stránke asociácie www.sapaks.sk

Rokovanie v Liptovskom Mikuláši

Predseda Slovenskej asociácie pohrebných a kremečných služieb, Ladislav Stríž sa dňa, 7.2. 2014 stretol s predstaviteľom mesta Liptovský Mikuláš, primátorom MUDr. Alexandrom Slafkovským a zástupcom Verejnosprespešných služieb mesta Ing. Jozefom Klepáčom. Spolu prejednali stav a činnosť pohrebných služieb v kraji s ohľadom na medializované kauzy v poslednom období.

„Dôvodom dnešného stretnutia je trvalá snaha Slovenskej asociácie pohrebných a kremečných služieb dbať na dobré meno pohrebníctva na Slovensku. Práve to je v poslednej dobe neustále verejnosti prezentované v tom najhoršom svetle. Asociácia sa chce preto zasadiť za také riešenie zverejňovaných prípadov médiami, aby sa zachovalo v prvom rade dobré meno pohrebníctva v regióne, a v tomto prípade aj dobré meno mesta Liptovský Mikuláš,“ povedal v rozhovore pre náš magazín predseda Asociácie, Ladislav Stríž.

Vyhlasenie zástupcov krematórií na Slovensku

Vyhlasenie pre médiá a verejnosť v súvislosti s nedávno medializovanými prípadmi - 6. 2. 2014, Zvolen

Na základe podnetu Slovenskej asociácie pohrebných a kremečných služieb sa po prvýkrát stretli zástupcovia Krematórií na Slovensku, aby prejednali súčasný stav procesu prijímania telesných pozostatkov zosnulých na spopolenie.

Z diskusie vyplynula jednoznačná zodpovednosť pohrebných služieb za odovzdanie telesných pozostatkov do krematória. Ide o druh truhly, identifikáciu telesných pozostatkov a príslušné doklady vyplývajúce zo zákona. Až prebratím telesných pozostatkov zosnulého za týchto podmienok začína zodpovednosť krematória. Prítomní konštatovali, že pokiaľ došlo v predchádzajúcom období k zámene telesných pozostatkov alebo truhiel, toto sa udialo mimo areál prevádzok krematórií, (pred odovzdaním), a prevádzkovatelia sa od týchto pochybení dištancujú.

Ďalej sa všetci zúčastnení zhodli a v záverečnom vyhlásení prehlasujú, že vo všetkých svojich prevádzkach dodržia nariadenia Zákona č. 131/2010 Z.z. O pohrebníctve, – od evidencie prijatých telesných pozostatkov zosnulých určených na spopolenie, až po odovzdanie schránok s ostatkami pozostalým.

Za krematóriá:

Krematórium Bratislava - JUDr. Mgr. Miloslav Hrádek, LL.M., Ing. Michal Merva
Krematórium Žilina – Vincent Franci
Krematórium Banská Bystrica – Pavol Bielik
Krematórium Košice – Gabriel Kačmáry, Marián Bezák
Krematórium Nové Zámky – Ján Molnár
Krematórium Nitra – Vladimír Rossa

Krematórium Levice sa na stretnutí nezúčastnilo. Krematórium Košice vyhlásenie neskôr upresnilo. Úplné znenie vyhlásenia poskytne na požiadanie vedenie SAPaKS.

Slovo majú primátori - Trenčianske Teplice

Dom smútku zrekonštruovali z eurofondov

V minulých číslach ste si mohli prečítať rozhovory s primátormi krajských či okresných miest. V tomto vydaní vám prinášame rozhovor s primátorom Trenčianskych Teplíc PhDr. Štefanom Škultétyom. Toto kúpeľné mestečko je známe ako jedno z najkrajších kúpeľných miest na Slovensku. My sme sa rozhodli navštíviť Trenčianske Teplice

z toho dôvodu, že tu nedávno dokončili rekonštrukciu Domu smútku v celkovej sume takmer 350 tisíc eur, ktorá sa zrealizovala z veľkej časti aj vďaka fondom Európskej únie.

V pracovni primátora PhDr. Štefana Škultétyho

Mesto Trenčianske Teplice je jedným zo vzorových príkladov, že aj v čase krízy sa dajú nájsť finančné prostriedky na obnovu Domu smútku. Ako sa Vám to podarilo?

Podarilo sa to vďaka projektu, ktorý sme podali v rámci mikroregiónu Teplička cez program Rozvoja vidieka. Vypracovali sme projekt s celkovými nákladmi vo výške 347 000 eur, čo je pre samosprávu vysoká investícia z vlastných zdrojov. Z programu Leader – opatrenie, Základné služby pre obyvateľstvo sme získali finančné prostriedky v sume 220 000 eur. Na zvyšnú sumu sme si zobrali úver.

Bolo by reálne uskutočniť takýto projekt iba z vlastných finančných prostriedkov?

Bežný rozpočet mesta Trenčianske Teplice sa pohybuje na úrovni 2,1 – 2,2 milióna. Na rekonštrukciu Domu smútku by sme tak minuli až tretinu rozpočtu. Projekt sme mohli financovať z predaja prebytočného majetku, ale touto cestou sme sa nechceli uberať.

Ako prebiehala obnova Domu smútku?

Súťaž vo verejnom obstarávaní na rekonštrukciu Domu smútku v Trenčianskych Tepličkách prebehla ešte v roku 2011. So samotnou obnovou sme začali hneď potom, čo sme podpísali zmluvu s Poľnohospodárskou platobnou agentúrou. Všetky stavebné práce sme ukončili v septembri 2013, no pri kolidácii stavby sa vyskytol problém s vnútorným vybavením, respektíve zabezpečením plošiny technického zariadenia, keďže ide o dvojpodlažnú budovu. Obstaranie plošiny nie je jednoduchá záležitosť, okrem toho sme ju realizovali vlastnými silami. Začiatkom nového roku sme zabezpečovali nový interiér, robili zvukové skúšky novej aparatury, pričom sme Dom smútku do prevádzky spustili koncom januára.

Prečo bolo potrebné pristúpiť k samotnej rekonštrukcii Domu smútku v Trenčianskych Tepličkách?

Dom bol postavený ešte začiatkom 80-tych rokov. Išlo o nepraktickú budovu, ktorá bola nie len technicky, ale aj morálne zastaraná. Najväčší problém nám spôsobovala vlhkosť

zo strany svahu, ktorá vznikala aj preto, že v minulosti pri výstavbe zrejme neboli dodržané všetky postupy z hľadiska izolácie. Počas 30-ročnej existencie sa na budove nerobili žiadne systémové opravy, pričom drobné opravy sa realizovali na úkor kvality. Napríklad v minulosti sa v exteriéry budovy položila dlažba, ktorá je vhodná do interiéru. V posledných rokoch sme dospeli k záveru, že budova je nedôstojným miestom na poslednú rozlúčku.

Čo všetko sa v rámci projektu podarilo zrealizovať?

V prvom rade sa úplne zmenila architektúra Domu smútku, pričom pod novou strechou vznikol väčší priestor. V dvojpodlažnej budove je väčší priestor pre rozlúčkovú miestnosť, ale aj pre prevádzku. Súčasťou je i vlastné chladiace zariadenie. Ďalej je na prízemí miesto pre technický personál, pre kňaza, pričom sú tu priestory aj pre tých, ktorí by chceli predávať truhly či ostatné doplnky. Celý obrad bude prebiehať na prvom poschodí, kde je hlavná sála, taktiež rozlúčková miestnosť pre úzky kruh rodiny. Na prvom poschodí sú aj sociálne zariadenia. Pre nás by bolo možno jednoduchšie postaviť nový Dom smútku, no tento tam bol tridsať rokov a my sme ho nemohli nechať chátrať.

Ako ste zabezpečili obrady pietnych rozlúčok počas rekonštrukcie?

Zabezpečenie prevádzky počas rekonštrukcie bol jeden z najväčších problémov. Na jednej strane sme boli všetci radi, že sa robila obnova Domu smútku, na druhej strane sa v týchto priestoroch nemohli robiť obrady, ani uskladiť mŕtvi. Našťastie, máme veľmi dobrú spoluprácu s okolitými obcami Omšenie a Trenčianska Teplá, kde sa realizovali občianske pohreby, ako aj uskladnenie tiel. Cirkevné obrady sa mohli uskutočniť v kostole, alebo aj na cintoríne. Pre ľudí to bolo zníženie komfortu, no pevne verím, že nové priestory ocenia.

Pred rekonštrukciou

Po rekonštrukcii

Kto je správcou Domu smútku? Prenajímate nové priestory aj pohrebným službám? Aké sú ceny za prenájom?

My máme rozpočtovú organizáciu Technické služby, ktorá spravuje Dom smútku a taktiež obidva cintoríny v meste Trenčianske Teplice. Dom smútku je primárne určený pre naše účely, ale môžeme vyčleniť priestor pre podnikateľa, ktorý by tam chcel mať kanceláriu prvého kontaktu.

Kolko cintorínov sa nachádza v meste Trenčianske Teplice? Máte dostatok voľných hrobových miest?

V meste máme dva mestské cintoríny. Starý cintorín sa nachádza pár metrov od mestského úradu, no už sa na ňom pochováva len veľmi zriedka, napr. v rodinných hrobkách. Počet hrobových miest je 851. Práve kvôli jeho kapacite bol v minulosti vybudovaný nový cintorín na začiatku sídliska. Nový cintorín ponúkol 605 nových hrobových miest, pričom zostáva dostatok priestoru pre nové hrobové miesta – 150 hrobových a 100 urnových miest.

Môžu byť v Trenčianskych Tepličkách pochovaní iba tí, ktorí tu za života mali trvalý pobyt, alebo aj z iných miest?

Doteraz sme sa nestratili s takouto požiadavkou, ale určite sa nad tým zamyslíme. Primárne je cintorín určený občanom Trenčianskych Teplíc. Samozrejme, že aj u nás sa platí nájom za hrobové miesta, ale treba povedať, že cena hrobového miesta nikdy neodzrkadlí reálne náklady, ktoré vynakladáme za správu cintorína. Je to určitá služba pre našich občanov, takže si myslím, že by tu mali byť v prvom rade pochovaní ľudia, ktorí tu žili, pracovali a platili dane.

Aký je aktuálny cenník za správu klasického hrobového miesta a urnového miesta? Kedy ste naposledy upravovali ceny?

Hrobové miesto je možné si prenajať na 10 rokov. Ceny za prenájom hrobových miest sa v našom meste nezmenili od roku 2009. Jednotlivé ceny, v závislosti od počtu hrobov, sa pohybujú od 51,78 € (jeden hrob, resp. hrobka) až do 151,03 € (trojhrob, resp. trojhrobka). Za cenu 37,18 € si môžete prenajať aj urnový hrob.

Na území Trenčianskych Teplíc je taktiež starý a nový židovský cintorín. Do akej miery sa vám darí udržiavať tieto pohrebiská?

So židovskou obcou máme podpísanú zmluvu o tom, že dvakrát do roka pokosíme a upravíme cintorín. Zvyšok správy je primárne na židovskej obci, nakoľko cintoríny sú v ich majetku. My sa o cintoríny starať nemôžeme zadarmo, nakoľko ani nie sú verejne prístupné.

Kolko pohrebných služieb pôsobí na území Trenčianskych Teplíc a aká je ich spolupráca s mestom?

Podľa mojich vedomostí zatiaľ jedna. Sme malé mesto, v ktorom sa každý s každým pozná. Je vždy snaha, aby služby pohrebníctva aj celý obrad prebehol tak, ako má. Z tohto pohľadu pri spolupráci neregistrujem žiadne väčšie problémy.

Na cintorínoch je väčšinou problém s vandalmi, alebo s vodou. Máte aj vy podobné ťažkosti?

Musím povedať, že zatiaľ sme, našťastie, nemali žiadnu praktickú skúsenosť s vandalmi. Na našich cintorínoch je taktiež dostatok miest, kde si návštevníci môžu nabráť vodu, pričom tieto miesta sú relatívne blízko hrobov. Máme však problém s odpadom, ktorý tu nechávajú návštevníci cintorína. Ľudia si upravujú hrob, a hodia kvetiny pár metrov za plot, alebo do rohu cintorína, nakoľko si myslia, že kytičky nie je vidieť, no postupom času tu vznikajú skládky. Pritom na obidvoch cintorínoch sú nonstop pristavené kontajnery. Takýto odpad musia naši pracovníci odstraňovať, čo stojí mesto nemalé finančné prostriedky.

Separujete na cintorínoch zber odpadu?

V meste Trenčianske Teplice separujeme odpad v piatich zložkách na sídlisku aj v rodinných domoch. Na cintorínoch sa však nevieme dostať do štádia, aby ľudia vynášali odpad do normálnych nádob, takže tam nevidím praktický význam, aby dochádzalo k separácii. Mne by stačilo, keby cintorínsky odpad končil v kontajneri.

Máte problém so starými stromami?

Mávame, najmä na starom cintoríne sú staré a vyschnuté stromy, ktoré dvíhajú platne hrobov. Každoročne musíme objednať špecialistu. Zlikvidovanie jedného stromu nás stojí v priemere 1 000 euro. Problém je, že aj keď sa strom zreže, vyrieši sa len polovica starostí, nakoľko jeho korene v zemi ostanú. Okrem toho vzniká ďalší problém. Síce sa odstránili stromy, aby neohrozovali bezpečnosť návštevníkov, ale cintorín sa stáva slnečným, pričom nové stromy už nemáme kam vysadiť.

Plánujete nejaké zmeny v správe cintorínov do budúcnosti?

My sme v rokoch 2009 – 2010 zrealizovali čiastočnú revitalizáciu starého cintorína, kde sme robili nové schody do terénu, pretože blatový svah v zimnom období spôsoboval veľký problém najmä starším ľuďom. Taktiež sme zrekonštruovali hospodársku miestnosť a nové oplotenie. Do budúcnosti sa budeme skôr zameriavať na starý cintorín, kde máme, ako každá samospráva, problém s neplatičmi. Sú tu hrobové miesta, kde už viacmenej nikto nechodí. Hľadanie majiteľov, resp. nájomníkov týchto miest je zložitý. Z tohto dôvodu nie je možné určiť presné číslo neplatičov. Na novom cintoríne je to asi do 10 %.

Plánujete pristúpiť k rušeniu hrobových miest?

Ešte sme zatiaľ neuvažovali o zrušení hrobových miest. V prvom rade by sme chceli vypátrať majiteľov nezaplatených hrobových miest, pretože neplatičov môžeme osloviť cez výzvy, respektíve exekúciu, čo je veľmi náročná práca na čas. Pri hrobových miestach, ktorých majiteľov nevieme identifikovať, sa neskôr budeme musieť zamyslieť nad tým, čo ďalej. Zatiaľ však máme dosť voľných kapacít.

Pripravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera a mesto Trenčianske Teplice

Najväčšia krypta v Trnave je pod Katedrálou sv. Jána Krstiteľa

Trnavská arcidiecéza sprístupňuje verejnosti hrobky pod trnavskými kostolmi pri zvláštnych príležitostiach. Redaktori odborného časopisu Slovenské pohrebníctvo mali možnosť nazrieť do útrobov unikátnej krypty pod Katedrálou sv. Jána Krstiteľa vďaka láskavému súhlasu vedenia Arcibiskupského úradu v Trnave. Pozrite sa s nami do podzemných priestorov jednej z najväčších a najrozsiahlejších hrobiek na Slovensku.

Monumentálna stavba Katedrály sv. Jána Krstiteľa, ktorá je súčasťou komplexu budov bývalej Trnavskej univerzity, sa nachádza v severozápadnej časti Trnavy. Počiatky chrámu sú spojené s druhým príchodom jezuitov do Trnavy a ich činnosťou v rokoch 1615 – 1773. Murárske práce na univerzitnom kostole boli v lete 1637 zhruba skončené, takže koncom augusta mohlo dôjsť k vysviacke chrámu. Pri tejto príležitosti boli usporiadané veľkolepé slávnosti. Dňa 30. augusta 1637 kostol vysvätil jágerský biskup Juraj Lippay pod titulom a patronátom sv. Jána Krstiteľa. „Kardinál Pázmany sa vysviacky už nedožil, takže prvú svätú omšu v chráme slúžil nový ostrihomský arcibiskup Imrich Lósy. Navečer boli s veľkou pompou pri svetle fakiel prenesené do chrámovej krypty pozostatky siedmich mladých príslušníkov rodiny Esterházyovcov,“ vysvetľuje Mgr. Michal Zitiňanský z Odboru vzdelávania, športu a kultúry z Mestského úradu

Vchod do krypty sa nachádza uprostred svätyne. Kamennú dosku nahradila drevená, no aj napriek tomu na jej odokrytie sú potrební štyria ľudia.

Trnava s tým, že už v tých časoch sa univerzitný kostol stával napriek nedokončeniu výzdoby dejiskom rozličných slávností. V kostole v roku 1640 v deň sv. Ignáca z Loyoly oslavovalo trnavské kolégium sté výročie Spoločnosti Ježišovej, pričom došlo aj k príležitostnej, no pritom údajne nádhernej dekorácii chrámu, ktorá vraj uviedla trnavských i vidieckych účastníkov osláv do vytrženia. O rok neskôr tu bola pochovaná s neobyčajným prepychom palatína manželka Kristína Nyári. Mikuláš Esterházy dal pri tejto príležitosti pokryť steny chrámu čiernym súknom a vybudovať v kostole impozantný katafalk (castrum-doloris), okolo ktorého horelo vo dne i v noci 1 100 pozlátených a umelecky prevedených lampášov. Napokon dňa 2. septembra 1645 zomrel aj sám zakladateľ chrámu, ktorý bol uložený tak tiež s veľkou pompou do krypty univerzitného kostola.

Vstup do krypty

Vchod do krypty sa nachádza uprostred svätyne. V minulosti tu bola v dlažbe osadená kamenná doska z roku 1700, ktorá mala pripomínať zásluhy rodiny Esterházyovcov. Kameň však pri otvorení hrobky v roku 2006 praskol a odvtedy ho provizórne nahradili drevenou doskou. „Kamenná doska je v súčasnosti u reštaurátora, ktorý má posúdiť, či je možné ho zreštaurovať, alebo bude nutné zaobstarať nový kameň,“ informoval nás vicerektor Katedrálneho chrámu sv. Jána Krstiteľa v Trnave PaedDr. Ján Vido.

Miesto odpočinku jezuitov aj Esterházyovcov

Pod katedrálou našlo miesto posledného odpočinku množstvo kňazov. Ako povedal PaedDr. J. Vido, krypty sa stali miestom odpočinku rodiny palatína Esterházyho, ako aj všetkých kňazov – jezuitov, ktorí v katedrále pôsobili. Dominantný priestor pod svätyňou patrí hrobke rodiny palatína Esterházyho, ktorý bol donátorom mesta Trnava, Trnavskej univerzity, aj katedrály. Pod loďou sú uložené ostatky kňazov a bratov zo Spoločnosti Ježišovej. Krypta je napríklad miestom posledného odpočinku jezuitskeho kňaza, misionára a mučeníka Jána Simonidesa.

Zničenie hrobiek

Žiaľ, pokoj tejto krypty bol v 20. storočí porušený, nakoľko hrobky boli v 60-tych rokoch zdevastované. Páchateľov sa síce neskôr podarilo odhaliť a odsúdiť, avšak v krypte ostali nenávratne zničené vzácne sarkofágy rodiny Esterházyovcov a znesvätené niektoré z ostatkov. Naposledy v hrobke pochovali biskupa mons. Petra Dubovského v roku 2008 a predtým biskupa mons. Pavla Hnilicu v roku 2006.

Raz do roka sú krypty prístupné verejnosti

Znesvätené ostatky rodiny Esterházyovcov

Rekonštrukcia chrámu

Pravdepodobne už v prvej polovici 18. storočia sa uskutočnila oprava chrámových striech, pri ktorej bola odstránená sanktuosová vežička, ktorá bola na strechu vrátená až pri rekonštrukcii v 90. rokoch 20. storočia. V druhej polovici 19. storočia boli čiastočne opravené niektoré fresky. V roku 1942 sa začala realizovať generálna konzervácia chrámovej výzdoby. V rokoch 1958 – 1963 prebehlo čiastočné reštaurovanie bočných kaplniek a v rokoch 1970 – 1972 aj hlavného oltára. Ku komplexnému reštaurovaniu katedrálneho Chrámu sv. Jána Krstiteľa sa pristúpilo až po roku 1989. Reštauračné práce prebiehajú až doteraz.

Pre verejnosť

Trnavská arcidiecéza sprístupňuje kryptu pod Katedrálou sv. Jána Krstiteľa pre širokú verejnosť len ojedinele pri zvláštnych

príležitostiach. Naposledy to bolo v roku 2011 počas Sviatku všetkých svätých. Katedrálny chrám v roku 2003 navštívil aj pápež Ján Pavol II, čo pripomína aj jeho bronzová socha pred chrámom.

Ďalšie trnavské krypty

Krypty sa nachádzajú takmer pod všetkými trnavskými kostolmi. Hrobky sú napríklad v Bazilike sv. Mikuláša, v kostole sv. Anny, rovnako tak u františkánov v kostole sv. Jakuba. V minulosti sa dokonca tradovalo, že trnavské krypty sú pod zemou prepojené. O tom, či to tak naozaj je, sa presvedčíme v nasledujúcich číslach.

Prípravil Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Veľkoobchod s urnami a pohrebnými pomôckami

URNY

Oceľ
Mosadz
Meď
Plast,
Drevo
Keramika

VOZÍKY

vozíky na kvety a vence

vozíky na prepravu truhiel

RÔZNE

prepravné vaky XXL

pohlčovače pachu
(spray, prášok)

Štátny pohreb

V susednej Českej republike bol v decembri 2012 štátny pohreb posledného československého a prvého českého prezidenta. Zistovali sme, či sú štátne inštitúcie v Slovenskej republike pripravené na štátny pohreb, respektíve aký by mal byť priebeh takejto poslednej rozlúčky. Na naše otázky odpovedala hovorkyňa predsedu vlády Slovenskej republiky Beatrice Szabóová.

Autor foto Lubomír Adamus

Na Slovensku sme mali v roku 2013 štátny smútok v súvislosti so smrťou slovenských vojakov v afgánskom Kábule, v prípade zabitých slovenských horolezcov v Pakistane, či v prípade slovenského vojaka, ktorého v Afganistane pripravil o život terorista z Talibanu. Išlo v tomto prípade o štátne pohreby?

V Slovenskej republike sa doteraz neuskutočnil žiadny štátny pohreb. V prípade pohrebov zabitých vojakov v Afganistane nešlo o štátne pohreby, ale o posledné rozlúčky s vojenskými poctami. Blížšie informácie môže poskytnúť Ministerstvo obrany SR, ktoré tieto pohreby organizovalo. Posledné rozlúčky so zavraždenými horolezcami v Pakistane zastrešoval rezort vnútra.

Ktoré verejne činné osoby majú nárok na štátny pohreb, respektíve aké sú kritéria na osobnosť, ktorá môže mať takúto slávnostnú rozlúčku? Majú na štátny pohreb nárok iba ústavní činitelia, alebo aj členovia vlády?

Štátny pohreb sa vykonáva v prípade úmrtia prezidenta a bývalého prezidenta a na základe rozhodnutia vlády sa môže uskutočniť i v prípade úmrtia najvyšších ústavných činiteľov vo funkcii (predseda Národnej rady SR a predseda vlády SR).

Majú na štátny pohreb nárok iba činní ústavní činitelia, alebo aj bývalí? Môže mať štátny pohreb iba ústavný činiteľ, alebo aj jeho manželka?

Ako sme už informovali v predchádzajúcej odpovedi, štátny pohreb sa vykonáva v prípade úmrtia prezidenta a bývalého prezidenta a na základe rozhodnutia vlády sa môže uskutočniť

V deň pohrebu za účasti vysokopostavených zástupcov pozvaných krajinou samotnej usporiadateľskej krajiny musí byť všetko v poriadku. Preto sa nacvičuje bez ohľadu na dennú či nočnú hodinu. Autor foto Lubomír Adamus

i v prípade úmrtia najvyšších ústavných činiteľov vo funkcii (predseda Národnej rady SR a predseda vlády SR). Je však na rozhodnutí vlády, či by bol vyhlásený štátny pohreb aj pri úmrtí bývalých ústavných činiteľov.

Spôsob organizovania štátneho pohrebu vyplýva z Pravidiel diplomatického protokolu Slovenskej republiky. Na prípravu a zabezpečenie sa vytvorí špeciálna komisia a špeciálny protokolárny poriadok k danej príležitosti. Z akých odborníkov je zostavená táto komisia?

Na prípravu štátneho pohrebu sa podieľajú všetky zainteresované inštitúcie – Kancelária prezidenta Slovenskej republiky, Úrad vlády Slovenskej republiky, Diplomacický protokol Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky a ďalšie inštitúcie podľa potreby. Protokolárny poriadok vychádza z pravidiel diplomatického protokolu.

Aké základné prvky sú súčasťou štátneho pohrebu?

Súčasťou štátneho pohrebu sú:

- vyhlásený štátny smútok,
- vlajky na pol žrde,
- na Zastupiteľských úradoch SR v zahraničí sú otvorené kondolenčné knihy,
- rakva zahalená štátnou vlajkou,
- Čestná stráž,
- na štátny pohreb sú pozývaní najvyšší ústavní činitelia iných štátov.

Akt rozlúčky je neopakovateľný. Preto musí byť všetko v dokonalom súlade. Na lafete prevážajú ostatky posledného československého prezidenta, Václava Havla. Autor foto Lubomír Adamus

V zahraničí sú štátnici počas štátnych pohrebov prevážaní lafetou. Vlastní Ministerstvo vnútra SR, respektíve Ministerstvo obrany SR lafetu?

Prosíme Vás, aby ste sa s touto otázkou obrátili na Ministerstvo obrany SR.

Na rozdiel od štátneho pohrebu je štátny smútok viac legislatívne ukotvený. V akých prípadoch je možné vyhlásiť štátny smútok?

Štátny smútok vyhlasuje vláda SR na návrh Ministerstva vnútra (MV) SR. V prípade doplnujúcich otázok ohľadne možného vyhlásenia štátneho smútku Vás prosíme, aby ste sa obrátili na MV SR.

V koľkých prípadoch bol od roku 2006 vyhlásený štátny smútok?

Štátny smútok bol vyhlásený v siedmich prípadoch.

V roku 2006 – na pamiatku obetí leteckej katastrofy vojenského lietadla AN-24 pri maďarskej obci Hejce,

2008 – na pamiatku civilných obetí havárie slovenského autobusu v Chorvátsku,

2009 – v súvislosti s tragickou haváriou autobusu na železničnom priecestí pri Polomke,

2009 – v súvislosti s banským nešťastím v Handlovej,

2010 – na pamiatku obetí streľby v Devínskej Novej Vsi,

2010 – štátny smútok za obeť havárie poľského prezidentského špeciálu,

2011 – v súvislosti s úmrtím Václava Havla.

Kto znáša náklady na štátny pohreb a kto na štátny smútok?

Štátny pohreb je hradený zo štátneho rozpočtu a náklady na

Lafetu vlastní aj Vojenské múzeum v Piešťanoch, ktoré nám ju zapožičalo pri príležitosti medzinárodnej výstavy Slovak Funeral 2012. Jej ďalší ročník organizuje SAPaKS v spolupráci s Expo Center Trenčín už na jeseň tohoto roku. Slovak Funeral 2014 sa na vás teší.

štátny smútok nie sú žiadne. V prípade vyhlásenia štátneho smútku dochádza k vyveseniu vlajok na pol žrde.

Prečo otázka štátneho pohrebu na Slovensku nie je ukotvená zákonom podobne ako štátny smútok? Uvažovalo sa, respektíve sa zvažuje príprava takejto legislatívy?

Legislatívne ukotvenie štátneho pohrebu by mohlo byť problematické, keďže príprava pohrebu sa koná v súlade s prianím rodiny zosnulého. V budúcnosti sa ale nedá vylúčiť, že bude prijatý zákon o štátnom pohrebe.

Prípravil Marcel Lincényi, fotografie Lubomír Adamus a Pavel Ondera

Pohrebníctvo Ecker
Kompletné pohrebné služby

Poskytujeme služby v okresoch
Malacky - Skalica - Senica

www.pohrebnictvo-ecker.sk

Kontakt: 34/772 2495

NON STOP: 0905 522 662, 0905 522 663

Pohrebná služba SENEC
- Nádaský

Garancia najnižšej ceny

Kontakt: 02/ 4592 3330

NON STOP: 0903 469 523

Farské námestie 16, Senec
www.pohrebnasluzbasenec.sk

Profesionálna
pohrebná služba
Ladislav Stríž

NON STOP 0903 765 309

www.pohrebnasluzba.sk

Tri generácie v pohrebníctve
60 rokov skúseností a praxe

Trojičné námestie 12
Podunajské Biskupice
Bratislava

DOMINE
POHREBNÉ SLUŽBY
TEMETKEZÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

Nám.Á. Vámbéryho 53/10B, 929 01 Dunajská Streda
NON STOP 0917 464 354, 031 550 11 31, www.domine.sk

Čestná stráž prezidenta Slovenskej republiky chráni a reprezentuje

Čestná stráž prezidenta SR (ČS PSR) je prvým útvarom, s ktorým sa stretávajú významné osobnosti politického a spoločenského života tesne pred prijatím u hlavy štátu. Vojaci na slávnostných a pietnych spomienkach zabezpečujú kladenie vencov a spomienkových kytíc pre mnohé zahraničné návštevy.

Väčšina Slovákov nosí k pomníku veniec, či sviečku za svojich blízkych. Vojaci Čestnej stráže prezidenta SR počas pietnych rozlúčok majú česť klást' pietne vence a spomienkové kytice v mene prezidenta Slovenskej republiky. Aké sú to pocity?

Je to predovšetkým veľká zodpovednosť. Zo slávnostných aktov kladenia vencov a spomienkových kytíc spomeniem každoročnú participáciu vojakov ČS PSR v rámci celonárodných osláv Slovenského národného povstania, pri oslavách výročia Dňa boja za slobodu a demokraciu, či výročia Karpatsko-duklianskej operácie. Ďalej sa podieľame na spomienkovej slávnosti na generála Milana Rastislava Štefánika, pietnej spomienke na obe tragickej udalosti vo Vojenskom opravárenskom podniku Nováky. Priamo na pohreboch sa zúčastňujeme len v prípade rozlúčky s bývalými kolegami. Výnimkou bola naša účasť na pietnej rozlúčke so slovenskými vojakmi, ktorí zahynuli pri páde lietadla An-24 v maďarskej obci Hejce. Každý rok tam v mene prezidenta SR kladíme vence. Okrem toho odovzdávame

Vľavo veniec prezidenta Slovenskej republiky, Ivana Gašparoviča, vpravo veniec prezidenta Českej republiky, Miloša Zemana

spomienkové vence a kytice aj za zahraničné návštevy pozvané hlavou štátu SR bez ohľadu na to, či sa na tomto mieste nachádza, alebo nenachádza pán prezident.

Účasť na pietnej rozlúčke tragicky zosnulých vojakov bola zrejme fyzicky, ale aj psychicky vyčerpávajúca...

Celá naša strážna jednotka sa v roku 2006 zúčastnila na pietnej rozlúčke s plnými vojenskými poctami v Prešovskej mestskej hale Jána Pavla II., kde sme sa rozlúčili s tragicky zosnulými vojakmi. Úloha bola o to náročnejšia, že vojaci museli stáť štyri a pol hodiny zoči-voči pozostalým, pričom v rukách držali fotografie padlých vojakov.

Boli príslušníci ČS PSR na pohrebe bývalého prezidenta Československej socialistickej republiky a Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a posledného prezidenta Česko-Slovenska Václava Havla?

Nie, neboli. Nebol dôvod, pretože Česká republika má svoju Hradnú stráž. Za Slovensko sa pohrebu zúčastnil náš pán prezident.

Vojaci Čestnej stráže prezidenta SR taktiež odovzdávajú pietne a spomienkové vence aj za predstaviteľov cudzích štátov či dokonca panovníkov...

Každý štátnik, ktorý príde na pozvanie pána prezidenta, má v programe väčšinou zahrnuté aj kladenie vencov, respektíve kytíc na pietnom mieste. Najčastejším pietnym miestom kladenia vencov je Slavín v Bratislave a pietny pamätník v Banskej Bystrici.

Môžete uviesť príklady, za akých najvýznamnejších hostí vaši vojaci kladli pietne vence?

Spomeniem slávnostný akt kladenia vencov v mene britskej panovníčky Jej veličenstva Alžbety II, ktorá v októbri

plk. Ing. Miroslav Ištván, veliteľ Čestnej stráže prezidenta Slovenskej republiky

2008 na sútoku Dunaja a Moravy v bratislavskom Devíne odhalila pamätník obetiam totalitného režimu na Slovensku. Slávnostný ceremoniál oficiálnej návštevy sme zabezpečili aj pre predstaviteľov japonskej cisárskej rodiny v júni 2013, či pre nórskeho kráľa Haralda V. s kráľovnou Sonjou v roku 2010.

Pre mňa osobne bolo asi najvýznamnejšie oficiálne privítanie pápeža Jána Pavla II. v Slovenskej republike. Pri jeho prvej návšteve v Poprade som sa dokonca osobne zúčastnil na zabezpečovaní jeho bezpečnosti. Bola to pre mňa veľká pocta a zodpovednosť zároveň.

Vojaci ČS PSR pravidelne odovzdávajú vence a kytice aj za predstaviteľov Ruskej federácie na pamätníku sovietskych vojakov padlých počas druhej svetovej vojny na území Západného Slovenska...

Naši vojaci pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom položili na bratislavskom Slavíne veniec za viacerých predstaviteľov Ruskej federácie. Napríklad za ruského prezidenta Vladimíra Putina, ktorý toto miesto navštívil v roku 2005 pri príležitosti návštevy Slovenska v rámci stretnutia s Georgeom Bushom, či prezidenta Ruskej federácie Dimitrija Medvedeva v roku 2010. Na Slavíne sme položili veniec aj v mene prezidenta Ukrajiny Viktora Janukoviča a ďalších.

Čo je najťažšie pri tejto úlohe?

Vojaci pri pietnej rozlúčke musia byť sústredení, musia dokázať zjednotiť cviky pri pochodovaní, pohybe a kladení venca. Najnáročnejší je súlad pohybov, nakoľko sa nemôže stať, aby jeden vojak vykročil skôr, alebo inou nohou ako ten druhý. Okrem toho treba mať nacvičené správne otáčanie tela pri odovzdávaní venca. Vojaci preto používajú signály pri jednotlivých úkonoch. A to už nehovorím o tom, že vence a kytice, ktoré držia niekoľko minút, sú ťažké.

Akt kladenia vencov pri príležitosti Dňa boja za slobodu a demokraciu v bratislavskom Ružinov, kde sa nachádza Pamätník popravených a umučených väzňov za komunizmu.

Ako často si vojaci nacvičujú kladenie vencov?

Odobovanie vencov je súčasťou odborného výcviku tak, ako taktická príprava, chemická príprava, topografická príprava, pochodovanie, nácvič s vojenskou hudbou a podobne.

Môžete prezradiť, ako ste sa vy dostali k práci vojaka ČS PSR?

Viacerí mi povedali, že práca v čestnej stráži mi bola súdená. Už pri nástupe na Vysokú vojenskú školu vo Výchove na Morave som bol vyšší, ako väčšina mojich kolegov, čo mi zabezpečilo nomináciu do takých čestných funkcií ako veliteľ zástavy, či veliteľ čestnej čaty. Koncom štvrtého ročníka prišla do školy komisia z Pražského hradu vyberať nových príslušníkov Hradnej stráže. Z tisíc poslucháčov ma vybrali do menšej skupiny potenciálnych uchádzačov, no keďže som bol ženatý, vrátil som sa na Slovensko. V Michalovciach som stretol môjho bývalého veliteľa, ktorý mi ponúkol prácu v Pluku Čestnej a Hradnej stráže Bratislava. V priebehu svojej kariéry som prešiel všetkými funkciami až po tú najvyššiu. Bol som veliteľ Čestnej stráže Ozbromovaných síl SR, a teraz už štvrtý rok vykonávam funkciu veliteľa Čestnej stráže pána prezidenta.

Marcel Lincényi, foto archív ČS PSR a Pavel Ondera

Príslušníci útvaru ČS PSR zabezpečujú okrem reprezentácie prezidenta i jeho ochranu.

Vojaci musia byť pripravení plniť náročné bojové úlohy pri obrane sídla prezidenta SR v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. Tomu zodpovedá i náročný výcvik.

Fotografia vľavo zachytáva výcvik vojakov ČS PSR v teréne.

Foto archív ČS PSR

Vojnové cintoríny na Slovensku II.

Rozhovor s Ing. Janou Kráľovou
sekcia Verejnej správy MV SR

Dohľad nad starostlivosťou obcí o vojnové hroby na Slovensku plní Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Štát sa taktiež finančne podieľa na rekonštrukciách vojnových hrobov či pietnych symbolov na pamiatku obetiam padlým vo vojne. O problematike vojnových cintorínov sme sa rozprávali s Janou Kráľovou z Oddelenia vnútorných vecí a vojnových memoárov zo Sekcie verejnej správy na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky.

Na Slovensku je 23 316 vojnových hrobov z I. svetovej vojny a 9 179 hrobov z II. svetovej vojny. V akom stave sú vojnové cintoríny?

Žiaľ, musím konštatovať, v niektorých prípadoch stav cintorínov z I. svetovej vojny nie je uspokojivý. (Už ich bolo dosť zrekonštruovaných, ale stále je množstvo takých, ktoré sú v zlom stave – poznámka autora). Dôvodom sú najmä frontové pohrebiská na severovýchode Slovenska v ťažko dostupných terénoch, ale aj lazaretné cintoríny, ktoré boli v minulosti zanedbávané. Napríklad už samotná kontrolná činnosť týchto vojnových hrobov si vyžaduje náročnejšiu turistiku, nehovoriac o ich prípadnej rekonštrukcii. Napriek tomu máme prípady, keď sa nám podarilo pekne zrekonštruovať aj niektoré z týchto vojnových cintorínov. Od účinnosti zákona o vojnových hrobach (rok 2005) ich bolo zrekonštruovaných asi 30. Inak je to pri vojnových cintorínoch z II. svetovej vojny, kde je stav uspokojivý. Samozrejme, vždy sa nájde niečo, čo by sa dalo vylepšiť. Kritika je pozitívna aj negatívna. Myslím si však, že v starostlivosti o vojnové hroby sa môžeme porovnávať s okolitými krajinami, alebo Európou ako takou.

Ústredný vojenský cintorín Červenej armády vo Zvolene je v tesnom susedstve s mestským pohrebiskom. Dominuje mu 15 metrov vysoký pylón (v pozadí).

Fotografia z ústredného vojenského cintorína Kráľovskej rumunskej armády vo Zvolene

Ing. Jana Kráľová vysvetľuje situáciu súvisiacu s obnovami pamätníkov

Boli v nedávnej minulosti vykonané nejaké rekonštrukcie vojnových cintorínov, respektíve pamätníkov padlým vojakom? Čo sa podarilo obnoviť na Slovensku za posledné roky?

Od existencie zákona o vojnových hrobach z roku 2005 sa na Slovensku podarilo zrealizovať množstvo rekonštrukcií. Snažili sme sa sústrediť pozornosť predovšetkým na miesta, kde bol havarijný stav. Keby sa nezakročilo, tak by došlo k zániku cintorína, respektíve pamätníka. V tomto roku sa nám v spolupráci s mestom podarilo začať rekonštrukciu cintorína v Dunajskej Stredě, ktorý bol pred obnovou v nevyhovujúcom stave. Problémom boli náletové dreviny, ale aj vandali, ktorí sa pokúšali odkryť niektoré hroby. Cintorín je rozsiahly svojou plochou, ale postupne ho dávame do poriadku a pevne verím, že do roku 2018 by areál mohol byť zrekonštruovaný k všeobecnej spokojnosti. Okrem toho sme obnovovali pomníky červenej armády na Slavíne, v Humennom, v Žiline a taktiež viaceré pohrebiská na severe Slovenska, kde bola situácia najakútnejšia. Môžem spomenúť cintorín v Zborove, v Roškovciach, vo Vyšnom Mirošove, Hunkovciach, Vyšnej Jablonke, Čabinách, atď.

Spomínate, že ste participovali na rekonštrukcii Slavína, no v médiách sa stále upozorňuje na havarijný stav...

Na Ministerstvo vnútra SR je takmer každoročne podaná žiadosť o príspevok na rekonštrukciu bratislavského Slavína. Ministerstvo a magistrát Bratislavy za posledné roky investovalo do obnovy tejto pamiatky značné finančné prostriedky. Podarilo sa odstrániť prepadávajúcu sa dlažbu. Dovolím si však

tvrdiť, že tento problém tu bude aj v budúcnosti pre nevhodné podlažie. Ak by sme však nezasiahli, bratislavský Slavín by bol v oveľa horšom stave.

Veľmi pekne sa podarilo zrekonštruovať vojnový cintorín v bratislavskej Petržalke...

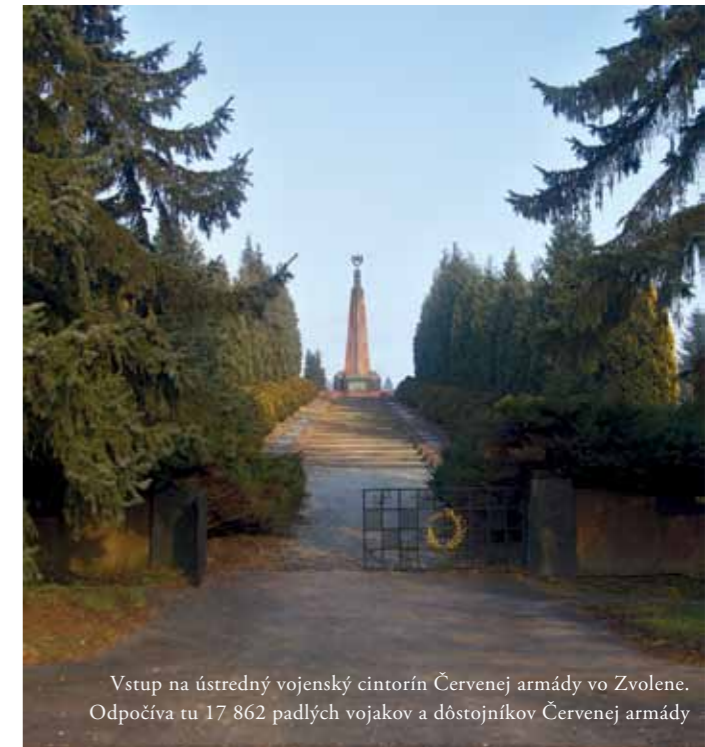
Lazaretný cintorín v Petržalke je unikátny z hľadiska súčasného stavu. Nachádzal sa neďaleko lazaretnej nemocnice, v ktorej zomierali zranení vojaci na následky chorôb. Aj toto pohrebisko bolo vo veľmi zlom stave. Trápili ho náletové rastliny a taktiež bezdomovci, ktorí sa ubytovali v neďalekých bunkroch a devastovali okolie. Ministerstvo vnútra SR dalo v roku 2005 na obnovu pohrebiska základný príspevok milión korún. Kľúčovú časť rekonštrukcie však pokryl bratislavský magistrát, ktorý obnovu zabezpečil do dnešnej podoby. V tomto prípade môžeme hovoriť o rekonštrukcii, ktorá rešpektovala pôvodný pôdorys ako aj zeleň.

Ministerstvo vnútra SR sa stará aj o vojnové hroby padlých slovenských vojakov v zahraničí...

Áno, MV SR spravuje slovenské vojnové hroby v zahraničí, ktoré sú v krajinách, s ktorými máme uzatvorené medzinárodné dohody. Ide najmä o Ruskú federáciu, kde sa staráme o vojnové hroby a pamätníky, ktoré sa nachádzajú na známej Transsibírskej magistrále. Väčšinu projektov robíme spoločne s Českou republikou, ktorá má vyčlenených ďaleko viac finančných prostriedkov na tento účel. Tento rok sme slávnostne odhalili prvý veľký pamätník na území Ruskej federácie a vôbec v regióne bývalého sovietskeho zväzu. Nachádza sa zhruba 1 550 km južne od Moskvy v meste Apšeronok. Pamätník bol venovaný všetkým padlým, ktorí bojovali po boku Wehrmachtu v regióne Krasnodarsk. Na pamätníku je vypísaných 337 mien vojakov aj s ich dátumami narodenia a úmrtia. Na mieste bol zriadený aj spoločný hrob, kde bolo pochovaných aj sedem ostatkov slovenských vojakov. Potom sme zrekonštruovali viaceré vojnové hroby z druhej svetovej vojny na Ukrajine. Ďalšie vojnové hroby máme v Slovinsku, kde sme v minulom roku odhalovali pamätník vojakom, ktorí slúžili v rakúsko-uhorskej armáde a padli na území dnešného Slovinska. Vojnové cintoríny z prvej svetovej vojny máme aj na území Talianska v mestách Fogliano di Redipuglia, Monte Grappa a regióne Pijava, kde sú hroby obidvoch strán, vrátane československých legionárov. Ďalej máme vojnové hroby vo Francúzsku, kde sme v tomto roku prispeli na obnovu československého pamätníka, pre čsl. legionárov významnom meste Darney. Každoročne sa tu konajú spomienkové slávnosti. Darney je príkladom toho, že spoločnými silami sa dá dosiahnuť vyššia efektívnosť pri obnove pamätníkov. Na tomto projekte participovalo okrem Slovenska aj Česko a samotné mesto Darney. Spolupráca so zahraničím je veľmi dobrá. Aj keď s niektorými krajinami sa nám nepodarilo

Bratislavský Slavín je miestom odpočinku 6 845 sovietskych vojakov, ktorí padli pri oslobodzovaní Bratislavy. Dominantou je 39,5 metra vysoký monument.

Vstup na ústredný vojenský cintorín Červenej armády vo Zvolene. Odpočívajú tu 17 862 padlých vojakov a dôstojníkov Červenej armády

uzatvoriť medzivládne dohody o vojnových hrobach. Jednou z nich je Poľská republika. Poľsko na jednej strane síce neprejavuje záujem o dohodu, ale komunikácia so samosprávou je veľmi dobrá. Spolupracujeme s konkrétnymi samosprávami a s rôznymi občianskymi združeniami, ktoré pôsobia v Poľskej republike. Takto sa nám podarilo obnoviť cintorín v meste Sannok – Zaluž, kde Slováci počas II. svetovej vojny absolvovali ťaženie Nemecka do Poľska, boje pri rieke San. Spolu je tu pochovaných 42 slovenských vojakov. V Poľsku možno spomenúť aj mesto Nowosielce, kde sme zrenovovali pamätník padlým príslušníkom 2. paradantnej brigády.

Máte dost finančných prostriedkov na rekonštrukcie a obnovu vojnových hrobov?

V tomto roku sme mali v rozpočte vyčlenených 70 000 eur na obnovu vojnových hrobov, čo je žiaľstne málo, nakoľko na Ministerstvo vnútra SR každoročne prichádzajú žiadosti na rekonštrukcie vo výške viac ako 1 300 000 eur. Okrem toho si treba uvedomiť, že zo sumy 70 000 eur ešte vyčleňujeme finančnú čiastku na starostlivosť o hroby v zahraničí. Najviac finančných prostriedkov na obnovu vojnových hrobov sa investovalo v roku 2005, keď bolo šesťdesiate výročie ukončenia vojny a za rok sa nám podarilo zrekonštruovať vyše 30 pamätníkov a vojnových cintorínov. V súčasnosti sme za rok schopní začať, respektíve obnovovať v priemere 13-14 objektov. Nedostatok finančných prostriedkov na tento účel sa MV SR snaží kompenzovať spoluprácou s tretím sektorom v rámci medzinárodnej spolupráce. Kvôli obnove vojnových hrobov oslovujeme partnerov z Nemecka či Ruska. Žiaľ, eurofondy v tomto prípade sa nedajú využiť, nakoľko si nevieme administratívne nárokovať finančnú čiastku.

Môžete prezradiť najbližšie obnovy, respektíve rekonštrukcie vojnových cintorínov?

Dopredu nevieme povedať, čo sa urobí, nakoľko všetko závisí od podaných žiadostí a finančných prostriedkov. V roku 2014 – 2018 však plánujeme venovať pozornosť najmä hrobom, respektíve pamätníkom, ktoré súvisia s prvou svetovou vojnou, vzhľadom na blížiacu sa výročie ukončenia vojny. Okrem toho budeme pokračovať v už začatých rekonštrukciách, aby sa nezničilo niečo, čo sa už zrealizovalo.

Prípravil Marcel Lincényi, fotografie Pavel Ondera

Kadáver - lidské nebo zvířecí mrtvé tělo

Návrh vyhlášky Ministerstva zemědělství (MZE) o kadáverech zvířat v zájmovém chovu vyvolal koncem minulého roku v České republice živou diskusi mezi právníky a předkladatelem o jejich postmortální ochraně. Vždyť zvířecí kosti se mísí s lidskými v hrobech starých nejméně 12 000 let. Tomuto pravěkému obyčejí ovšem již tisíce let brání doktrína monoteistických náboženství (judaismus, křesťanství a islám).

Autor tohoto článku se dne 21. listopadu 2013 osobně účastnil ústního řízení na MZE za přítomnosti JUDr. Milady Petkové a JUDr. Pavla Nováka. Státní veterinární správu při tomto jednání zastupovali Mgr. Marcela Skřivánková, Mgr. Klára Štěpánková a MVDr. Radomír Belza. Cílem jednání bylo vypořádat zásadní nesouhlas Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) s návrhem vyhlášky.

Zdůvodnění vyhlášky

Citujme nejcitlivější bod důvodové zprávy navrhované vyhlášky MZE: „V současné době, kdy téměř v každé druhé domácnosti žije nějaký zvířecí mazlíček, roste počet zvířat v městských aglomeracích (např. Praze žije v současnosti více než sto tisíc psů), v nichž ne všichni chovatelé mají možnost pohřbení uhynulého zvířete na vlastním pozemku a nechtějí kadáver nechat zlikvidovat v asanačním podniku, je stanovení bližších podmínek a požadavků na „zvířecí hřbitovy“ logickým krokem.“

Kde vzalo MZE jistotu, že ne všichni chovatelé chtějí kadáver nechat zlikvidovat v asanačním podniku? Kolik takových chovatelů v ČR je? Jsou jich stovky nebo tisíce? Cituje snad MZE nějaký publikovaný sociologický výzkum z poslední doby věnující se této problematice? Na tyto otázky mi během ústního jednání zástupci MZE nebyli schopni odpovědět. Jde o domněnku pěti výše jmenovaných úředníků, kterým nakonec nezbylo nic jiného, než se během jednání odvolat na právní akt Evropské unie.

Slovensko vyhlášku již přijalo

Vzhledem ke značné neurčitosti praktických aspektů při zřizování tzv. „zvířecích hřbitovů“, a to i v sousedství veřejných pohřebišť, potřebě zachování základních principů důstojného nakládání s těly zemřelých a reálné možnosti přijetí konkrétní

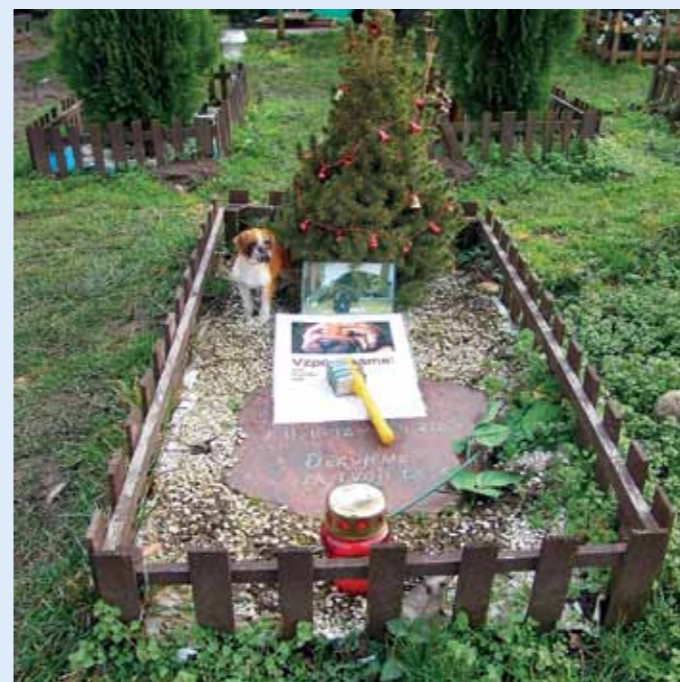
ThLic. Tomáš Kotrlý, Th.D. (*1972), katolický teolog se specializací na církevní pohřební právo. Zaměstnanec Ministerstva pro místní rozvoj; jako referent v agendě pohřebnictví od roku 2005. Před rokem absolvoval státní zkoušku poradce pro pozůstalé, letos založil občanské sdružení Tobit. Je autorem databáze veřejných a neveřejných pohřebišť v České republice, kterou vydalo nakladatelství Vyšehrad v roce 2006 a řady odborných článků, které archivuje na internetových stránkách www.pohrebiste.cz. Vedle publikační činnosti se také účastní přednášek a odborných seminářů (v roce 2014 hodlá v rámci doprovodného programu prezentovat výsledky svého výzkumu na veletrhu Slovak Funeral). Jeho monografie Pohřebnictví vydaná v nakladatelství Linde v roce 2013 byla v nákladu 400 ks již téměř rozebrána (chystá se její vydání v informačních právních systémech jako doplňující informace k příslušné legislativě).

obecně závazné vyhlášky obcí regulující tuto oblast, navrholo MMR neřešit dotčenou problematiku cestou legislativní, nýbrž metodickou. Ve své konkrétní argumentaci se opřelo o vyhlášku č. 148/2012 Z. z. Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výnimkách pri zbere, preprave a odstraňovaní vedľajších živočíšnych produktov a o použití vedľajších živočíšnych produktov na osobitné krmné účely, ktorá je mnohým kazuističtější a propracovanější.

Termín „kadáver“

Podívejme se nejprve obecně na zmiňovaný návrh vyhlášky MZE, který byl v rámci meziresortního připomínkového řízení rozeslán 37 institucím. Sedm z nich během něj uplatnilo 26 připomínek, přičemž 17 jich bylo zásadních. Přestože bylo připomínkové řízení 15. 11. 2013 ukončeno, vyhláška nebyla dodnes vládou přijata. Dvě ministerstva se shodla na tom, že termín „kadáver“ vyhláška nemá používat.

Výlučně v odborné terminologii používané slovo „kadáver“ není součástí běžné mluvy a jeho užití nejen v názvu vyhlášky tak vylučuje jeho obecnou srozumitelnost. Legislativní pravidla vlády přitom jednoznačně stanoví, že cizí slova lze v právním předpise užívat jen zcela výjimečně, a to pokud neexistuje jejich česká náhrada (čl. 40 odst. 1). V daném případě užívá standardně český jazyk významově shodných slov „uhynulé zvíře“ či výstižněji „mršina“, jejichž použití by bylo pro název vyhlášky vhodnější. A to nemluvě o profesi anatomů na vysokých školách a patologů v prosekturách nemocnic, kteří pojmem kadáver označují výhradně mrtvé lidské tělo a jeho části.

Právní akt EU

Žádný platný právní akt EU nevyžaduje povinné zřizování společných uložišť mršin zvířecích společníků člověka, tzv. „zvířecích hřbitovů“, ve veřejném zájmu. Ani podle českého právního řádu nejsou tato asanační zařízení součástí občanské vybavenosti měst a obcí. Nestačilo by proto doporučení veterinární správy a propagace u zainteresovaných subjektů? Navrhovaná právní úprava není dle názoru MMR k danému účelu nutná a v některých případech ani z etického hlediska vhodná.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 v odstavci 16 uvádí jako důvod klasifikace zvířat v zájmovém chovu nepoužívání vedlejších produktů z těchto zvířat v krmivech pro hospodářská zvířata. Kromě asanačního využití a zpracování umožňuje sice článek 19 tohoto nařízení příslušnému orgánu povolit neškodné odstranění uhynulých zvířat v zájmovém chovu a koňovitých zahrabáním, ovšem žádné nařízení či směrnice EU nezná důvod, který předkladatel uvádí v odůvodnění vyhlášky: „chovatelé ... nechtějí kadáver nechat zlikvidovat v asanačním podniku“. Odstranit mršinu zahrabáním umožňuje EU výjimečně jako analogii s dřívějším mrchovištěm.

Stanovisko MMR

Přístupme nyní ke konkrétním připomínkám a požadavkům MMR. Termín „uložení“ je termínem používaným v zákoně č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a měl by se vztahovat výhradně k pohřbívání lidských pozůstatků. MMR ho požadovalo nahradit např. termíny „zakopání“, „zahrabání“ nebo „neškodné odstraňování“ (viz Nařízení Evropské Komise (EU) č. 142/2011 ze dne 25. 2. 2011, Příloha VI, kapitola III, oddíl 1). Samotný návrh vyhlášky navíc pro tuto činnost na rozdíl od § 40 (4) veterinárního zákona nepoužívá jednotné označení pro všechny zvířata v zájmovém chovu.

MMR dále u komerčních „zvířecích hřbitovů“ požadovalo povinné zpracování hydrogeologických průzkumů míst pro ukládání kadáverů zvířat v zájmovém chovu, neboť dle vlastního monitoringu tisku probíhá v současné době konečná manipulace a nakládání s těmito uhynulými zvířaty na nevhodných místech pro tlení v zemi. Tuto požadovanou povinnost předkladatel nakonec vypořádal pouhým doplněním vágní věty: „Do výkopu lze uložit kadáver zvířete v zájmovém chovu, pokud se na dně výkopu neobjeví podzemní voda.“

Respektován by měl být především veřejný zájem, kterým je mimo jiné i ochrana veřejného zdraví a životního prostředí,

nikoli jakási „skoro pieta“ domácím mazlíčkům, a to s jasně stanovenými sankcemi. MMR požadovalo kromě nezbytného zajištění „zvířecích hřbitovů“ proti nežádoucímu vniknutí zvířat také bližší upřesnění účelového určení soukromého pozemku pro možné zahrabání uhynulého zvířete ze zájmového chovu. Předkladatel totiž vycházel v odůvodnění jen z předpokladu, že při zahrabání koně ze zájmového chovu na vlastním pozemku půjde o místo, kde se většinou neprovádí zemědělská činnost, ačkoli je trvalý travní porost, zahrady a vinice, kam chovatelé uhynulá těla svých domácích miláčků běžně zakopávají, součástí zemědělského půdního fondu.

Další z připomínek MMR byl požadavek stanovení práv a povinností fyzických a právnických osob které budou na „zvířecích hřbitovech“ zahrabávat uhynulá zvířata v zájmovém chovu v rámci své podnikatelské (asanační) činnosti a doplnění přechodných ustanovení, která by upravila režim u stávajících „zvířecích hřbitovů“. Tato připomínka nebyla MZE akceptována s vysvětlením, že Státní veterinární správě není známo, že by takové povolení pro provozování zvířecího hřbitova bylo vydáno. Obdobně nepovažovalo MZE za nezbytné upravit v navrhované vyhlášce povinnost předložit před zahrabáním kadáveru zvířete v zájmovém chovu potvrzení veterinárního lékaře, že uhynulé zvíře nemělo žádnou přenosnou nemoc, jak je tomu na Slovensku.

Závěr

Uvedená právní reflexe odmítající anarchii v zahrabávání mršin i tzv. právní diktát, který se snaží na zvířecí hřbitovy nahlížet jako na občanskou vybavenost, na kterou bude moci obec případně čerpat i dotace ze státního rozpočtu (zatímco obecní veřejná pohřebiště budou chátrat), by mohla napomoci ke vzájemnému respektu mezi nájemci hrobových míst a chovateli uhynulých zvířat, mezi provozovateli veřejných pohřebišť a podnikateli v oboru dílčí veterinární asanační činnosti.

V žádném právním aktu EU nenalezneme důvod pro zakládání „zvířecích hřbitovů“. Zahrabávání všech uhynulých zvířat v zájmovém chovu do země by vedlo k rizikům pro životní prostředí a veřejné zdraví a není tedy realistickým řešením. Ve zjevném zájmu všech občanů EU naopak je, aby se řada vedlejších produktů živočišného původu bezpečně a udržitelným způsobem využívala pro různá použití (například ve farmaceutickém, krmivářském a kožedělném průmyslu).

A tak by měli být chovatelé uhynulých zvířat chráněni před upadáním do pokušení asanační místa, tedy tzv. „zvířecí hřbitovy“, ve městech a obcích neúměrně „polidšňovat“, ochránci přírody pak mohou ve veterinárním a občanském zákoně nalézt zábranu proti asanaci pouhým spalováním uhynulých zvířat v zájmovém chovu v tzv. „zvířecích krematoriích“.

ThLic. Tomáš Kotrlý, Th.D., foto Jiří Svoboda,
Zvířecí hřbitov Staré Bohnice

S rakví nebo bez rakve, toť otázka...

Morální, etické a právní poznámky k možnosti pohřbívání bez rakve

Mgr. Jaroslav Šejvl – hřbitovní správa Olšany, Správa pražských hřbitovů & Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze

Při správě veřejného pohřebiště v České republice se setkáváme i s takovými požadavky či prosbami, které se zdají být ambivalentní, když se v nich střetává několik významných hledisek – základním společným jmenovatelem pro obě strany je platné právo České republiky. Čitatelem na straně správce veřejného pohřebiště jsou zpravidla etická hlediska, hygienické normy a právní předpisy; čitatelem na straně objednavatele pohřbu se jedná zpravidla náboženské přesvědčení či víru. Základní rozdíl je v tom, že zatímco právo chápeme jako soubor pravidel lidského chování, kdy dodržování těchto pravidel je vynutitelné státní mocí; morálku obecně definujeme jako celkovou představu vhodného / dobrého či správného chování ve společnosti. Hledání hranice mezi právem v pohřebnictví a etikou je velmi komplikované. Etika vytváří obecný základ, z něhož to, co je aktuální, je viděno jako z ptáčích perspektivy (Hartmann, 2002, s. 25 - 26). Etika by obecně měla s právní filosofií komunikovat při hledání odpovědi na základní otázky (Machalová, 2001, s. 40).

Správa pražských hřbitovů, která zajišťuje provoz 29 veřejných pohřebišť na území hl. m. Prahy se nejčastěji se specifickými prosbami, které se týkají pohřbívání, setkává u pohřbívání muslimů; tedy při pohřbívání v islámu. Někteří pozůstalí přicházejí do kanceláře na hřbitovní správu a vznesou dotaz, zda je možné provést pohřbení (laicky – uložení těla do hrobu) bez rakve? Rovněž se dotazují, zda je možné u dna hrobu vytvořit výklenek, do které by bylo tělo zemřelého uloženo tak, aby nebylo přímo zasypáno zeminou (nad tělo se dají dřevěné nebo kamenné předměty).

Kropáček k pohřbívání v islámu (2010, s. 61) uvádí, že: „tělo se vyjme z rakve a ukládá se do země pouze v rubáši, který se

mírně uvolní. Příbuzný dbá, aby byl zesnulý položen na pravý bok tváří k Mekce. Dnes, kdy se ustavily početné muslimské komunity také v evropských zemích, v mnoha z nich místní hygienické normy nedovolují pochovávat zesnulé v rakvi. Muslimové jsou s tímto nařízením srozuměni a respektují je. Pochovávání bez rakve je ostatně v muslimském Orientě běžnou tradicí, nikoli nábožensky závaznou normou“. Stejně tak i Opatrný (2011, s. 244) popisuje pouze jedno použití hrobu v islámské tradici; orientaci hrobu k Mekce, jeho provedení ideálně v den úmrtí a pohřbení bez rakve.

Platné právo je primárně definováno zákonem č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví ve znění pozdějších předpisů. Jedná se v oblasti pohřebnictví o lex specialis; otázky, na které nedává odpovědi či v oblastech, které neřeší, se postupuje podle občanského zákoníku. K otázce, zda pohřbení musí být provedeno obligatorně v rakvi, dává zákon explicitní odpověď pouze pro pohřbívání v hrobce. V § 19 odst. 2 písm. a) cit. zákona je uvedeno, že: „rozsah služeb poskytovaných na veřejném pohřebišti včetně stanovení druhů rakví pro ukládání do hrobů a hrodek, do kterých lze pohřbívat pouze v rakvích celodubových nebo z jiných tvrdých dřev, do kterých bude vložena spodní část zinkové vložky, nebo v rakvích kovových s nepropustným dnem“. Pohřbívání do hrodek v islámu se však neprovádí. Všechny islámské pohřby, které se provádějí na Správě pražských hřbitovů, jsou do hrobů. Zákon nám však na otázku, zda při pohřbívání do hrobu musí být lidské pozůstatky uloženy v rakvi či nikoli, jasnou odpověď nedává; explicitně tuto oblast neupravuje. Musíme vycházet nejen z jazykového výkladu zákona, ale rovněž na základě implicitně dovozovat z jednotlivých příslušných ustanovení.

V § 22 odst. 1 písm. d) cit. zákona je uvedeno, že rakev s lidskými pozůstatky musí být po uložení do hrobu zasypána zkypranou zeminou ve výši minimálně 1,2 m. Jedná se o požadavek, který je explicitně determinován právě pouze hroby. Z tohoto zákonného požadavku lze dovodit, že lidské pozůstatky musí být do hrobu uloženy v rakvi. Rakev, nikoli lidské tělo, musí být zasypána zeminou. Tedy, z jazykového hlediska lze dovodit, že zákonodárce u pohřbívání do hrobu nepočítal s možností pohřbení bez rakve.

V tomto závěru nás utvrzuje další požadavek, který se zabývá možností tzv. přílože; tedy možností pohřbení do téhož hrobu před uplynutím tleci doby (bez požadavku ne exhumaci). V § 22 odst. 4 cit. zákona je zákonodárcem stanoven požadavek, že před uplynutím tleci doby mohou být do téhož hrobu uloženy další lidské pozůstatky, pokud je možné je umístit nad úroveň naposled pohřbených lidských pozůstatků a vrstva ulehle zeminu nad rakví bude činit nejméně 1 m. Tedy, je zde opět stanoven požadavek na výšku ulehle zeminu nad rakví, nikoli nad lidskými ostatky.

Tedy, z tohoto výkladu zákona se můžeme objektivně domnívat, že pohřbení bez rakve zákon neumožňuje, resp. zákonodárce s touto variantou minimálně nepočítal. Je však dobré si uvědomit, jako funkci rakve plní. Rozhodně je velmi vhodná pro dopravu zemřelého – a to jak do obrádní síně, tak i na místo pohřbení; tedy při dopravě těla plní funkci pietní a praktickou. Při pohřbení v rakvi do hrobu plní rakev i funkci snadnější manipulace se zemřelým. Po zasypání rakve zeminou již žádnou významnou funkci rakev nemá (v případě nákazy nebezpečnou nemocí srov. § 4 odst. 1 písm. a) a § 5 odst. 3 cit. zákona). Funkci rakve lze, v našem prostředí, zjednodušeně definovat jako prakticko – historicko – kulturní.

V této souvislosti je vhodné rovněž upozornit na to, že pohřbení lidské pozůstatky bez rakve není přestupkem. Přestupky jsou taxativně vymezeny v § 26 cit. zákona, a pohřbení bez rakve není uvedeno jako naplnění skutkové podstaty přestupku (rovněž není trestným činem ve smyslu § 359 tr. zákoníku). Tedy, případné pohřbení lidských pozůstatků bez rakve není v sice souladu s platným právem, ale jeho provedení nezakládá správní ani trestní odpovědnost; tedy není možné uložit žádnou sankci. Tvorba výklenku pro uložení těla samozřejmě závisí na dohodě mezi objednavatelem pohřbu a správcem pohřebiště. Pokud je zemina dostatečně pevná, a neohrožuje bezpečnost hrobníků při práci, lze samozřejmě takovému požadavku vyhovět.

Nelze učinit jednoznačný závěr na to, zda je možné do hrobu pohřbívat bez rakve, či musí být lidské pozůstatky obligatorně uloženy v rakvi. Cílem tohoto článku ani nebylo tuto odpověď dát; cílem bylo poukázat na nejasnost zákona, neexistenci jeho výkladu a dilemata, která tato neurčitost může v praktické práci přinést.

Použitá literatura

- Hartmann, N. (2002). *Struktura etického fenoménu*. Praha: Academia.
Machalová, T. (2001). *Úvod do právní filosofie*. Brno: Masarykova univerzita.
Ondračka, L., Kropáček, L., Halík, T., Lyčka, M. et Zemánek, M. (2010). *Smrt a umírání a náboženských v tradicích současnosti*. Praha: Cesta domů.
Stejskal, D., Šejvl, J. et al. (2011). *Pohřbívání a hřbitovy*. Praha: Wolters Kluwer.
Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Mgr. Jaroslav Šejvl

Smútočné oznámenia od firmy STUDAS

Firma STUDAS s.r.o. patrí medzi popredných výrobcov smútočných oznámení a tlačovín v Českej republike. Radi by sme ponúkli naše výrobky aj pohrebným službám na Slovensku. V súčasnej dobe máme v ponuke viac ako 80 vzorov smútočných oznámení (parte). K vybraným druhom parte dodávame taktiež smútočné obálky.

Ak máte záujem prezrieť si našu kompletnú ponuku, zašleme Vám zadarmo katalóg smútočných oznámení.

V prípade Vášho záujmu či akýchkoľvek ďalších otázok nás prosím kontaktujte na telefónnom čísle 02 212 011 90. (Toto číslo je zriadené špeciálne pre zákazníkov zo Slovenskej republiky - cena za hovor bude účtovaná ako cena miestneho hovoru na pevnú linku.)

Pri objednávke nad 120 EUR je doprava zadarmo.

STUDAS
VÍC NEŽ TISK

STUDAS s.r.o.
Zahradní 160
Ždírec nad Doubravou
CZ 582 63

Tel.: 02 212 011 90
Tel.: 00420 569 694 660
e-mail: studas@studas.cz
www.studas.cz

Nikoli stát, ale občanská společnost usiluje o změnu v zacházení s mrtvorozenými dětmi

V článku „Kadáver – lidské nebo zvířecí mrtvé tělo?“ jsme ukázali, o co usiluje český stát prostřednictvím návrhu vyhlášky ministerstva zemědělství. Zatímco mrtvá těla psů, morčat, koček, koňů a jiných druhů zvířecích miláčků člověka budou moci jejich chovatelé, kteří nemají vlastní pozemek, v České republice nechat legálně ukládat do země na místech k tomu určených, bojuje na vlastní pěst v českých nemocnicích nemalý počet rodičů o možnost pietně pochovat své dítě zemřelé před narozením.

Ve snaze o změnu stávajícího nedůstojného zacházení s tělíčky mrtvě narozených dětí, včetně plodů po potratu, a jejich nehumánní likvidaci v režimu patologicko – anatomického odpadu ve spalovnách zdravotnických zařízení vzniklo ve druhé polovině loňského roku v České republice občanské sdružení Tobit. Iniciátory jeho vzniku byli nejen rodiče, kteří se současnou praxí ve zdravotnických zařízeních měli vlastní negativní zkušenost, ale i slovenské občanské sdružení Tóbi, které vzniklo o rok dříve. Členové obou česko-slovenských sdružení jsou přesvědčeni, že s těly mrtvě narozených dětí by mělo být zacházeno s vyšší pietou než s mrtvými domácími zvířecími mazlíčky a se stejnou pietou a důstojností jako s každým mrtvým lidským tělem a pozůstalým rodičům by mělo být umožněno vydání těl jejich mrtvě narozených dětí k pohřbení, pokud o to požádají. K tomuto svému rozhodnutí však mají pouhých 96 hodin od oznámení prostřednictvím Listu o prohlídce zemřelého, což je pro ně v takto emočně a psychicky vypjatých okamžicích krátká časová lhůta. Nezdědka se stává, že svého rozhodnutí nepohřbít posléze litují a snaží se zjistit, jak bylo s tělem jejich dítěte naloženo. A realita jejich smutek ještě prohloubí....

Vedle vypravení pohřbu mrtvorozeným dětem, o jejichž pohřbení neprojeví dobrovolně během zákonné lhůty nikdo zájem, chce Tobit, o. s. svými aktivitami podporovat registraci mrtvě narozených dětí a plodů po potratu na matrice. Kromě ochoty pomoci rodičům rozhodnutým vypravit pohřeb svému mrtvorozenému dítěti při sepsání žádosti příslušnému zdravotnickému zařízení o vydání jeho těla k pohřbení a při přípravě pohřbu dle potřeb rodičů k nim patří také:

- součinnost při jednání s poskytovatelem zdravotní služby, porodnicí, patologií, ale i provozovatelem pohřební služby, krematoria či pohřebiště a úřady při zařizování nezbytných úkonů spojených s pohřbem mrtvorozených dětí a plodů po potratu
- obyčejný, empatický rozhovor, který neotevívá hluboká traumata, ale pomáhá rodičům uvědomit si situaci a jemně je připravuje na další stadia smutku, protože pohřbením dítěte zemřelého před narozením hlavní práce se smutkem teprve začíná
- zprostředkování kontaktů na další podobně zasažené rodiny
- vytvoření svépomocných skupin, oslovení spolků a sdružení s příbuznou tematikou
- prezentování a prosazování společných zájmů členů sdružení, kterými mohou být zejména rodiče po perinatální ztrátě, poradci pro pozůstalé, průvodci truchlením, utěšitelé v zármutku, porodní asistentky, dudy, zdravotně sociální pracovníci, lékaři, duchovní, úředníci, provozovatelé pohřebních služeb, pohřebišť a krematorií, odborníci z pomáhajících oborů, členové

různých organizací, kteří se zabývají nápomocí a podporou pozůstalých a poskytují poradenství pro pozůstalé klientům bez rozdílu věku

- informování veřejnosti o službách pro pozůstalé rodiče
- zapojování členů do domácích a mezinárodních projektů
- tvorba kodexu hodnot pro pohřbívání dětí zemřelých před narozením
- podpora a rozvoj celoživotního vzdělávání (kurzy, výcviky, semináře, konference,...) v oblasti managementu perinatální ztráty

Své první hrobové místo určené pro pohřbívání mrtvě narozených dětí v rakvi nebo urně má občanské sdružení pronajato na Vinohradském hřbitově v Praze. Vizi a přáním zakládajících členů je existence obdobných pietních míst v každém z dalších třinácti samosprávných krajů České republiky.

Nezbytným výchozím krokem pro realizaci hlavního cíle sdružení je v současné době postupné navázání úzké spolupráce se slovenským občanským sdružením Tóbi. Z pozitivních ohlasů slovenské veřejnosti na vznik a činnost Tobit, o. s. vybíráme jednu větu, která toho na závěr řekne nejvíce: KONEČNĚ SE NĚKDO NAŠEL I V ČESKÉ REPUBLICE.

ThLic. Tomáš Kotrlý, Th.D.

Identifikační údaje a kontakty na TOBIT

název: Tobit, o. s.
sídlo: Praha 1 - Josefov, Široká 64/12, PSČ 11000
právní forma: Občanské sdružení
datum vzniku: 19. září 2013
IČ: 02127989
číslo účtu: 2900479810/2010
email: tobit@tobit.cz
web: <http://tobit-temporary.webnode.cz>
www.tobit.cz (v přípravě)
mobil: 736621984
předsedkyně: Jana Hynková

Sdružení pohřebnictví v ČR

né povahy k ochraně a prosazování jejich oprávněných zájmů a podílet se na kvalitativním rozvoji oboru. Zastupuje členskou základnu při jednáních se státními orgány. Pro naplňování svých cílů vyvíjí činnost v oblasti technickoprovozní a materiálové, odborné, obchodní a dalších. Poskytuje služby všem zájemcům bez rozdílu, zda jsou členy Sdružení pohřebnictví v ČR či nikoliv.

Vzhledem k rozsáhlosti problematiky v pohřebnictví byly ustanoveny ve sdružení čtyři pracovní skupiny a to pro

Sdružení pohřebnictví v ČR bylo zaregistrováno jako dobrovolné sdružení fyzických a právnických osob, působících v oboru pohřebnictví a příbuzných oborech s působností na území České republiky. Sdružení je vázáno Kodexem cti, přijatým valnou hromadou SP. Je členem Evropské federace pohřebních služeb EFFF.

Cílem sdružení je poskytovat svým členům i dalším zájemcům služby hmotné i nehmotné

služby: pohřební, hřbitovní, kremační a ostatní. Zájem Sdružení pohřebnictví v ČR je dostat pohřebnictví v naší společnosti na patřičnou etickou a odbornou úroveň. Proto ve svých řadách uvítá všechny další zájemce, kteří mají stejný cíl.

Od založení Sdružení pohřebnictví v ČR uplynulo již více než 24 let. Když však porovnáme situaci v podnikání za posledních deset let století minulého a na počátku století nového, musíme, bohužel, konstatovat, že se stále vyskytuje řada negativních jevů. Služby v pohřebnictví, snad jako žádné jiné, vyžadují od všech podnikatelských subjektů, aby přistupovali ke svým zákazníkům s vědomím, že nabízejí služby vyžadující nejen profesionální přístup, ale navíc lidský cit, úctu a pochopení pro těžké chvíle spojené s vypravením „poslední cesty“ jejich blízkého příbuzného.

Počínaje 1. lednem 2002 vstoupil v platnost nový zákon č. 256/2001 Sb. o pohřebnictví a o změně některých zákonů. Ustanovení tohoto zákona a výše uvedené skutečnosti vedly orgány SP k upřesnění kodexu cti, který byl po vzoru vyspělých zemí Evropy prvně vydán a schválen orgány Sdružení pohřebnictví v ČR v červnu 1992. SP chce tímto způsobem nejen jednoznačně vyjádřit svůj odmítavý postoj ke všem negativním jevům v oboru, ale veřejným vyhlášením tohoto kodexu napomoci široké veřejnosti lépe se orientovat mezi podnikatelskými subjekty a umět rozlišit ty, které si zaslouží jejich důvěru od těch ostatních. Chceme tím také přispět k vymezení hranice mezi etickým a neetickým jednáním v pohřebnictví a souvisejících oborech.

Viliam Dobiáš, prezident Slovenského červeného kríža: „Ľudí chceme povzbudzovať k dobrým skutkom“

Prvýkrát sedel v záchranke v roku 1976, dva roky po promócií. Smrť na neho aj po rokoch dýcha niekoľkokrát za mesiac, keď mu pacient odchádza napriek všetkej snahe a on cíti bezmocnosť, ale zároveň aj pokoru pred majestátom prírody. Ale keď sa mu podarí zachrániť pacienta, ktorý by bez takejto pomoci zomrel, alebo mal trvalé následky, zostáva v ňom dobrý pocit na niekoľko dní aj týždňov. Doc. MUDr. Viliam Dobiáš, PhD., prezident Slovenského Červeného kríža, špecialista urgentnej medicíny a najmä človek, pre ktorého je práca celoživotným poslaním prezrádza v rozhovore pre magazín Slovenské pohrebníctvo viac.

Aký bol pre Slovenský Červený kríž (SČK) uplynulý rok? Skúste ho prosím zhodnotiť z vášho pohľadu. Na čo ste právom hrdý?

V oblasti darcovstva krvi, len počas Valentínskej a študentskej kvapky krvi, sme naborovali 57 000 darcov, z toho viac ako 11 000 prvodarcov. Je to prísľub do budúcnosti. Pokiaľ ide o propagáciu aktivít SČK: organizovali sme putovnú výstavu „Aj málo je veľa“, o 150-ročnej histórii Červeného kríža. V rámci krízového manažmentu sme pomáhali pri evakuáciách obyvateľov pri chemických nehodách a záplavách. Vo vzdelávaní sme vyškolili v 182 akreditovaných kurzoch opatrovania 3 004 opatrovateliek, ktoré už pomáhajú našim starým a chorým. Prebiehali dlhoročné pravidelné akcie v škôlkach o darcovstve krvi, prvej pomoci, pretože deti sú vďačné publikum a dokážu po besede v škôlke priviesť k pomoci svojich rodičov. Okrem vzdvíhnutých aktivít bežia sociálne služby, denné stacionáre pre starých a mentálne postihnutých, vývarovne pre dôchodcov aj s donáškou stravy do domácností a množstvo iných aktivít.

SČK robí v teréne neuveriteľné množstvo práce, dobrých skutkov, vynikajúcich aktivít. V istom rozhovore ste potvrdili, že len z prehnané skromnosti sa o nich nehovorí. Slováci neradi počujú o dobrých skutkoch, alebo čím to bude?

Možno je to pozostatok socializmu, kedy sme počúvali v televízii a čítali v novinách len o plnení plánu, samé pozitívne informácie, či skôr klamstvá o šťastnej budúcnosti. Všetci mali prácu, nikto nekradol. Teraz máme slobodu a tak sa zrejme nevieme „nabažiť“ vrážd, nevier, lúpeží a všetkého negatívneho, čo bolo predtým skryté. Teraz o tom môžeme hovoriť. Verím, že táto doba zvrátených chutí poslucháčov a čitateľov pomíne a zatúžime po normálnych informáciách o spokojných rodinách, fungujúcich vzťahoch, o pomoci chudobným a nevládnym, že skutočné a nefalšované pozitívne informácie prevážia, aby ľudia povzbudzovali k dobrému.

Ktoré z aktivít SČK za posledné mesiace si ako prezident SČK osobne najviac ceníte?

Cením si kampaň „Krajina záchranárov“, ktorá je vďaka partnerom doteraz najväčšou propagáciou potreby vedieť a chcieť poskytnúť prvú pomoc svojim blízkym.

Čo je pre vás prioritou v SČK pre nasledujúce mesiace? Ktoré aktivity by ste radi rozvíjali?

Potrebuje posilniť našu schopnosť reagovať na potreby zraniteľných skupín obyvateľstva, na sociálne aktivity pri stále stúpajúcich počtoch starých, chorých a nevládných, na vzdelávacie aktivity a propagáciu prvej pomoci, darcovstva, oceňovania

doc. MUDr. Viliam Dobiáš, PhD.

Dlhoročný člen Slovenského Červeného kríža, anesteziológ, intenzivista a špecialista urgentnej medicíny. Venuje sa pedagogickej činnosti, je súdnym znalcom, lektorom pre prípravu inštruktorov prvej pomoci a inštruktorom Slovenského Červeného kríža. Je držiteľom najvyššieho ocenenia za darovanie krvi – Medaily prof. MUDr. Jána Kňazovického, držiteľom Zlatého záchranárskeho kríža SR a Zlatého záchranárskeho kríža ČR

darcov krvi, na propagáciu medzinárodného humanitného práva a iné aktivity. Preto musíme zintenzívniť získavanie prostriedkov od podporovateľov a prilákať do našich radov ešte viac mladých ľudí, ktorí sa musia naučiť nielen dobrovoľníckym aktivitám, ale aj riadeniu, organizovaniu a plánovaniu, aby Slovenský Červený kríž mal silnú základňu aj v budúcnosti. Slovensko je už v porovnaní s väčšinou krajín vo svete dosť bohaté, aj keď sa to našim obyvateľom nezdá, a preto sa musíme viac zapájať aj do medzinárodnej spolupráce. Aj nezamestnaný, ak by si odriekol jedno pivo mesačne, za túto sumu by pomohol nasýtiť jedno dieťa v Afrike na celý mesiac.

SČK sa stará o zraniteľné skupiny obyvateľstva. Nová doba vytvára nové zraniteľné skupiny. Existuje nejaká možnosť, ako im pomôcť? Vám sa, napríklad, podarilo rozbehnúť bezplatnú asistenčnú službu pre seniorov a nevládných. Ako to funguje?

Asistenčné služby v nemocniciach, pri doprave a formou poradenstva sú nesmierne dôležitou aktivitou, ktorá má za relatívne malé peniaze obrovský efekt. Osamelí, chorí a nevládni ľudia, často bez mladých príbuzných, nevedia nájsť cestu do odbornej ambulancie v nemocnici, nemajú sa ako dopraviť na úrad na vybavenie potrebných dokumentov a ani nevedia, na čo všetko majú v rámci svojho hendikepu nárok. Dopravod v nemocnici, prevoz sociálnym taxíkom alebo užitočná rada majú pre nich neoceniteľnú hodnotu.

Prejdime k vám osobne. Boli ste prezidentom Odbornej lekárskej spoločnosti spolu tri volebné obdobia. Od jesene minulého roka ste prezidentom SČK. V čom je to pre vás nová výzva? Sú tam nejaké spoločné prvky, na ktorých môžete „stavat“?

Spoločnými prvkami sú riadenie kolektívu, práca s ľuďmi, pedagogická činnosť. Ako lekár sa stretávam s chorými ľuďmi v ich domácom prostredí, a tak vidím aj to, čo je iným lekárom liečiacim vo svojej ambulancii skryté. Vidím ľudí v ich prirodzenom prostredí, často zanedbanom. Vidím ich popletených pri delení si 20 druhov liekov medzi manželmi, vidím ich zmätených, ako musia chodiť v zime a snehu na WC z izby na dvor, vidím starkých odložených na 2. podlaží rodinného domu ako nevládu chodiť po schodoch, a tak vegetujú v jednej izbe zavretí medzi stenami v samote...

Vy sám ste sa začali zaujímať o Červený kríž ako študent medicíny. Čo vás k aktivitám tohto typu najviac priťahovalo? Ako vtedy fungoval SČK v porovnaní s dneškom?

Červený kríž prešiel za 40 rokov úžasným vývojom, tak ako celá spoločnosť. Z organizácie, kde prevažovali staršie vekové kategórie sa pretransformoval na organizáciu mladú. Neskutocne sa rozšírili aktivity, z darcovstva a prvej pomoci sme sa rozšírili o sociálnu pomoc, vzdelávanie. Úplne sa zmenila práca pri získavaní finančných zdrojov, kde musíme súťažiť s množstvom často pochybných organizácií s prívlastkom „humanitné“ v názve. Zvýšila sa efektívnosť zavedením mobilov, počítačov, internetu. Viac vieme, viac stíhame, ale potrebujeme aj viac sponzorov na viac aktivít.

Prvýkrát ste sedeli v záchranke v roku 1976, dva roky po promócií. Učili vás záchranári, s ktorými ste jazdili, priamo za „pochodu“. Čím si vás získala záchranka na dlhé roky? Rozhodol vtedy nejaký moment, ktorý vám utkvel v pamäti, kedy ste si povedali: „práve teraz som zachránil život“? Dýchala na vás niekedy smrť?

Práca v záchrannej službe je akčná, dynamická, mierne riziková, náročná na analytické schopnosti, kde treba spraviť diagnózu bez monumentálneho prístrojového vybavenia nemocnice, bez možnosti konzultácie s odborníkmi iných špecializácií. Je to výzva, ale aj relax v porovnaní s kľudnou prácou na univerzite. Smrť na mňa dýcha niekoľkokrát za mesiac. Keď mi pacient odchádza napriek všetkej snahe a ja cítim bezmocnosť, vtedy zároveň cítim aj pokoru pred majestátom prírody. Ale keď sa podarí zachrániť pacienta, ktorý by bez našej pomoci zomrel, alebo mal trvalé následky, tak je to dobrý pocit na niekoľko dní aj týždňov. A to napriek dlhým rokom praxe.

Venujete sa pedagogickej činnosti, ste súdnym znalcom, lektorom pre prípravu inštruktorov prvej pomoci a inštruktorom Slovenského Červeného kríža. Ktorá z týchto aktivít je najviac blízka vášmu srdcu a prečo?

Som šťastný človek, lebo robím vlastne všetko to, čo ma baví. Tieto aktivity sa navzájom prelínajú. Pri znaleckých posudkoch vidím v čom sa robia chyby, a tak môžem svojich študentov varovať, aby ich v budúcnosti nerobili. Pri práci v záchrannej službe sa stále učím a svoje vedomosti môžem odovzdávať študentom. U nich cítim, že ich moje vedomosti zaujímajú a to ma povzbudzuje vtedy, keď som unavený. Mám krásny život, pomáhám chorým, odovzdávam vedomosti, organizujem kolektívy, ktoré robia to isté, čo aj ja, vidím výsledky, cítim vďaka.

V urgentnej medicíne sa mladí lekári stretávajú s akútnymi stavmi všetkých typov, ktoré nie vždy skončia šťastne. Majú to dnes jednoduchšie vzhľadom k modernejšej prístrojovej technike a množstvu informácií aj zo zahraničia? Ako vnímajú toto poslanie?

Urgentná medicína je medzi mladými lekármi atraktívna, pretože sa denne stretávajú s akútnymi stavmi všetkých špecializácií, od novorodencov po umierajúcich starcov, s úrazmi,

vnútornými chorobami srdcovými, dýchacími, poruchami žliaz a látkovej premeny, s neurologickými ochoreniami. Táto pestrosť a nečakanosť niekoho láká, iného naopak priťahuje. V urgentne zažívame adrenalinové chvíle a mladí cítia, že pri tej pestrosti pacientov, vekových skupín, chorôb a úrazov odborne rastú. V nemocnici je všetko k dispozícii, je tam kolektív, teplo, svetlo. Ale v prednemocničnej starostlivosti na záchranke je často tma, dážď, sneh, nečakané choroby a stavy, občas nepríjemní príbuzní, ktorí si v domácom prostredí dovoľia viac ako na cudzom území v nemocnici. Toto všetko zvládnuť s prehľadom dvíha sebavedomie, odbornosť aj dobrý pocit z práce.

Ktoré najčastejšie ochorenia, ku ktorým ako záchranár stále chodíte, sú najviac rizikové a ohrozuje ich úmrtie? Nastal tam nejaký posun za posledné roky?

Za posledných dvadsať rokov sa zmenilo zloženie pacientov. Kedysi boli psychiatické ochorenia vzácne, bolo veľa astmatických záchvatov. Dnes je psychiatrie až až, ale vďaka lepším liekom astma takmer vymizla. Pribudli ale rozmazaní pacienti, ktorí nevolajú záchranku kvôli život ohrozujúcim ochoreniam, ale z pohodlia. Ľudia zdegenerovali, a keď kedysi volali záchranku len pri život ohrozujúcich stavoch, pri amputovaných končatinách, zabodnutých nožoch v chrbte, dnes si myslia, že krvácanie z nosa by ich mohlo zabiť :-).

Kde si predstavujete sám seba o takých cca 5 rokov? Máte nejaké osobné výzvy, ktoré by ste radi dosiahli, alebo čo vás naplnia po profesnej i súkromnej stránke? Vaše deti tiež idú vo vašich „šlapajách“...

O 5 rokov by som chcel byť zdravý a pracovať aspoň na polovičný úväzok (mám 64 rokov). Zatiaľ ma baví aj práca lekára, aj učiteľa, možno v budúcnosti budem menej pracovať a viac „dobrovoľničiť“. Dve deti z troch sú darcovia krvi. Jedna dcéra pracuje v sociálnych službách, syn študuje za záchranára, staršia dcéra je síce právnička, ale počas štúdia robila v záchrannej službe. Manželka je dobrovoľníčka, ktorá sa o nás stará keď sme doma a o domácnosť, keď doma nie sme. Ale hlavne je koncertná umelkyňa, ktorá tiež pracuje viac ako len osem hodín denne.

Zuzana Voštenáková

Fakty o SČK

Slovenský Červený kríž má v súčasnosti 70 000 členov a približne 12 000 dobrovoľníkov. V rámci celého sveta je v národných spoločnostiach Červeného kríža a Červeného polmesiaca združených 15,5 milióna dobrovoľníkov.

PREŠOV
Krátka 7

ERA
Kompletné pohrebné služby

**Poskytujeme služby
najvyššej kvality**

NON STOP linka: 0918 560 422
www.psera.sk

Na začiatku je podozrenie... Čo sa deje potom?

Vražda? Samovražda? Nešťastná náhoda?

pokračovanie z čísla IV/2013

V minulom čísle sme spresnili postup policajtov v prípadoch, keď ich lekár upozorní na prípad podozrivého úmrtia. Zákon zároveň presne určuje, v akých prípadoch je lekár, vykonávajúci prehliadku tela nebohého, povinný privolať políciu a nariadiť pitvu. Prax, stanovená zákonom 581/2004 tiež rozlišuje, o aký druh pitvy má ísť:

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou prostredníctvom oprávnených osôb rozhodne o vykonaní pitvy na základe prehliadky mŕtveho tela, ak je potrebné určiť, či bola zdravotná starostlivosť poskytnutá správne - alebo z iných dôvodov ustanovených týmto zákonom. V takých prípadoch ide o tzv. zdravotné, teda patologicke-anatomicke pitvy. Úrad môže nariadiť pitvu aj na žiadosť osoby, ktorá je blízkou osobou zomrelému. Podľa § 156 ods. 1 zákona 301/2005 Z. z. Trestného poriadku pitvu môže uznešením nariadiť aj prokurátor alebo policajt, ak vznikne podozrenie, že smrť človeka bola spôsobená trestným činom alebo nastala z iných, zákonom presne definovaných dôvodov, napríklad pri pracovných úrazoch, dopravných nehodách, pri otravách či pri úmrtiach v ústavoch pre výkon väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody. V takých prípadoch ani pozostalý nemá právo odmietnuť pitvu príbuzného a pitva bude vykonaná aj v prípade, keď napríklad nebohý už za svojho života predpísaným spôsobom prejavil písomne svoj nesúhlas s pitvou. (O týchto aspektoch už Slovenské pohrebniectvo informovalo v predchádzajúcich vydaniach)

Kriminalistická prax ukazuje, že napriek všetkým (napr. morálnym či cirkevným) výhradám je súdnolekárska pitva mnohokrát rozhodujúcim faktorom, ktorý môže prispieť k odhaleniu páchatela, veľakrát umožní presne určiť príčinu smrti, teda napr. aj vylúčiť cudzie zavinenie v prípade nešťastnej nehody, prirodzeného úmrtia alebo samovraždy. Vysoká odbornosť a dlhoročné skúsenosti súdnych lekárov sú veľmi často základným predpokladom úspechu v úsilí kriminalistu dopátrať sa pravdy, preto súdni lekári zle znášajú, keď ich laická verejnosť zahŕňa pod všeobecnejší pojem „patológ“.

Nielen v televíznych krimiseriáloch, ale reálne aj v slovenskej praxi prípravného konania je súhra kriminalistov so súdnymi lekármi a odborníkmi z ďalších forenzných vied mimoriadne dôležitá. Dá sa povedať - až kľúčová. Súdni lekári sú však každodenne v dileme: profesionalita im predpisuje absolútnu

zodpovednosť a dôslednosť pri výkone pitvy, políciu zasa tlačí čas v záujme čo najrýchlejšieho objasnenia prípadu, keďže časový odstup väčšinou nahráva páchatelom. V mnohých prípadoch práve závery súdnej pitvy určujú ďalší postup orgánov činných v trestnom konaní a vylúčia, prípadne potvrdia niektorú z vyšetrovateľských verzíí, ak už bolo trestné konanie začaté. Až po ukončení pitvy dá orgán činný v trestnom konaní súhlas k pochovaniu tela.

História slovenskej kriminalistiky je bohatá na prípady, kedy práve súhra súdnych lekárov a kriminalistov priniesla úspech vo vyšetrovaní. Spomeňme aspoň niektoré z nich.

Staršia majiteľka rodinného domu objavila pod kopou uhlia v pivnici zotletú mŕtvolu, resp. skôr už len oblečenú kosť človeka. Policajné vyšetrovanie ukázalo, že nebohým bol dcérin manžel, ktorý - podľa jej tvrdenia - pred dvoma rokmi odišiel zo spoločnej domácnosti a viac sa už neozval. Dcéra sa napokon priznala, že v hneve do manžela len strčila, muž však spadol na schody do pivnice tak nešťastne, že na následky zranení hneď zomrel. Dcéra sa bála, že ju polícia bude podozrievať z vraždy, preto telo muža zabalila do kabáta a tajne zakopala do hĺby uhlia. Nevedela o tom ani jej matka, s ktorou bývala v spoločnej domácnosti. Dcéra všetkým oznámila, že muž od nej odišiel.

Súdny lekár v spolupráci s antropológom celú kosť zrekonštruoval a maximálnu pozornosť venoval poškodeniam lebky. Dokázal, že zlomy a praskliny lebky muža majú dve príčiny - prvé zlomeniny spôsobil pád na betónovú podlahu pivnice, tie však bezprostredne neboli smrteľné, stav lebky svedčil aj o viacerých silných úderoch tupým predmetom. Na základe tohto zistenia sa dcéra priznala, že muž po páde ešte javil známky života, a tak ho usmrtila opakovanými údermi obuchom sekery.

Ďalší rébus lúštili policajti v malej dedine, kde našli v kôlni obeseného staršieho muža, ktorý mal však takmer úplne odčatú ruku. V kôlni sa našla aj zakrvavená sekera. Krvné stopy však viedli do mužovej spálne, kde policajti zistili, že celá posteľ je zakrvavená, pričom krv patrila nebohému. Všetko nasvedčovalo brutálnej vražde, hoci stopy po páchatelovi nenašli žiadne. Napokon najmä vďaka zisteniam súdneho lekára vyšetrovateľ

uzatvoril prípad ako samovraždu, keď si muž najskôr v kôlni odťal ruku a išiel si ľahnúť do postele, kde čakal na smrť, ale tá neprichádzala a tak sa napriek veľkej strate krvi ešte dokázal vrátiť do kôlni, jednou rukou si natiahnúť povraz cez hradu a obesiť sa v snahe skrátiť svoje utrpenie.

Tretí, veľmi záhadný prípad sa odohral ešte za hlbokého socializmu na našej štátnej hranici. Hliadka Pohraničnej stráže v tme zastrelila narušiteľa, ktorý nereagoval na výzvy ani na vrovne výstrely a usiloval sa o prechod štátnej hranice. Ukázalo sa, že mladý muž zomrel na následky priestrelov, spôsobených vojenským samopalom vz. 58, pri pitve mu však súdny lekár našiel v hlave aj guľku kalibru 9 mm. Pochádzala z pištole typu, aký pohraničiar nepoužívali. Rozbehlo sa preto veľké pátranie po ďalšom strelcovi. Súdny lekár však ďalším skúmaním tela nebohého dospel k názoru, že guľka musela priletieť z väčšej vzdialenosti, keďže neprerazila lebku alebo naopak - strieľalo sa zblízka, ale strelivo bolo chybné, slabé či staré. Práve táto indícia lekára sa napokon ukázala ako správna. Potvrdil to objavený list, ktorý nechal mladý muž na rozlúčku - so stopami jeho vlastnej krvi. Z listu vyplynulo, že chcel spáchať samovraždu nelegálne držanou starou pištolou, guľka ho však len zranila, no neusmrtila, lebo pušný prach bol už starý, zvetraný. A tak sa rozhodol simulovať útek cez hranice, aby prinútil hliadku PS k paľbe. Tak sa vlastne dobrovoľne vystavil smrti. Jeho zvláštny spôsob „samovraždy“ ulahčil svedomiu strieľajúcich pohraničiarov, narobil však starosti vyšetrovateľovi i pohraničiarom, keďže na základe rozlúčkového listu nebohého nemohli označiť za skutočného narušiteľa, ani nebolo možné stíhať vojakov,

ktorí ho pripravili o život. Našťastie, také niečo sa dnes už stať nemôže, skutočných ani fiktívnych narušiteľov už na štátnej hranici nestrieľame...

Zaujímavou ukážkou problémov kriminalistickej praxe bol aj prípad úmrtia pomocného robotníka v jednom z južných okresov, ktorého našli v dielni mŕtveho. Zakrvavený podbrušok obhliadajúceho lekára na prvý pohľad zvädzal k hypotéze bodnej rany od neznámeho páchatela s následným vykrvácaním. Pitva však ukázala, že muž zomrel na následky zlomeniny spodiny lebečnej, zároveň však bol vykastrovaný ostrým nožom! Obe zranenia vznikli za jeho života, pričom obidve boli svojím charakterom v konečnom dôsledku smrteľné. Vyšetrovanie ukázalo, že pri popíjaní v dielni došlo kolektíve robotníkov k malej potýčke, pri ktorej muž dostal facku od kolegu a v opitosti nešťastne dopadol temenom na betónovú podlahu dielne. Muž sa však po páde hneď pozviechal a ľahol si na lavicu, kde ďalej driemal. Kolegovia ho nechali, nech sa prespí „z opice“ a išli domov. Večer sa k nemu vrátil ďalší z kolegov, duševne narušený pomocný robotník, ktorý priznal, že sa v duševnej poruche pod vplyvom alkoholu rozhodol muža vykastrovať, čo aj urobil a odišiel. Prečo to urobil, nevie. Pred súd sa tak postavili obaja páchatelia: ten, ktorý kolegu iba udrel, ale nechtiac, z nedbanlivosti mu spôsobil smrteľné zranenie hlavy. Druhý páchatel bol potrestaný za to, že kastráciou spôsobil mužovi vážne zranenie, vedúce bez zásahu lekárov k vykrvácaniu. Psychiatri ho označili za príčetného a trestne zodpovedného.

autor Mgr. Peter Ondera

Cintorín

v kultúrno-antropologickom kontexte

píše etnologička PhDr. Margita Jágerová Ph.D.

Cintorín je miesto späté s pohrebnými obradmi a uctievaním mŕtvych, ale taktiež i priestorom, v ktorom sa koncentrujú kultúrne a estetické normy, kultové, náboženské i sociálne prejavy určitého spoločenstva. Podáva svedectvo nielen o určitých prioritách daného spoločenstva, ale aj o konkrétnych ľudských osudoch a dobe, v ktorej žili. Obsahuje množstvo informácií nielen o pochovaných, ale i o pozostalých, ktorí ho navštevujú, pretvárajú a formujú. Navštevovníkovi mnoho napovie nielen o vzťahu človeka k smrti, ale aj k životu. Toto miesto má svoj osobitý kultúrno-historický vývin, počas ktorého sa menilo jeho vnímanie, využívanie, ale i prístup k nemu.

Termín cintorín je odvodený z gréckeho koiméterion, latinsky coemeterium, čo znamená miesto na spanie, ležanie, priestor, kde mŕtvi očakávajú prebudenie zo spánku na súdny deň. Používanými tradičnými pomenovaniami pre tento priestor sú názvy - cinter, cminter, cintor, hrobitov..., alebo mnohé opisné, nepriame pomenovania. Najstaršie kresťanské cintoríny vznikali v bezprostrednej blízkosti kostolov, pričom išlo o posvätnú pôdu určenú na pochovávanie kresťanov kresťanským rítom, nakoľko kresťanská cirkev ostro vystupovala po celé stáročia proti spaľovaniu ostatkov. Podľa jej učenia bolo predpokladom spásy, okrem príkladného kresťanského života, aj vykonanie predpísaných pohrebných obradov a pochovanie zosnulého do vysvätenej pôdy cintorína. Správy o nerespektovaní tohto príkazu sa však objavujú počas celého stredoveku a novoveku, najmä ak išlo o deti, nekrstencov, samovrahov a „nebezpečných“ mŕtvych, ktorých pochovávali naši predkovia neraz mimo pohrebísk ešte aj v priebehu 19. storočia. Konali tak z dôvodu obavy straty posvätnosti tohto priestoru, ak by sa

do neho dostal „nečistý“, „nebezpečný“ mŕtvy. To isté sa týkalo i nevercov, resp. inovercov, ľudí exkomunikovaných z cirkvi, vrahov, násilne zosnulých, ale aj pastierov, katov, neznámych mŕtvych nájdených v chotári obce, utopencov, ktorých doniesla voda a pod. Všetci spomínaní mali byť pochovaní do pôdy, ktorá „nikomu nepatrila“, najčastejšie na rozhraní chotárov, na križných cestách, resp. tam, kde si zobrali život, kde boli takito mŕtvi nájdení. Až v neskoršom období, miestami až od druhej polovice 20. storočia, mohli byť pochovávaní v cintorínoch, išlo však neraz o okrajové zóny - v jeho kúte, pri plote, kdesi „na kraji“, resp. za plotom.

Zo stredoveku existuje viacero dokladov o tom, že v kostole a na prilahom pohrebisku sa sústreďovalo všetko spoločenské

Prí múre cintorína

Ilustračné snímky zo súdnolekárskeho pracoviska ÚSLaME JLF UK UN v Martine, foto Pavel Ondera

dianie v danej farnosti, ako kedysi na starovekom fóre. Stredoveký opevnený cintorín bol chápaný aj ako miesto ochrany, azylu poskytovaného nielen mŕtvym, ale i živým. Najmä v čase rôznych konfliktov, vojen a útokov svetská moc končila pri múroch tohto opevnenia a miesto pochovania sa v takýchto prípadoch stávalo akýmsi útočiskom. Neraz sa menilo na trvalé bydlisko ľudí, ktorí si tam stavali rôzne provizórne príbytky a odmietali opustiť tento priestor, aj keď už bezprostredné ohrozenie pominulo. Žili tak zoči-voči smrti, rozkladajúcim sa mŕtvolám, hromadným hrobovým jamám otvoreným dovtedy, kým sa úplne nezaplňili. Aj počas mierového obdobia išlo o frekventované miesto vidieckeho alebo mestského sídla, na ktorom panoval zhon, ale i obchodný ruch. Ako uvádza aj francúzsky historik Ph. Ariés – cintorín bol miestom prechádzok, hier a milostných schôdzok, slúžil ako fórum, námestie, promenáda. Aj z českého prostredia máme správy o tom, že ide o miesto verejného života, hrania sa detí, uzavierania obchodov, priestor na čapovanie piva, vína, predávanie tovaru...

Od 16. storočia sa najmä v súvislosti s reformáciou začali šíriť snahy presúvať cintoríny mimo sídelných celkov, a to najmä z hygienických, ale i priestorových dôvodov. Tieto tendencie boli niekoľkokrát riešené zákonnými opatreniami, hlavne počas osvietenieckého obdobia (napr. nariadenia Jozefa II). Ešte aj v roku 1876 vyšiel v Uhorsku všeobecný zákon zakazujúci zakladanie nových miest na pochovávanie v okolí kostolov. Podnes sa však u nás využíva množstvo cintorínov situovaných vo vnútri obce v bezprostrednej blízkosti kostola.

Reformácia v značnej miere prispela k zmene vnímania tohto priestoru. V prvom rade sa zaslúžila o odtrhnutie cintorína od kostola, nakoľko protestantom nebolo dovolené pochovávanie v posvätnéj pôde katolíckych pohrebísk. Boli prinútení zakladať si nové, spravidla mimo sídelných celkov. Až Tolerančný patent (1781) povolil spoločné pochovávanie príslušníkov rozdielnych konfesií v rámci jedného pohrebiska, čo však spôsobovalo v jednotlivých lokalitách spory spravidla končiacie zakladaním nových protestantských cintorínov. Lutherovi stúpenci presadzovali vnímanie pohrebiska ako miesta určeného k rozjímaniu, snažili sa o prísnejšiu organizáciu a rozmiestnenie hrobov, ich vyrovnávanie do presných radov, budovanie chodníkov a cestičiek, čo značne pozmenilo charakter pohrebísk. V priebehu 19. storočia sa v mestskom prostredí objavili tendencie prebudovávať cintoríny na miesta pripomínajúce parky, s bohatou flórou, cestičkami, alejami, lavičkami. Takéto chápanie cintorínov sa formovalo najmä počas obdobia romantizmu – tento priestor mal slúžiť aj na oddych, relax, meditácie o smrti.

Práve na sklonku 18. a v priebehu 19. storočia sa charakter cintorínov začal výrazne meniť aj z iného hľadiska. Kým dovtedy to bolo hlavne miesto informujúce o náboženských aspektoch života určitého spoločenstva, čoraz častejšie sa v ňom začali prejavovať svetské prejavy zdôrazňujúce individuálne charakteristiky každého zosnulého. Do popredia sa dostáva myšlienka, že každý má nárok na označenie miesta pochovania patričným údajmi, textom, epitafom, nielen významné osoby. Začínajú sa frekventovanejšie objavovať náhrobníky zdôrazňujúce jedinečnosť každej ľudskej osobnosti a cintoríny sa tak stávajú akýmiś „textami“ kultúry, plnými informácií o zosnulých. V súvislosti s týmito tendenciami narastá úcta k mŕtvym, záujem o náhrobné epitafy, lokalizovanie hrobu, jeho prevodu do majetku zomrelého a príbuzných. Jednotlivé hroby tak dostávajú inskripciu, kedysi pripúšťanú len najzámožnejším vrstvám obyvateľov.

Najmä po presune cintorínov mimo sídiel sa naši predkovia snažili situovať ich na vyvýšených miestach nad obcami a mestami, podľa tradičných predstáv – aby mali mŕtvi výhľad, ale aj z praktického hľadiska ako ochrana pred spodnými vodami a vodnými tokmi. Najmä vidiecke cintoríny boli len veľmi zriedkavo ohradené, spravidla vchod bol patrične zvýraznený len vstupnou bránou. Niekde cintoríny prechádzali voľne do polí a nebolo nič výnimočným, že sa na ňom pásli zvieratá.

Starostlivosť o miesto pochovania sa diametrálne líšila od prístupov súčasníka k tomuto miestu. Najmä vo vidieckom prostredí bývali hroby neraz neoznačené, mali len formu navŕšenej hliny zarastenej trávou, nezriedka splyvali s terénom. Spravidla ich spravovali miestni hrobári, resp. obecní služobníci, ktorí ich kosili. Cintorín bol vo všeobecnosti navštevovaný len zriedkavo, hlavne počas spomienkových novembrových slávností, najmä však v prípade konania pohrebu.

Hoci je podnes toto miesto väčšinou spoločnosti pokladané za „posvätný“ priestor vyžadujúci patričnú pietu a úctu, na druhej strane kedysi panovali predstavy o tom, že ide o „nebezpečný“ priestor plný duší, ale aj „zlých“, negatívnych síl. Stretala sa tu na jednej strane posvätná úcta, na druhej obavy, strach, rešpekt. Podľa tradičných predstáv tu prebývali duše zosnulých udržujúce medzi sebou vzájomné kontakty. Strážcom cintorína bol posledný pochovaný mŕtvy a ľudia verili, že svoju funkciu odovzdával nasledujúcemu zosnulému. Všeobecne platili zákazy čokoľvek z cintorína nosiť medzi živých (trhať kvety, brať predmety, hlinu, kosti...), nakoľko platila predstava, že tieto veci mali svoje tesné prepojenie na konkrétnych zosnulých. Ľudia verili, že všetky predmety, ktoré prišli do kontaktu s mŕtvymi, boli pre žijúcich pokladané za nebezpečné. Mali ich starostlivo zničiť, spáliť alebo vložiť zosnulému do hrobu.

Na druhej strane mali však predmety z cintorína podľa predstáv našich predkov magickú moc (kosti, lebky, hlina, klince, drevené úlomky krížov, truhel...). Využívali ich pri rôznych magických úkonoch, dokonca aj v ľúbostnej mágii, na liečenie, ochranu, ale i na negatívne pôsobenie na iných ľudí, zvieratá. Vo všeobecnosti cintorín pre súčasníka predstavuje naďalej posvätný priestor vyžadujúci úctu, pietu, je to miesto oddychu, pokoja, duchovnej reflexie, taktiež miesto spoločenského kontaktu, vzájomnej komunikácie, najmä počas významných spomienkových dní v roku. Predstavuje pamäť určitej society, kroniku dejín konkrétnej lokality, miesto privátneho a verejného kultu zosnulých, akési „múzeum“, park... Ide o miesto vyhradené na jednej strane mŕtvym, v posledných desaťročiach však sledujeme výrazné tendencie živých zasahovať doň. Ide teda aj o miesto stretania sa „dvoch svetov“ – „sveta“ živých a „sveta“ mŕtvych. Dnes sú cintoríny vnímané ako miesta pochovania pre všetkých zosnulých, bez rozdielu veku, profesie či príčiny úmrtia.

Na záver je potrebné skonštatovať, že hoci sa za posledné desaťročia stretávame s novými, jedinečnými spôsobmi nakladania s ľudskými ostatkami, neraz bez fixácie na určité miesto (napr. rozptýlenie popola na rôzne miesta, výroba diamantov z popola ľudských ostatkov zosnulých...), v našom kultúrnom priestore naďalej prevláda názor o potrebe spočinutia na konkrétnom mieste, či už formou pochovania celého tela alebo jeho popola. Cintorín je tak pre súčasníka naďalej významným kultúrnym miestom, kde prejavujeme úctu zosnulým a praktizujeme rôzne spomienkové úkony na ich počesť.

PhDr. Margita Jágerová PhD.

Parkové riešenie cintorína Zentralfriedhof Wien

Poberať penziu za zosnulého? Poistovňa na vás príde!

Ing. Peter Višvader, hovorca Sociálnej poisťovne

3500 eur. Približne o toľko si pred pár mesiacmi prilpešil istý manželský pár, ktorý bral dôchodok za zosnulého starčeka z poľského mesta Katowice. Pravdu odhalila až kontrola pracovníkov tamojšej Sociálnej poisťovne. Tí našli mumifikované telo 86-ročného muža zatvorené v jednej z izieb rodinného domu a je pravdepodobné, že nebyť kontroly štatných orgánov, ktoré zalarmovali políciu, prípad by zostal neodhalený.

Penzia po zosnulom v nesprávnych rukách

Dôvod, prečo títo manželia starčeka nepochovali, je ale šokujúci. „Na prvom poschodí toho domu boli objavené jeho ostatky, ktoré tam museli ležať už dlhší čas. Manželia to neohlásili a ďalej poberali starcov dôchodok,“ povedal hovorca polície v Katowiciach Tomasz Gorgolin pre televíziu Joj, ktorá prípad zverejnila. Manželia mali na krku obvinenie z finančného podvodu a čelili aj podozreniu, že starčekovi na smrť pomohli práve oni. V takom prípade im hrozí za to trest až 25 rokov. Nie je to fikcia, život prináša rôzne životné situácie, a tak sme v redakcii magazínu Slovenské pohrebniectvo pátrali po tom, či sa niečo podobné nemôže stať aj u nás, na Slovensku.

Úmrtie sa úrady dozvedia včas

Akým spôsobom kontroluje Sociálna poisťovňa skutočnosť, že poberateľ dôchodku skutočne žije? Ako prezrádza Peter Višvader, hovorca Sociálnej poisťovne, úmrtie poberateľa dôchodku im oznamuje príslušná matrika, podľa zápisu do knihy úmrtí. „Kontrolu výplaty dôchodku môžeme vykonať na základe podnetu od osôb alebo po zistení nejasností pri preberaní, respektíve poukazovaní dôchodku. Tiež napríklad zisťovaním potrebných údajov z príslušnej matricy, z registra obyvateľov alebo od konkrétneho obecného úradu. V prípade podozrenia zo spáchania trestného činu podvodu podávame trestné oznámenia.“ Za uplynulé obdobie však neevidujú na Slovensku žiadnu obdobnú situáciu, k akej došlo v susednom Poľsku.

Žitie preverujú len pri podozrení

Ak vám penzia chodí priamo na bankový účet, vaše prípadné úmrtie oznámi Sociálnej poisťovni matrika. „Nepreverujeme žitie poberateľa dôchodku, ktorému vyplácame penziu na účet, ak nie je dôvodné podozrenie, že zomrel,“ tvrdí Peter Višvader. Pri penzii poukazovanej do cudziny, vzhľadom k tomu, že oznámenie o úmrtí neoznamuje Sociálnej poisťovni matrika, musí poberateľ dôchodku žitie preukázať vyplnením tlačiva „Potvrdenie o žítí“. V ňom musí byť úradne overený jeho podpis.

Toto tlačivo poberateľovi dôchodku zasiela Sociálna poisťovňa a on jej ho vyplnené zasiela v stanovenej lehote.

Aj príjemca penzie má povinnosti

Je možné, že sa penzista nečakane „stratí“ úradom a dôchodok za neho bude poberať niekto iný? Zaujímá nás, ako je to v praxi „ošetrené“. Dôchodok môže podľa hovorca Sociálnej poisťovne poberať aj iná osoba ako príjemca, ale iba po splnení zákonných podmienok. Ak sa penzia vypláca v hotovosti, pracovník pošty musí skontrolovať totožnosť poberateľa dôchodku alebo jeho príjemcu. V prípade poukazovania penzie na bankový účet, má túto povinnosť banka.

Zomrel vám blízky príbuzný a vy neviete, či musíte oznámiť jeho úmrtie kvôli penzii?

Ako pozostalí nemáte povinnosť podľa slov Petra Višvádera oznamovať Sociálnej poisťovni, s výnimkou, ak ste neboli aj príjemcom penzie. O úmrtí dôchodcu sa poisťovňa dozvie od matricy. Príjemcovi dôchodku však zákon ukladá oznamovať im zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich na nárok na dôchodok a jeho výplatu. „Príjemca dôchodku je preto povinný úmrtie poberateľa dôchodku Sociálnej poisťovni oznámiť. Ak tak neurobí do 8 dní od tohto úmrtia a dôchodok prevezme, Sociálna poisťovňa rozhodne o povinnosti vrátiť sumu dôchodku, ktorá mu bola neprávom vyplatená,“ spresňuje Višvader.

K žiadosti priložte aj úmrtný list

Keď však ako manžel (manželka) alebo sirota požiadate o priznanie pozostalostného dôchodku, k žiadosti oň nezabudnite priložiť aj úmrtný list poberateľa dôchodku. „Ak si poberateľ dôchodku penziu neprevezme do troch mesiacov, pošta vráti dôchodok priamo našej poisťovni. Sumy dôchodku vyplatené na účet v banke po smrti jeho poberateľa, si spätne vyžiadame od banky,“ uzatvára hovorca.

Prípravila Zuzana Voštenáková

Nemáte dedičov? Váš majetok môže prepadnúť štátu

Zomrela vám blízka osoba a vy si myslíte, že by ste mali dedič? Všetko sa začína konaním o dedičstve na súde. To sa môže začať na návrh dedičov, prípadne poručiteľových veriteľov, alebo aj z vlastnej iniciatívy súdu. Ten začne konať vtedy, keď sa od príslušnej matricy dozvie, že niekto zomrel. O dedičstve rozhoduje zvyčajne súd, v ktorého obvode mal poručiteľ naposledy bydlisko. Viac v rozhovore prezrádza JUDr. Ivan Lošonský, PhD., notár z Notárskeho úradu v Malackách.

Ako sa notár dozvie o úmrtí zosnulého? Kto vám spravidla nahlasuje toto úmrtie a s kým prednostne komunikujete?

Dedičské konanie je súdnym konaním, prináleží do právomoci súdov, ktorý vykonaním úkonov v konaní o dedičstve poverí notára ako súdneho komisára. V dedičskom konaní platí zásada oficiality, to znamená, že dedičské konanie zahájí súd aj bez návrhu - z úradnej povinnosti, akonáhle sa súd dozvie o úmrtí fyzickej osoby, alebo o jej vyhlásení za mŕtvu. Súd teda začne dedičské konanie aj keď nikto o takéto konanie nepožiadala.

V praxi sa dedičské konanie začaté na návrh vyskytuje pomerne zriedka, napríklad v prípade dodatočného zistenia majetku poručiteľa v pôvodnom dedičskom konaní neprejednaného alebo prejednávania nehnuteľného majetku osôb, ktoré neboli občanmi Slovenska. Môže však nastať aj situácia, že súd ešte nemá vedomosť o úmrtí fyzickej osoby a účastník dedičského konania chce nakladať s majetkom poručiteľa (čo nemôže bez rozhodnutia súdu), alebo sa dôvodne domnieva, že by sa tohto majetku mohol zmocniť iný spoludedič alebo tretia osoba a navrhne vykonanie neodkladného opatrenia, napríklad zabezpečenie bytu, súpis vecí a podobne. Vo väčšine prípadov však súd zahájí dedičské konanie na základe oznámenia príslušnej matricy, ktorá úmrtie fyzickej osoby oznámi súdu v obvode, ktorého mala táto osoba trvalé bydlisko.

Kde všade „nazeráte“, aby ste zistili, akým majetkom disponoval zosnulý a čo bude predmetom dedičského konania?

Základom komplexného prejednávania majetku poručiteľa v dedičskom konaní je súčinnosť účastníkov konania (dedičov) s notárom - súdnym komisárom. V rámci tzv. „predbežného vyšetrenia“ sa zisťujú všetky rozhodujúce skutočnosti, majúce vplyv na ďalší postup konania. V tejto časti dedičského konania sa zisťujú najmä osobné pomery poručiteľa, napríklad rodinný stav, existencia potomkov (potreba ustanovenia opatrovníkov maloletým či nesvojprávnym potomkom), zanechanie závetu alebo listiny o vydedení a tiež aj majetkové pomery poručiteľa. Na predbežné vyšetrenie sa spravidla predvoláva osoba uvedená na úmrtnom liste poručiteľa ako vybavovateľ jeho pohrebu. To však neznamená, že by notár - súdny komisár nekomunikoval aj s inými účastníkmi, pokiaľ sú mu známi alebo sa prihlásia, ktorí majú alebo môžu mať vedomosť o osobných a majetkových pomeroch poručiteľa.

Môže sa stať, že sa na nejaký účet či poisťku zabudne? Mohol mať zosnulý tajný účet v banke či dokonca v inom štáte?

Určité informácie môže získať notár aj z verejne dostupných zdrojov, napríklad katastrálny portál centrálny depozitár cenných papierov (účet poručiteľa) a podobne. Na základe informácií od účastníkov notár - súdny komisár vykoná dožiadanie v príslušných inštitúciách. V praxi sa stáva, že účastníci navrhnu aj zisťovanie, či poručiteľ nemal vedené účty či iné produkty (o ktorých nemajú oni vedomosť) v rôznych bankách. Notár - súdny komisár vykoná dožiadanie, je však potrebné pripomenúť, že peňažné ústavy sú podnikateľskými subjektmi. Aj v prípade negatívneho výsledku, teda že poručiteľ nemá v banke vedené účty či iné produkty, je aj táto informácia spoplatnená a jej úhrada prenesená na dedičov vo forme náhrady hotových výdavkov. V prípade poistenia, ak je poisťnou udalosťou smrť poisteného, vzniká právo na plnenie osobe určenej v poisťnej zmluve. Ak nie je taká osoba určená, nadobudne toto právo manžel a ak ho niet, tak deti poisteného. Keď niet takýchto osôb, nadobúdajú toto právo rodičia poisteného. Pokiaľ ich niet, tak osoby, ktoré žili s poisteným najmenej jeden rok pred smrťou v spoločnej domácnosti a ktoré sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázané výživou na poisteného. Ak niet ani takých osôb, až potom nadobúdajú toto právo dedičia poručiteľa.

Čo sa deje zo zostatkom na bežnom účte v banke, alebo s poisťnou zmluvou v poisťovni, ak nebol majiteľ nemá žiadnych dedičov, prípadne ak neurčil oprávnenú osobu?

Predpokladmi dedenia sú smrť fyzickej osoby, existencia dedičstva, dedičský titul (či už zákon alebo závet) a spôsobilý dedič. V prípade, ak dedičstvo nenadobudne žiaden dedič, prípadne takéto dedičstvo štátu. Môže však nastať aj prípad, napríklad čiastočnej odúmrte, kedy poručiteľ zanechá platný závet, ktorým však urobil úpravu len o časti svojho majetku a nezanechal zákonných dedičov. Príkladom môže byť situácia, kedy poručiteľ, ktorý nemá žiadnych zákonných dedičov, závetom odkáže svoj byt závetnému dedičovi (ktorý dedičstvo prijme), ale ku dňu svojho úmrtia mal aj úspory vedené na účte v banke. Štátu prípadne táto časť jeho majetku - teda ako majetok závetom poručiteľa nepokrytý, ako odúmrť. V prípade odúmrte štát nie dedičom, a teda na neho neprechádzajú nároky na plnenie z poisťnej zmluvy.

Ako dlho spravidla trvá dedičské konanie a kto všetko sa ho môže zúčastniť?

Dĺžka a priebeh dedičského konania je ovplyvňovaná viacerými faktormi. Objektívne sú to najmä lehoty, v ktorých vybavujú dožiadania notára - súdneho komisára, správy katastra, peňažné ústavy, družstvá či nájomcovia nehnuteľného majetku poručiteľa a žiaľ, aj úmrtie účastníka konania. Subjektívne dĺžku ovplyvňujú najmä úkony účastníkov, súčinnosť pri zisťovaní okruhu dedičov, rozsahu majetku, účasť či neúčasť na pojednaniach, spor o existenciu dedičského titulu (platnosť závetu alebo listiny o vydedení), zápočet daru na dedičský podiel obdarovaného potomka a podobne. Dedičské konanie vykonávané notármi ako súdnymi komisármi je neverejné. Jeho účastníkmi sú tí, o ktorých sa možno domnievať, že sú dedičmi poručiteľa a ak ich niet tak štát. Veriteľ poručiteľa je účastníkom, ak sa vysporiadať jeho pohľadávka a pri likvidácii dedičstva. Ak poručiteľ zanechal majetok nepatrnej hodnoty, je účastníkom konania osoba, ktorá sa postarala o jeho pohreb a ktorej môže súd tento majetok vydať.

Môže o rozdelení dedičstva rozhodnúť priamo notár, alebo jedine súd?

Notár nemôže dedičstvo rozdeliť, môže navrhnúť dedičom alternatívy ich dohody o vypořádání dedičstva, prípadne poskytnúť korekcie tak, aby dohoda dedičov neodporovala zákonu alebo dobrým mravom. Osvedčenie o dedičstve, ktoré so súhlasom účastníkov vydá notár ak a) dedičstvo nadobudol jediný dedič, b) dedičstvo ktoré nenadobudol žiadny dedič prípadne štátu, c) dedičia sa vypořádali medzi sebou dohodu (najčastejší prípad) d) dedičia uzavreli s veriteľmi dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov. V prípadoch nesúhlasu účastníkov s vydaním osvedčenia o dedičstve alebo ak o vypořádání dedičstva neuzavreli dedičia dohodu, rozhodne súd uznesením.

Je tam nejaká maximálna lehota, odkedy môžu príbuzní disponovať s účtom či životnou poisťkou po zosnulom od jeho úmrtia? Môžu zostať takto nedotknuté finančné produkty v bankách či v poisťovni aj pár rokov?

Dedičstvo sa nadobúda okamihom smrti poručiteľa a právoplatným dedičským rozhodnutím sa preukáže (potvrdí) kto a v akom rozsahu nadobudol majetok poručiteľa. V praxi môže nastať prípad, že zostatok na účte poručiteľa je, z dôvodu dĺžky konania, nedotknutý aj niekoľko rokov. Poistné plnenie v drvivej väčšine prípadov nie je predmetom dedičstva a prináleží vymenovaným osobám v príbuzenskom vzťahu k poručiteľovi.

Čo v prípade manželov, ak majú zriadený samostatný či spoločný účet v banke a jeden z nich zomrie a majú spoločné bezpodielové spoluvlastníctvo? Nemajú potom dlhšie zablokovaný účet?

Takúto situáciu treba vždy posudzovať individuálne a to aj vzhľadom na pomery účastníkov prípadne pohľadávky veriteľov uplatnené v dedičskom konaní. Dedičia môžu veci patriace do dedičstva počas dedičského konania predať (napríklad motorové vozidlo), alebo urobiť iné opatrenia presahujúce rámec obvyklého hospodárenia len s privolením súdu.

K druhej časti vašej otázky, v prípade zablokovania účtu, ktorého zostatok je predmetom bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľa a jeho manželky, by súhlas pozostalej manželke s nakladaním v rozsahu jednej polovice zostatku ku dňu smrti poručiteľa, dal súd svojim uznesením.

Prípravila Zuzana Voštenáková

Jedinečná spomienka na svojich blízkych

Odtlačky prstov

TOPA

Kontakt: 0903 910 656
topa@topa.sk

www.topa.sk

Posledná vôľa

Dajte najavo svoje rozhodnutie pred smrťou

Chcete ponechať váš majetok, keď sa pominiete, niekomu z vašich blízkych príbuzných, alebo dokonca niekomu úplne cudziemu? Rozhodnúť o tom, kto a koľko dostane z vášho majetku po smrti, môžete ešte počas života pomocou závetu. Ak totiž nenecháte závet, majetok sa rozdelí podľa zákona. Vtedy je pravdepodobné, že naprázdno neobídu ani vaši príbuzní, ktorým by ste najradšej neodkázali ani cent, ale obísť ich jednoducho nemôžete.

Závet napísaný rukou bez uvedenia svedkov, chýbajúci dátum či podpis – toto sú najčastejšie chyby, ktoré môžu spôsobiť, že vaša posledná vôľa vyjde napriek vášmu úsiliu nazmar, dokument bude neplatný. Ak tomu chcete predísť, mali by ste zájst za odborníkmi, notárom alebo právnikom, ktorí vám pomôžu ho profesionálne spísať

Závet vám notár vypátra

Ak chcete uchrániť svojich budúcich pozostalých pred spormi v rodine, vyriešte delenie majetku závetom. Ako pre časopis Slovenské pohrebništvo potvrdil notár Peter Danczi z Notárskeho úradu v Nových Zámkoch, v praxi pociťuje zo strany klientov záujem o takéto služby. „Najmä odkedy notári majú informačný systém, v ktorom sa ukladajú závetu (Notársky centrálny register závetov – NCRza). Pri úmrtí a následnom prejednávani dedičskej veci notár povinne skúma, či poručiteľ nezanechal závet a lustruje práve v tomto registri.“ Ak bol závet spísaný u notára, alebo bol uložený v notárskej úschove, určite elektronický systém vráti informáciu o tom, kde tento závet hľadať. Tým pádom je pre poručiteľa (ten, po kom sa dedí) zabezpečená istota, že sa na jeho závet v následnom dedičskom konaní nezabudne. Ak by ste po podpísaní závetu u notára spísali o nejaký čas ďalší vlastnoručný závet, tak tento neskorší závet ruší ten pôvodný závet, a to vo všetkých skutočnostiach, ktoré popri ňom nemôžu obstáť.

Zo zákona, či zo závetu? Rozhodnite sa

Dedenie zo zákona je podľa názoru Petra Dancziho nastavené pre väčšinu situácií spravodlivo a ľudia nemusia v drvivej väčšine vecí práve kvôli tomu spisovať závet. Existujú totiž dedičské skupiny, ktoré zohľadňujú rodinné pomery a blízkosť rodinných príslušníkov, a podľa toho im priznávajú podiel na dedičstve. V prvej dedičskej skupine dedia poručiteľove deti a manžel, a to každý z nich rovným dielom. V druhej dedičskej skupine dedia manžel, rodičia poručiteľa a tzv. spolužijúce osoby. V tretej dedičskej skupine dedia rovnakým dielom súrodenci poručiteľa a tzv. spolužijúce osoby. Vo štvrtnej dedičskej skupine dedia rovnakým dielom prarodičia poručiteľa a ak nededič žiaden z nich, dedia rovnakým dielom ich deti.

Deti z poslednej vôle nevynecháte

Na verejnosti prevláda názor, že závet spisujú výlučne starší ľudia, čo však podľa skúseností Petra Dancziho nie je pravda. Mnoho dvadsať a tridsaťročných vyhľadáva jeho kanceláriu, aby si poriešili dedenie, pokiaľ nemajú napríklad deti. Ak deti máte

a v závetu by ste ich obišli, pred súdom by ste nepochodili. „Deti majú zaručený podiel na dedičstve a sú neopomenuteľnými dedičmi. Ak by ste ako poručiteľ vynechali v závetu dieťa, môže takéto vynechané (opomenuté) dieťa žiadať svoj podiel: maloleté dieťa celý zákonný dedičský podiel, plnoleté dieťa polovicu svojho zákonného dedičského podielu,“ tvrdí notár.

Tri formy závetu. Ktorý si zvolíte?

Pri spisovaní závetu je dôležité dodržať náležitosti stanovené zákonom. V každom závetu musí byť uvedený deň, mesiac a rok podpisania, inak je neplatný. Z obsahovej stránky musí uvádzať aj určenie osoby, ktorá v závetu disponuje s majetkom a samotný právny úkon, tzn. ako táto osoba, závetca, chce, aby sa po ňom dedilo. Na Slovensku podľa Petra Dancziho existujú tri formy závetu. „Závet spísaný vlastnou rukou musí byť spísaný celý vlastnou rukou závetcu a závetca k nemu musí pripojiť svoj podpis. V prípade, ak by spísal závet na počítači a vytlačil ho alebo by za neho spísal závet niekto iný, musí závetca pred dvoma súčasne prítomnými svedkami vyhlásiť, že táto listina je jeho závetom a podpísať ho, pričom svedkovia sa musia podpísať tiež,“ objasňuje notár. Tieto prvé dve formy sú veľmi rýchlo spisateľné, obvykle ani nič nestoja, avšak hrozí riziko, že ako závetca v ňom urobíte formálnu alebo obsahovú chybu a závet bude tak neplatný. Alebo sa môže stať, že závet sa jednoducho stratí a neobjaví sa po vašej smrti.

Notárska zápisnica vás ochráni

Pri tretej forme, závet spísaný v notárskej zápisnici, sú tieto riziká úplne odstránené. „Notár ako právnik právnu chybu neurobí. Každý závet je registrovaný v Notárskom centrálnom registri závetov a v dedičskom konaní sa určite objaví,“ upozorňuje notár. Spísanie závetu u notára či advokáta nie je samozrejme zadarmo, iba oni môžu poskytnúť právne služby za odmenu. Obvyklá cena za závet sa podľa Petra Dancziho pohybuje okolo 50 eur s daňou z pridanej hodnoty, pričom v týchto poplatkoch sú zahrnuté aj všetky registrácie. Bezpečnosť pri takejto forme zvyšuje aj to, že skutočnosti uvedené v listinách notára sa považujú za pravdivé.

Keby niekto chcel namietat, že notársku zápisnicu nepodpísal závetca, musel by to na súde preukázať. Dedičia sa tak nemusia brániť. Pri ostatných formách (nie notárskych zápisniciach) by muselo byť preukázané, že naozaj závetca závet podpísal. Ak však máte ako závetca napríklad svojho advokáta, existuje aj možnosť uložiť závet spísaný ním alebo kýmkoľvek do úschovy

notára. Cena za úschovu je však približne vo výške spísania nového závetu notárom, a preto väčšinou klienti využívajú možnosť nechať si závet spísať notárom.

Doklady potrebné k závetu

Čo všetko potrebujete doložiť notárovi k spísaniu závetu? Obvykle stačí podľa Petra Dancziho predložiť občiansky preukaz a údaje dedičov. Ak však nechcete odkázať celý svoj majetok dedičom, ale chcete ho rozdeliť, je vhodné mať nejaké údaje o tomto vašom majetku, ktorý vlastníte. Napríklad notárovi by ste mali doložiť číslo účtu, osvedčenia o evidencii od motorových vozidiel, listy vlastníctva od nehnuteľností a podobne. „Na základe týchto listín síce závet spíšeme, ale neoverujeme až tak dôkladne, či ako poručiteľ tento majetok naozaj vlastníte, ako keby sme vám napríklad robili zmluvu. Je to aj najmä kvôli tomu, že závet je vyhlásenie vôle vás ako závetcu a my ho spisujeme podľa vašich pokynov. Je plne vo vašej kompetencii,“ tvrdí notár. V závetu poručiteľ ustanoví dedičov, prípadne určí ich podiely alebo veci a práva, ktoré im majú pripadnúť. Ak nie sú podiely viacerých dedičov v závetu určené, platí, že podiely sú rovnaké. Akékoľvek podmienky pripojené k závetu nemajú právne

následky. Napríklad podmienka typu: „Darujem dom môjmu synovi Jánovi za podmienky, že ho bude riadne obhospodarovať a postará sa o mňa,“ bude neplatná.

Majetok môžete aj rozdeliť

Ako závetca máte aj po spísaní závetu plnú kontrolu nad svojim majetkom. Ako radí Peter Danczi, môžete sa rozhodnúť, že časť vášho majetku bude dedená zo závetu, zostávajúcu časť v závetu vôbec nebudete riešiť a v prípade vášho úmrtia na tento majetok nastúpi zákonné dedenie. „Vtedy pri prejednávaní dedičstva prizveme na dedičstvo aj závetných aj zákonných dedičov. Budeme postupovať tak, že závetným dedičom prípadne majetok zo závetu a zákonným ostatný majetok. Takáto situácia môže nastať napríklad aj vtedy, ak by dedič zo závetu zomrel alebo z iného dôvodu nededil a v závetu nebol ustanovený náhradný dedič,“ objasňuje Peter Danczi. Vtedy miesto tohto dediča nastupuje napríklad tiež zákonné dedenie. A pri prijímaní alebo odmietaní dedičstva má každý dedič možnosť dedičstvo prijať alebo odmietnuť, je to individuálna vôľa každého z nich.

Zdroj: Notársky úrad Petra Dancziho, Nové Zámly, www.notar-nz.sk
Prípravila Zuzana Voštenáková

Praktické rady

Ako sa postupuje pri dedení

- Dedí sa zo zákona, zo závetu alebo z oboch týchto dôvodov.
- Ak nezíska dedičstvo dedič zo závetu, dedí sa zo zákona.
- Ak sa nadobudne zo závetu len časť dedičstva, nadobúdajú zvyšnú časť dedičia zo zákona.
- Dedičstvo, ktoré nenadobudne žiadny dedič, prípadne štátu.

Každý závet musí obsahovať

- údaje o poručiteľovi – meno, priezvisko, dátum narodenia, prípadne rodné číslo, trvalé bydlisko,
- údaje o závetných dedičoch – meno, priezvisko, dátum narodenia, prípadne rodné číslo, trvalé bydlisko,
- určenie vecí a práv, ktoré majú závetným dedičom pripadnúť alebo určenie podielov z dedičstva, ktoré majú dedičia nadobudnúť; ak nie sú podiely viacerých dedičov v závetu určené, platí, že podiely sú rovnaké,
- deň, mesiac a rok, kedy bol závet podpísaný,
- vlastnoručný podpis poručiteľa.

Poručiteľ môže závet zriadiť tak, že:

- ho napíše vlastnou rukou,
- zriadi závet vo forme notárskej zápisnice,
- môže ho zriadiť v inej písomnej forme za účasti svedkov.

Zrušenie závetu

- Ten, kto zriadil závet, až do svojej smrti má možnosť zmeniť svoj názor a upraviť spôsob dedenia majetku iným spôsobom.
- Poručiteľ môže zriadiť nový platný závet, popri ktorom nemôže predchádzajúci závet obstáť.
- Poručiteľ má možnosť svoj závet odvolať.
- Posledným spôsobom zrušenia závetu je fyzické zničenie listiny, na ktorej bol závet napísaný, poručiteľom.

Šetríte si na vlastný pohreb? Ušetríte príbuzným starosti

Ak sa nechcete spoliehať na to, že sa o vás postarajú po smrti príbuzní, môžete si začať na pohreb sporiť alebo si ho môžete poistiť. V prípade poistenia poisťovňa vyplatí vašim pozostalým dohodnutú sumu a pomôže im tak zvládnuť ťažkú životnú situáciu. Príbuzní majú peniaze k dispozícii rýchlejšie a môžu ich použiť na pokrytie nákladov spojených so smútočným obradom alebo kúpou náhrobného kameňa.

Peniaze na pohreb v šuflíku? Radšej v banke

Mnohí starší ľudia si v snahe ušetriť svojim blízkym starosti i náklady na pohreb, si odkladajú financie doma v „šufliku“, alebo v banke na vkladnej knižke. Ako prezrádza Michal Škvarenina, Executive Manager finančno-poradenskej spoločnosti Partners Group SK, najčastejšie seniori využívajú vo finančných inštitúciách práve vkladnú knižku, termínovaný vklad, v niektorých prípadoch aj osobný účet. „Stále je to lepšie riešenie ako nechávať peniaze doma vo vysávači, prípadne v inej „spôľahlivej skrýši. Domáce zásoby sú najlepšie z hľadiska dostupnosti, no najhoršie z hľadiska úroku, a bezpečnosti.“

Zlodeji podľa neho často zneužívajú dôverčivosť a slabšiu ostrážitosť seniorov a neváhajú ich okradnúť aj o ich posledné úspory. Peniaze majú byť uložené vo finančnej inštitúcii, správcovskej spoločnosti, prípadne v poisťovni. Podľa Aleny Walterovej, hovorkyne VÚB banky: „vkladné knižky obľubuje predovšetkým staršia generácia. Vyhovuje im, že knižka má materiálnu podobu a sú v nej zaznamenané všetky transakcie, takže im poskytuje prehľad o stave ich úspor.“

33 percent ľudí má doma hotovosť

Niektoré prieskumy v Česku hovoria o tom, že domáce úspory na pohreb má až 1,5 milióna ľudí. Podobné trendy badať aj na Slovensku. Ako však prezrádza Štefan Frimmer, hovorca Slovenskej sporiteľne, podľa prieskumu, ktorý pre ich banku realizuje každý rok agentúra IMAS, trend sporenia „do pančuchy“ klesá. „V súčasnosti šetrí doma v hotovosti alebo v trezore 33 percent Slovákov, čo je v porovnaní s minulým rokom menej o 5 percentuálnych bodov. Medzi staršími ľuďmi je najobľúbenejší bežný účet pre poberateľov dávok dôchodkového zabezpečenia, ktorý je lacnejší viac ako o polovicu v porovnaní s bežným účtom. Prípadne môžu využiť aj sporenie pre seniorov, kde si vytvoria finančnú rezervu bez toho, aby to pocítili na mesačnom rozpočte.“

Preverte si dostupnosť financií

Ako teda majú postupovať starší ľudia, ak majú nejaké ušetrené peniaze na pohreb, ale nevedia, ako s nimi naložiť? „Nižšie

aktuálne úroky v banke sú stále lepšie ako žiadne úroky. Pri úsporách na pohreb však nebýva rozhodujúcim faktorom úrok, ale skôr ochrana a bezpečnosť spojená s dostupnosťou peňazí,“ prezrádza Executive Manager.

Deti seniorov by mali pozitívne vplývať na svojich rodičov, keďže sa čaká, že ich finančná gramotnosť je na vyššej úrovni. Mali by mať ich dôveru, aby vedeli o ich peniazoch v hotovosti a spolu s nimi prešli všetky dostupné možnosti, ktoré trh ponúka. Môže to byť napríklad bežný účet, termínovaný účet, sporiaci účet, prípadne vkladnú knižku. „Odporúčam zriadiť k danému účtu spoludisponenta, ideálne dospelé dieťa, ktoré by vedelo disponovať s financiami v prospech seniora pre prípad úrazu alebo choroby. Nezabudol by som ani na právnu stránku finančného vysporiadania po úmrtí, ideálne v podobe spísania závetu. Vysporiadanie dedičstva totiž prebehne oveľa rýchlejšie a plynulejšie ako pri dedení zo zákona. Tu pomôže právna rada odborníka,“ tvrdí Michal Škvarenina.

Poistenie pohrebných nákladov

Starší ľudia si môžu začať odkladať peniaze na pohreb aj cez poistenie. Na trhu podľa Michala Škvareninu existuje špecifický typ poistenia, kde si ľudia už v preddôchodkovom veku môžu poistiť pohrebné náklady. Pravidelnou mesačnou platbou si taktu poistia situáciu, keď dôjde k pohrebu a vzniknú vyššie náklady, ako je pre dotyčného únosné. „Pri poistení by som sa informoval na výšku mesačnej platby, výšku krytia, ktoré bude poskytnuté rodine na úhradu pohrebných nákladov a dĺžku trvania poisťnej zmluvy, respektíve maximálneho veku do ktorého môže byť senior krytý.“ Nejedná sa však o sporiaci produkt a poistné plnenie môže nastať len pre prípad úmrtia, a teda úhrady pohrebných nákladov. Ak počas trvania nedôjde k úmrtiu, vložené peniaze sa už nevracajú poistenému naspäť.

Pozitívne skúsenosti s týmto typom poistného produktu zo strany klientov potvrdzuje aj Štefan Frimmer. Ich banka ponúka Pohrebné poistenie. „Ide o poistenie pre prípad smrti.

Klienti si môžu vybrať medzi jednorázovo alebo bežne plateným poistným. Výhodou je to, že klient si už pri zriadení poistenia môže určiť dôveryhodnú osobu, ktorá sa postará o zorganizovanie poslednej rozlúčky.“ Poistné plnenie, ktoré vyplatí poisťovňa v prípade smrti sa nezdaňuje a nepodlieha ani dedičskému konaniu.

Dispozičné právo k účtom

Akým chybám by ste sa mali vyhnúť pri sporení na starobu či vlastný pohreb? Executive Manager vymenúva hneď pár základných chýb, na čo ľudia zabúdajú - nesporia si, alebo nechávajú nasporené peniaze v hotovosti doma. „Ak aj majú seniori financie v banke, tak deti k nim často nemajú dispozičné právo. Nemajú spravený závet pre prípad smrti. Peniaze sú niekedy len na viazaných vkladoch, kde je horšia dostupnosť k peniazom, keď je potrebné. Zbytočne nechávajú celoživotné úspory v banke, prípadne doma, keď na samotné pohrebné náklady netreba vyššiu sumu ako 4000 eur,“ tvrdí Škvarenina. Hneď pridáva aj pár prípadov z praxe, s ktorými sa osobne stretol. „Po smrti seniora rodina nevedela, kde sú hotovostné peniaze uložené a musela doslova prehľadávať celý dom, aby financie našla. Ďalší príklad je, keď rodina po smrti poručiťela navštívila jednotlivé banky, kde boli peniaze uložené. Na základe dispozičného práva k účtu peniaze vybrala a použila na úhradu pohrebných nákladov.“

Čo sa deje s účtom po smrti

Ihneď po smrti poručiťela zostáva celý majetok predmetom dedičstva. Všetky vklady v bankách, úspory, hotovosť, ale aj nehnuteľnosti, sú predmetom dedičstva. Netreba zabúdať, že dedia sa aj dlhy, teda do dedičského konania idú nielen aktíva, ale aj pasíva poručiťela.

Banka podľa Aleny Walterovej účty zablokuje bezprostredne potom, ako sa hodnoverným spôsobom dozvie o úmrtí majiteľa,

napríklad predložením úmrtného listu, na základe notárskeho dožiadania údajov o účte nebohého, potvrdením matriky o úmrtí majiteľa účtu, žiadosťou o vrátenie neoprávnenne poukázaných dávok Sociálnej poisťovne, oznámením príbuzného. „Peniaze na účte sa budú naďalej úročiť a úroky z vkladu tvoria vlastníctvo dedičov. Vedenie účtu je bez poplatku odo dňa blokácie až do momentu vysporiadania dedičského konania. Ak bola k účtu vydaná karta, tá sa tiež zablokuje a následne zruší. Pred právoplatným skončením dedičského konania je banka oprávnená vyplatiť pozostalým financie, prípadne ich časť, iba na základe právoplatného rozhodnutia súdu,“ tvrdí hovorkyňa VÚB banky.

V prípade, že účet mal viacerých majiteľov, po smrti jedného z nich banka účet neblokuje a ostatní majitelia s ním môžu ďalej narábať. Aj takýto účet však môže byť zahrnutý do dedičského konania, ak sa tak pozostalí rozhodnú. Ak sa v rámci dedičského konania nedokážu dedičia dohodnúť s ostatnými majiteľmi účtu, môžu vysporiadanie riešiť súdnou cestou.

Štefan Frimmer

Michal Škvarenina

Prípravila Zuzana Voštenáková

Tvorba webstránok na kľúč

- ▶ Redakčný systém
- ▶ Intranetové aplikácie
- ▶ Audit stránok
- ▶ Online marketing

www.aglo.sk

Chevra kadiša Sväté bratstvo / Pohrebné bratstvo

Dôležitým úkonom v príprave zosnulého na pochovanie je tahara, čiže očistenie, umytie. (Priestor na vykonanie tahary v areáli ortodoxného cintorína v Bratislave).

Chevra kadiša / Sväté bratstvo je aramejský termín, označujúci najstaršiu charitatívnu organizáciu v judaizme. Jednou z jej hlavných činností je pochovávanie zosnulých podľa židovských zvykov a zákonov, ale členovia spolku venujú veľkú pozornosť aj starostlivosti o chorých a ich rodiny. Konajú zbierky finančných milodarov (cedaka) a z ich výnosov podporujú chudobné rodiny, študentov, siroty a vdovy, prispievajú k venu chudobných neviest... Pre každého člena židovskej komunity je ctou byť členom takejto organizácie a podieľať sa na jej práci a službe.

Prvé správy o takejto organizovanej „sociálnej a charitatívnej službe“ v židovských komunitách pochádzajú z prvej polovice 2. storočia o. l. V talmudickom traktáte z 3. storočia o. l. sú popísané niektoré pohrebné rituály a predpisy, ktoré sa viažu k pohrebu. Veľká časť textov sa venuje doporučeniam a povinnostiam počas návštevy chorých, sprevádzanie umierajúcich v ich posledných chvíľach, príprave hrobu a trúčleniu za zosnulými, obdobiu smútku.

Zo stredoveku sa zachovali záznamy v diele židovského učenca Rašího (1040 – 1105), v ktorých opisuje činnosti organizovaných členov židovských komunít, ktorí okrem finančnej

podpory chudobných vykonávali aj návštevy chorých a zabezpečovali dôstojný pohreb podľa židovských náboženských predpisov.

Z Talianska sa od 15. storočia traduje názov týchto dobročinných spolkov Chevra kadiša (Sväté bratstvo) a z tohto obdobia sú známe aj knihy týkajúce sa pohrebných rituálov. Aj vďaka komunikácii v rámci obchodných stykov sa idea charitatívnych organizácií s pevne stanovenou organizačnou štruktúrou začala šíriť po celej Európe. V tomto období prichádzalo aj k nepresnému prekladu názvu spolku Chevra kadiša ako Pohrebné bratstvo. Spolok mal podobnú organizačnú štruktúru ako kresťanské cechy.

V rámci spolku platilo prísne hierarchické usporiadanie, dôraz bol kladený na čestnosť a mravnosť členov, učenosť a zachovávanie rituálnych predpisov. Členovia predstavenstva vykonávali svoju činnosť vždy zadarmo. Príspevky členov spolku boli využívané na dobročinné účely. Všetci členovia tejto organizácie prispievali do spolkovkej pokladne finančným vkladom pri svojom prijatí a pravidelnými ročnými príspevkami podľa svojich príjmov. Najchudobnejší členovia chevry boli od poplatkov oslobodení. V 19. storočí boli v mnohých komunitách zamestnávaní pracovníci na kopanie hrobov, šitie pohrebných odevov (tachrichim) atď.

Ku každoročným významným udalostiam Chevry kadiša patrili výročné schôdze, spojené s hostinou. Na túto udalosť si dávali členovia spolku zhotovovať špeciálne zdobené nádoby. (V stálej expozícii Múzea židovskej kultúry v Bratislave sú vystavené dva mimoriadne vzácné krčahy senickej Chevry kadiša z roku 1734 a z roku 1776.)

Jednou z dôležitých základných náboženských povinností je návšteva chorých. Členovia Chevry kadiša zabezpečujú duchovnú i materiálnu podporu chorého a jeho rodiny, prípadne aj lekársku starostlivosť. V prípade agónie zotrávajú pri lôžku chorého dňom i nocou až do jeho posledného vydychnutia. Judaizmus zakazuje eutanáziu, pretože podľa učencov je celý život zasvätený Bohu a žiadny človek nemá právo urýchliť

Nádoba na rituálne omývanie rúk pri odchode z cintorína

Listina členstva v spolku Chevra Kadiša, Bratislava, 1942 – 43

jeho koniec. Po zistení skonu sa zosnulému zatlačia oči. Na oboch rukách sa naznačí Božie meno Šadaq (Všemohúci). Telo, prikryté plachtou, sa uloží na zem nohami smerom k dverám. K hlave sa postaví svieca na znak úcty k duši, ktorá opúšťa telo. V niektorých komunitách bolo zvykom podľa mystických výkladov zažihať 26 sviečok.

Dôležitou časťou prípravy tela zosnulého bola tahara, očistenie, umytie. Čisté telo je odedé do jednoduchého rubáša, nazývaného kitl a ďalších siedmych častí oblečenia tachrichim. Na žiadnej časti odevu nesmú byť vrecká. Mužov ešte môžu zahaliť do upraveného modlitebného šálu. Po oblečení je telo uložené do jednoduchej drevenej truhly, alebo na nosidlá, na ktorých je nesené ku hrobu. V niektorých komunitách sa vkladá pod hlavu zosnulého vrecúško so zemou, ktorá pochádza z Izraela ale aj zo samotného vykopaného hrobu, alebo prikryávajú viackrát zosnulého kúskami keramiky. Pohreb sa musí uskutočniť do 24 hodín od úmrtia, počas dňa a nikdy nie na Šabat a v Deň zmierenia (Jom kipur). V ostatné sviatočné dni možno zosnulého pochovať, ak vykopanie hrovej jamy nevykonajú Židia.

Odprevadenie zosnulého na jeho poslednej ceste je prejavom úcty a súcitu s pozostalými. Počas rozlúčky so zomrelým sú spomenuté jeho dobré vlastnosti a činy. Hespel, rozlúčkovú reč môže povedať príbuzný, blízky priateľ alebo rabín. Uloženia tela do hrobu sa zúčastňujú iba muži.

Poslednou prstou zeme vhodenej do hrobu sa začína smútočné obdobie. Šiva, sedem dní smútku začína bezprostredne po návrate z cintorína. Trúchliaci sedí na nízkej stoličke alebo na zemi, modlí sa za zosnulého. Zažíha sa svieca ner nešama, svetlo duše. V tejto dobe platí zákaz čítania Tóry, umývania sa, strihania si vlasov, obliekania čerstvo vypraného šatstva, výmeny pozdravov, sexuálneho styku. V tomto období finančne zabezpečuje smútiaceho a jeho rodinu Chevra kadiša. Potom nasleduje 23 dní menšieho smútku šlošim a smútok končí po 11 mesiacoch.

Vyročné schôdze Chevry kadiša sa konajú podľa židovského kalendára 7. dňa mesiaca adar, ktorý v roku 2014 pripadol na 9. február. Je to výročie narodenia i úmrtia proroka Mojžiša. V tento deň, počas bohoslužby, sú v modlitbe pripomínaní všetci zosnutí. Nezabúda sa ani na zosnulých, ktorí už nemajú

príbuzných. Chevra kadiša preberá starostlivosť o ich pamiatku, aj o ich hroby.

Obdobia vojnového i politického násillia zasahujú až po súčasnosť. Náboženské tradície boli prerušené, generácia pamätníkov a aktívnych členov Chevry kadiša v jednotlivých komunitách na Slovensku pomaly vymiera. Záujem o činnosť v Svätom bratstve je nedostatočný. Zároveň je nevyhnutné, aby sa dodržali aspoň najdôležitejšie tradície pochovávania. Našťastie sú medzi nami stále jednotlivci, ochotní a schopní vykonať poslednú rozlúčku. Zostáva len dúfať, že tradícia neodíde spolu s nimi a humánne poslanstvo a služba bližným s bohatou a dlhodobou tradíciou osloví novú židovskú generáciu.

Text a fotografie Viera Kamenická, SNM

Džbány senickej Chevry kadiša z rokov 1734 a 1776, detail chorého

Chemik

Z policajného archívu

Podľa skutočných udalostí napísal Mgr. Peter Ondera

Svieža „sedemnásťka“ Anna Zemková išla z gymnázia domov ako zvyčajne. Počkala si na električku v hlúčku ďalších cestujúcich a nastúpila. Voľné miesto nebolo, ostala teda stáť pri stredných dverách. Vzápätí zacítila nejaký zvláštny smrad, čo síce v blízkosti chemickej továrne nebolo nič mimoriadne, ale predsa. Rozhliadla sa okolo seba, nikde nič. Odrazu ju na zadku a ľavom stehne začalo niečo páliť. Siahla si na ono miesto a zacítila niečo vlhké. O malú chvíľu ju začala páliť aj ruka.

„Vy horíte, či čo?“ ozval sa starší sediaci muž. „Však sa z vás dymí!“

Pálenie sa stávalo neznesiteľným. Chlapík vstal a spolu s piatimi ďalšími „čumilmi“ si sústredene prezeral jej zadok. „To je nejaká kyselina či lúh,“ šomral ten pán so záujmom. „Rýchlo, vystúpme!“

Spolu vyšli z električky. Už jej bolo do plaču od bolesti. Zatiahol ju k najbližším krikom. „Dajte si to dolu, rýchlo!“ Ostala v rozpakoch stáť. „Rýchlo, predom mnou sa nemusíte hanbiť, som lekár. Rýchlo, dolu s tými nohavicami!“

Po krátkom zaváhaní si stiahla džínsy aj nohavičky. Vzadu už mala diery veľké ako desaťkoruna a páliť ju holý zadok. Rudou si zakrývala ohanbie a zdalo sa jej to ako zlý sen. Vylezla z električky a pred cudzím chlapom sa v krikoch vyzlečie donaha?! Ten chlapík, našťastie, vyzeral dôveryhodne, odhadla ho tak na

päťdesiat rokov. Po chvíli váhania si zobliekol sako, ponúkol jej ho namiesto sukne a vytiahol vreckovku.

„Utrite si aj zadok, nehanbite sa,“ kázal. „Niektu vás musel čímsi poliať, pozrieme sa na to,“ upokojil ju. „Chcelo by to aspoň vodu, ale kde ju zobrať?“ Odborne jej pozrel na zadok. „No, nie je to také vážne. A čo s vami teraz?“ Začal sa trochu usmievať. Zrejme sa aj jemu zdala celá situácia zvláštna, až komická. Vytiahol mobil. „Hádam bude doma,“ zašomral. Zemková vyrozumela, že telefonuje manželke, aby po neho prišla autom. „Dones so sebou nejakú sukňu!“ Hlas na druhom konci očividne nechápal. „Áno, dobre si rozumela. Nevypytuj sa a dones nejakú sukňu!“

Auto prišlo vari o desať minút. Manželka toho lekára naozaj nechápala absolútne nič a keď zbadala holú babu v krikoch, vrhla na muža dlhý, vraždiaci pohľad. V aute si však všetko vysvetlili a skončilo to všeobecným smiechom. Priam bolo počuť, ako vodičke odpadol kameň zo srdca.

„Keď sa to tak vezme, slečna Zemková,“ uvažoval nahlas MUDr. Pekník už u nich doma v nevelkej vilke, „ono to vlastne vôbec žiadna sranda nie je. Mohlo ísť o veľmi zvláštnu náhodu. Skôr si však myslím, že vás niekto obľial naschvál. Dám to do laboratória, ale s veľkou pravdepodobnosťou, súdiac podľa smradu a rozsahu škôd na vašich nohavičkách, ide o kyselinu chlorovodíkovú. Keby ste to mali v tvári a najmä v očiach, už asi také pekná nebudete a možno by ste už ani do zrkadla nepozerali.“ Doktorova manželka opäť hodila na svoju polovičku výstražný pohľad, no žoviálny internista si to očividne nevnímal. „Ale kto to urobil a prečo? Na zastávke ste si nevnímal nič? Nemáte nejakého žiarlivého priateľa?“ Zemková krútila hlavou. Nie, všetko bolo normálne.

„No, v každom prípade choďte na políciu a povedzte im, nech sa mi ozvú. Zistím, čo to bolo. A na zadok si dajte túto masť, o tri dni u mňa na kontrole.“

Zemkovej slovám sa aj na polícii veľmi čudovali a historka sa im zdala

byť skôr zábavná. Lenže keď do desiatich dní mali takéto hlásenia tri, v podstate navlas rovnaké, všetko z ich obvodu, obeťami čudných útokov „chemika“ boli zakaždým mladé pekné dievčatá a v jednom prípade kyselina slečne dosť vážne spálila jednu pologuľu zadku s odhadovanou trojtýždňovou práceneschopnosťou, vec sa ocitla na kriminálke u nadporučíka Svetoňa.

To už bolo jasné, že majú v obvode nejakého šibnutého chlapíka, ktorý sa buď mstí takýmto čudným spôsobom, alebo je to druh zriedkavej úchylky, pravdepodobne so sexuálnym pozadím. Svetoň to konzultoval so svojím bývalým spolužiakom, znas klinickým psychiatrom, a ten sa prikláňal k názoru, že ide o sexuálneho devianta. To práve psychiatri zaujalo.

„Až ho čapnete, daj vedieť, rád ho vyšetrím a napíšem o ňom. To je pomerne neobvyčajný prípad!“

Svetoň sa demonštratívne zamračil. „Tebe sa to povie. Kde mám toho paka hľadať?“

Odpoveď síce už v podstate poznal, ale na jej realizáciu nemal nielen chuť, ale ani ľudí. Od dvoch poškodených dievčat však predsa len získal akýsi popis približne tridsaťročného muža, ktorého si tie kočky všimli na zastávke, pretože až priveľmi okato zísal na ich zadky vo vypasovaných džínsoch. A tiež sa im zdalo, že pri nastupovaní sa na ne akosi priveľmi tlačil. Zaradili ho do kategórie „pitralónov“, teda vtieravých chlapov, čo sú schopní zneužívať tlačenicu v MHD na ohmatávanie zadkov a iných oblín ženského tela. Lenže obe svorne tvrdili, že ten chlapík s nimi necestoval, ostal na zastávke.

Čo už mal Svetoň robiť? Obidvom kriminalistkám, ktoré mal k dispozícii, nariadil nosiť do práce vypasované džínsy a zopár operatívov požiadal, aby si všimali dianie na zastávkach električiek v ich rajóne, najmä v okolí gymnázia a dvoch priemysloviek v čase tesne po skončení vyučovania. Rozdal im popisy s približným identikitom.

Asi týždeň sa nič nedialo, potom prišiel štvrtý prípad. Opäť pri chemickej priemyslovke. Ľahko postihnutá slečna však už dala pomerne presný opis, pretože si všimla, že chlap na ňu zozadu niečo strieka tesne pred tým, ako nastúpila do električky. Aj sa na neho oborila, nevedela však, čo to je, myslela si, že ide o nejakého srandistu. Mal v rukách niečo ako injekčnú striekačku, lenže to bolo väčšie.

„Moja mama takým čímsi robí ozdoby na torty. Viete, ako to vyzerá, ako také injekcie pre dobytok!“ vysvetľovala Svetoňovi. „Lenže ja som až v eline zistila, čím ma to vlastne postriekal.“ Svetoň ocenil, že slečna má celkom dobrý pozorovací talent. Priznala sa, že sa amatérsky venuje maľovaniu a hneď mu to aj predviedla.

Pred jeho očami sa zjavil portrét muža s hrubými rysmi a s úlisným úsmevom na tvári. Bol by ju vybozkával, ale nesmel. Dal si teda vytiahnuť kartotéku všetkých úchylákov, ktorí mu operovali v obvode. Samozrejme, nikto nemohol tvrdiť, že ten „chemik“ nemôže byť z iného obvodu, ale predsa. Náhoda je pes... Skúmal ich fotografie, porovnával s kresbou tej krásavice a v jednom prípade sa mu zezdalo, že by to mohol byť on.

Luboš Brehový, tridsaťročný pracovník Dimitrovky. Dvakrát predvedený za voyerizmus a exhibicionizmus. Ešte je v podmienke, pretože na smrť vystrašil jednu štrnásťročnú kočku, keď vylezol po lešení a cez okno kúpeľne ju sledoval pri sprchovaní. Mal smolu, sused totiž práve fajčil v okne a keď spustila krik, nenil chlapíka chytil priamo na lešení.

Svetoň sa zamyslel. Mal vlastne dve možnosti. Požiadať o súhlas na domovú prehliadku, alebo na neho poslať pár chlapcov zo „sledky“. Napokon sa rozhodol pre druhú možnosť, pretože na neho v podstate nič nemal a nebol si istý, či by dostal súhlas sudcu, lebo iba tá maliarka s istotou tvrdila, že muž na fotke je totožný s tým, ktorý ju obľial na zastávke. Ďalšie dve si neboli isté a tá prvá, Zemková, nevidela nikoho a tak bola mimo obliga.

No, a potom to už chcelo iba trochu šťastia. Dvaja mladí muži zo sledovacieho útvaru si Brehového zobrali pod patronát a bolo jasné, že chodí na zastávky dosť programovo, dvakrát do týždňa, keď nemá popoludňajšiu smenu. Zaujímavé bolo, že bol ženatý, mal dvojročného syna a v robote na neho nepovedali krivého slova. Motal sa po zastávkach, „zísal“ na dievčenské zadky v džínsoch a presne po týždni sa rozhodol zaútočiť. Lenže chlapci boli v strehu a zadržali ho akurát vtedy, keď už z igelitky nepozorovane vyťahoval „striekačku“, očami zabodnutými do obťahnutého zadku pred ním. Zbalili ho tak, že si to nikto nevšimol. Nevládol odpor, a tak sa kriminalisti zmocnili aj spomenutej veľkorozmernej striekačky.

Svetoň zavolať bývalému spolužiakovi radostnú zvesť a psychiater sa vrhol na svoju obeť ako maniak. Z Brehového sa vykľul klasický sexuálny deviant. Vzrušovala ho predstava, že sa džínsy po účinku kyseliny rozpadnú a on uvidí holý ženský zadok. Nikdy však nečakal na výsledok, iba večer onanoval pri takýchto predstavách. Mal doma celkom slušnú zbierku aktov s onou dominujúcou partiou ženského tela. Manželka nič netušila. Keďže táto úchylka má tendenciu k rapídnejmu rastu, podľa posudku znalca sa nedalo vylúčiť ani to, že jeho útoky budú gradovať a stanú sa ešte nebezpečnejšie.

Súd zohľadnil najmä skutočnosť, že Brehový už bol v podmienke za obdobnú úchylácku činnosť, a tak mu nadelil nevelký nepodmienečný trest a povinnosť absolvoval psychiatrickú liečbu. Či to pomohlo, nevedno.

Mgr. Peter Ondera

Ilustračné foto, archív redakcie

Cenník inzercie

Typ - umiestnenie	Rozmer	Cena
PR článok stred magazínu	2 x A4	599 €
Druhá strana obálky	A4	477 €
Druhá strana obálky	1/2 A4	234 €
Zadná strana obálky rozšírená	2x A4	599 €
Inzercia vnútorná	A4	300 €
Inzercia vnútorná	1/2 A4	180 €
Inzercia vnútorná	90 x 70 mm	110 €

Podrobnejšie informácie získate v redakcii magazínu. Kontakt mailom, telefonicky, osobne. Kontakt v tiráži.

Dokumenty vo formáte pdf, bez priložených profilov, obrázky v rozlíšení 300 dpi, vo farbe CMYK, spadavka 3mm, odsadenie orezových značiek 5mm. Podklady prijímame elektronickou poštou alebo na nosičoch DVD, CD, najneskôr 14 dní pred uzávierkou.

TOPA

ECO - URNA

www.topa.sk

Urna je vyrobená z ekologicky rozložiteľných materiálov

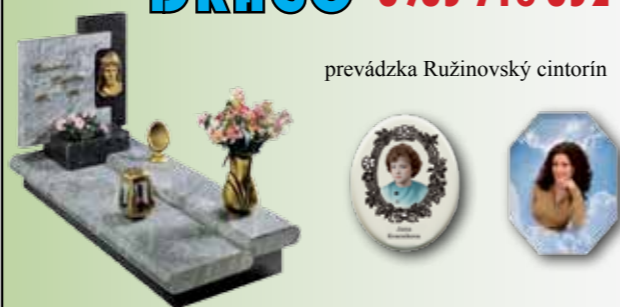
Kontakt: 0903 910 656
topa@topa.sk

Kamenárstvo - fotokeramika

DRAGO 0903 718 032

prevádzka Ružinovský cintorín

Priekopnícka 23, 821 06 Bratislava

POHREBNÉ SLUŽBY
SPRÁVA CINTORINOV
ŽIAR NAD HRONOM - KREMNIČA
0910 9999 50 0903 508 274

Pohrebné služby LAuK

Jednotka na celom
území okresu Žilina

Európska kvalita
Pohrebné i cintorínske služby

www.lauk.sk

Nepretržitá služba: **0905 431 389**

Kancelária: **41/568 33 34**

moderné vnímanie tradície

Špecializujeme sa na špeciálne prestavby vozidiel.
V oblasti pohrebníctva sme jednotkou na slovenskom trhu.

výroba a predaj pohrebných vozidiel, dodávkových i pohrebných limuzín
vysoká kvalita dielenského spracovania
moderný design
aplikácia do všetkých karosárskych verzií
individuálny prístup
variabilná výbava pre jednu až štyri rakvy
montáž prepravného chladenia
kompletné dodanie vozidla vrátane pohrebnej prestavby
zápis prestavby do technického preukazu
všetky naše vozidlá spĺňajú slovenský Zákon o pohrebníctve
jednoduchá registrácia na území Slovenskej republiky

Spoločnosť AUTO M + V bola založená v roku 2004 so špecializáciou na špeciálne prestavby vozidiel. Väčšina špeciálne prestavaných vozidiel je exportovaná do krajín EÚ, najmä na nemecký trh. Práve náročnosť a dôraz na kvalitu u európskych zákazníkov sa stala motorom, ktorý posunul v priebehu rokov spoločnosť AUTO M + V na predné pozície firiem EÚ so špecializáciou na prestavby pohrebných vozidiel. Časť produkcie je predávaná nielen v Českej republike, ale tiež exportovaná na slovenský trh so špeciálnymi vozidlami.

www.automv.cz

AUTO M+V
moderní centrum
prestavby motorových vozidel

II. ročník medzinárodnej výstavy pohrebníctva

6. - 8. 11. 2014 - EXPO CENTER - TRENČÍN

Slovak Funeral významne prepája západný a východný trh v oblasti pohrebníctva

Výstava určená pre odbornú i laickú verejnosť

Výroba

- Čalúnenia, doplnky
- Chladiace a manipulačné zariadenia
- Schránky pre zosnulých, rakvy, urny

Obce, firmy

- Technika pre výkopové práce
- Vybavenie domov smútku, výzdoba
- Softvérové produkty pre správu cintorínov

Občania

- Floristika, výsadba na hrobch
- Údržba hrobov, výzdoba, doplnky

- Smútočná hudba
- Prevozná technika
- Kremečná technika
- Ošetrovanie kameňa
- Ikebany, vence, kytice
- Spomienkové predmety
- Kameň, náhrobky, doplnky
- Poistenie nákladov na pohreb
- Ekológia, rakvy, urny, cintoríny
- Písmomaliarstvo, rytecké práce
- Ozvučovacia a osvetľovacia technika
- Deratizácia, dezinfekcia, dezinfekcia

Výstava v srdci Európy